

НОТАРИУС 11

Издавач:

НОТАРСКА КОМОРА НА
РЕПУБЛИКА МАКЕДОНИЈА

Главен и одговорен уредник:

Нотар ЛЈУБИЦА МОЛОВСКА

Редакциски одбор:

Нотар МАТИЛДА БАБИЌ

Нотар ВАСИЛ КУЗМАНОВСКИ

Д-р ФИДАНЧО СТОЕВ • судија во пензија

РАНКО МАКСИМОВСКИ • судија во пензија

ТЕОФИЛ ТОМАНОВИЌ • судија во пензија

Адреса:

НОТАРСКА КОМОРА НА
РЕПУБЛИКА МАКЕДОНИЈА

Скопје, ул. "Даме Груев" бр. 28/5

Тел.: 02 3115 816

Факс: 02 3239 150

e-mail: nkrm@mt.net.mk

www.nkrm.org.mk

Жиро сметка: 240010000006382

Даночен број: МК 4030998346127

УНИ БАНКА АД Скопје

Лектура: ДАНИЕЛ МЕДАРОСКИ

Дизајн: СТУДИО КРУГ Скопје

Печати: МАРИНГ Скопје

Тираж: 350 примероци

СОДРЖИНА

ПРАВНАТА ПОЛОЖБА НА НОТАРОТ КАКО ПОВЕРЕНИК ВО ОСТАВИНСКАТА ПОСТАПКА	5
ПОЛОЖБАТА И ОВЛАСТУВАЊАТА НА НОТАРОТ КАКО ПОВЕРЕНИК НА СУДОТ ВО ОСТАВИНСКАТА ПОСТАПКА	12
ПРЕКИН НА ОСТАВИНСКАТА ПОСТАПКА	18
ТЕСТАМЕНТАЛНО НАСЛЕДУВАЊЕ	24
ЗЕМЈАТА - И НА СТРАНЦИТЕ	33
СТАВОВИ И МИЛСЕЊА ВО ОСТАВИНСКА ПОСТАПКА	45
ПРАШАЊА И ОДГОВОРИ ПО ПРАВНИ ПРАШАЊА ВО РАБОТАТА НА НОТАРИТЕ	55
СПИСОК НА НОТАРИ НАД ЧИЈА РАБОТА КЕ СЕ ВРШИ НАДЗОР ОД КОМОРАТА 20 2009 ГОДИНА	58
ГОДИШЕН ПЛАН НА НОТАРСКАТА КОМОРА НА Р. МАКЕДОНИЈА ЗА 2009 ГОДИНА ЗА ВРШЕЊЕ НАДЗОР НАД РАБОТЕЊЕТО НА НОТАРИТЕ	59
ПРАВИЛНИК ЗА ВРШЕЊЕ НАДЗОР НАД РАБОТЕЊЕТО И ОБВРСКИТЕ НА НОТАРИТЕ (ПРЕЧИСТЕН ТЕКСТ)	60
ПРАВИЛНИК ЗА ИЗМЕНУВАЊЕ И ДОПОЛНУВАЊЕ НА ПРАВИЛНОКОТ ЗА РАБОТА НА СТРУЧНИОТ СОВЕТ НА НКРМ	63
ИНФОРМАЦИЈА во врска со листот за предбележување презентиран од страна на Агенцијата за катастар за недвижности во Скопје на ден 04.03.2009 година која е од голема корист за работењето на нотарите.	64
ИМЕНИК НА НОТАРИТЕ ВО РЕПУБЛИКА МАКЕДОНИЈА	73

ПРАВНАТА ПОЛОЖБА НА НОТАРОТ КАКО ПОВЕРЕНИК ВО ОСТАВИНСКАТА ПОСТАПКА

Република Македонија ги прифати демократските принципи на Европа во сите сфери на политичкиот и на правниот живот, а дел од тие принципи е и постоењето на нотаријатот како самостојна правна служба. Неговото постоење го растовари и го растоварува судството од определени судски надлежности кои се однесуваат на неспорни судски предмети. И, не само тоа. Нотаријатот претставува начин и модел на приватизирање на државните функции, а неговото воведување значи укажување доверба на нови институции на правната држава.

По влегувањето во сила на Законот за вршење на нотарските работи (1996) првите нотари во Република Македонија почнаа со работа во месец јуни 1998 година, кога е основана и Нотарската комора на Република Македонија. Дејноста која денеска ја вршат нотарите во Република Македонија беше во надлежност на судовите во вонпарничната постапка, а еден дел и во надлежност на управните органи, меѓутоа со донесувањето на Законот за судовите, се создадоа услови дел од вонпарничните работи да бидат изземени од судовите и со Законот за вршење на нотарските работи да бидат пренесени во надлежност на нотарите.

Според членот 2 од Законот за нотаријатот (2007), нотаријатот е дефиниран како самостојна независна јавна служба во која се вршат работите од видот на јавни овластувања врз основа на закон по барање на граѓаните, државните органи, правните лица и други заинтересирани институции, при што нотарот ја врши својата служба како основно занимање за времето за кое е именуван. Според членот 3, нотарот ги врши нотарските работи слободно, независно, самостојно, стручно и непристрасно врз основа на Уставот, закон, ратификувани ме-

ѓународни договори и други прописи и општи акти засновани врз закон.

Начелно, со членот 134 од Законот за нотаријатот е определено дека судот или друг орган може да му ги довери на нотарот сите работи што се утврдени со посебен закон. Доверената работа може во секое време, од оправдани причини, да му биде одземена на нотарот, при што нотарот одговара за штетата која како повереник на кој било орган им ја направил на странките. Генерално, рамките на правната положба на нотарот како повереник се определени со членот 135 од Законот за нотаријатот. Имено, според наведената законска одредба, на нотарот, како повереник на судот или друг орган, на соодветен начин се применуваат правилата со кои се уредува постапката во која му е доверено вршењето определени работи, особено правилата за изземање, за достава, за барање правна помош, за податоци и др. По извршувањето на определено службено дејствие, нотарот е должен без одлагање да му поднесе извештај на органот кој му ја доверил работата. Според членот 136 од Законот за нотаријатот надзорот над работењето на нотарот како повереник на определен орган го врши самиот тој орган. Органот е овластен да му нареди на нотарот да ги предаде актите и по службена должност присилно да го изврши таквиот налог.

Со членот 133 од Законот за нотаријатот е определено дека овластувањата на нотарите за расправање за оставината се уредуваат со законот кој ја уредува таа постапка. Во Република Македонија, до влегувањето во сила на Законот за вонпарнична постапка (јануари 2008), оставинската постапка е во надлежност на судовите. Имено, со членот 30 став 2 точка

10 од Законот за судовите е определено дека основните судови со основна надлежност се надлежни во прв степен да одлучуваат и по оставински работи, а според точка 9 и во спорови од наследно правни односи. Според членот 33 став 1 точка 1 од наведениот закон, апелциските судови се надлежни да решаваат по жалбите против одлуките на основните судови донесени и во текот на оставинската постапка, а под определени услови, утврдени со Законот за вонпарнична постапка, против некои одлуки може да се изјави и ревизија, како вонредно правно средство, по која одлучува Врховниот суд на Република Македонија.

Меѓутоа, новиот Закон за вонпарнична постапка, кога е во прашање нотаријатот, внесува една мошне значајна новина. Имено, глава VIII (член 131 до 141) е насловена како „Нотари како повереници на судот“, при што со членот 131 е определено дека претседателот на основниот суд е овластен, согласно со одредбите од овој закон, оставинските предмети да им ги довери на постапување на нотарите со седиште на подрачјето на надлежниот основен суд. Со членот 311 од наведениот закон е определено дека одредбите од членот 131 до 141 (нотари како повереници на судот) ќе се применуваат од 1 март 2008 год.

Ваквото законско решение од една страна претставува големо признание за нотаријатот во Република Македонија и ја потврдува оценката за неговата стручност и ефикасност во вршењето на јавните овластувања. Меѓутоа, од друга страна, тоа претставува голем предизвик и одговорност на нотарите, ако се има предвид севкупното значење на оставинската постапка за граѓаните на Република Македонија. Имено, наследното право е дел од имотното право, бидејќи наследувањето е установа од имотен карактер. Предмет на наследното право е да го регулира преносот на имотот на едно лице, за случај на негова смрт, бидејќи тој пренос, според својата правна природа, претставува универзална сукцесија на правните односи на лицето кое починало.

Со членот 30 став 1 од Уставот на Репу-

блика Македонија е определено дека се гарантира правото на сопственост и правото на наследување. Употребениот термин „наследување“ го означува наследното право во субјективна смисла како право на определено лице да ја стекне оставината на определен оставител, во целост или делумно, во случај на смрт на тој оставител. Наследното право во Република Македонија се уредува со Законот за наследувањето (1996). Со пропишувањето дека наследното право во Република Македонија се уредува со одредбите од наведениот закон, се спроведува принципот на единственоста, односно универзалноста на нормите на наследното право содржана во тој закон. Тоа значи дека правата на наследувањето се секогаш исти, без оглед на тоа кој е оставител и од какво потекло е тој, без разлика на занимањето, староста, полот, како и без оглед на некои негови други физички, општествени и правни особини, односно без оглед на тоа кој се јавува како наследник, како и без оглед и на неговите природни, општествени и прави особености. Тоа, пак, значи дека личноста на оставителот, односно на наследникот и нивната припадност на извесни социјални групи, немаат никакво влијание врз евентуална примена на некои други норми, па не и на оние определени со Законот за наследувањето.

* * * *

Како што е тоа веќе кажано, во постапката за расправање за оставина се утврдуваат наследниците на умрениот, имотот кој ја сочинува неговата оставина и правата од оставина што им припаѓа на наследниците, легатарите и други лица. Постапката за расправање за оставина е официјална вонпарнична постапка зашто ја поведува судот по службена должност (*ex officio*) штом на одреден начин дознае за смртта на едно лице или дека тоа е прогласено за умрено. Учесниците немаат никакво влијание врз поведувањето на постапката за расправање за оставина, ниту на нејзиниот тек, а укажувањето за смртта на едно лице судот може да го добие од заинтересираните лица, во кој

случај бара од надлежниот матичар да му достави смртовница или ги задолжува учесниците тие сами да побараат смртовница.

За расправање за оставина на државјанин на Република Македонија во однос на недвижниот имот кој се наоѓа во Република Македонија исклучително е надлежен суд на Република Македонија, односно нотар како повереник на судот. Меѓутоа, судот на Република Македонија исклучително е надлежен и за рзправање за оставина на државјанин на Република Македонија во однос на неговиот движен имот што се наоѓа во странство, а во однос на неговиот недвижен имот кој се наоѓа во странство ќе биде надлежен само ако според законот на државата во која се наоѓа имотот не е надлежен странски орган.

Начелно, според членот 126 став 2 од Законот за вонпарнична постапка, судот, пред кој е поведена оставинската постапка, ќе му го довери спроведувањето на оставинската постапка на нотарот и ќе му го достави оставинскиот предмет со сите списи во рок од осум дена од денот кога предметот, претходно, ќе биде заведен во судот во согласност со одредбите од Судскиот деловник (2007). Меѓутоа, без оглед на тоа што глава VIII - „Нотари како повереници на судот“ (членови 131 до 141) од Законот за вонпарнична постапка се применува од 1 март 2008 год., сепак според членот 141 судот ќе им ги довери на нотарите оставинските претмети во кои до денот на влегувањето во сила на овој закон (26 јануари 2008 год.) не презел ниту едно дејствие. Со други зборови, тоа значи дека оставинските судови во Република Македонија правосилно ќе ги завршат сите оставински предмети по кои постапувале до влегувањето во сила на Законот за вонпарнична постапка.

Со членот 131 од Законот за вонпарнична постапка е определено дека претседателот на оставинскиот суд е овластен, согласно со одредбите на овој закон, оставинските предмети да им ги довери на постапување на нотарите со седиште на подрачјето на надлежниот основен суд. При првичното толкување на наведената закон-

ска одредба, во пошироката расправа и толкувања, беа изнесени мислења дека во случајов станува збор само за можност нотарот да постапува по оставинските предмети како повереник на судот, а не и дека станува збор за когентна законска одредба. Меѓутоа, поаѓајќи од содржината на Законот за вонпарнична постапка, а особено на членот 126 став 3, 135 и 311, сосема е јасно дека законодавецот дефинитивно одлучил судството во Република Македонија да биде растоварено и од овој вид неспорни предмети, бидејќи е таков карактерот на оставинските предмети, на каков чекор претходно се одлучил и кога со Законот за извршување (2005) одлучил извршителот, а не судот, да го спроведува извршувањето.

Во Република Македонија нотаријатот се организира врз територијален принцип според подрачјата на основните судови. Бројот на нотарите на подрачјето на основните судови се определува или намалува, со оглед на потребата од брзо и ефикасно вршење на нотарските работи. При определувањето на бројот и седиштето на нотарите, се зема предвид развиеноста на правниот живот на подрачјето, обемот и видот на предметите во судот и во другите органи и институции од влијание за обемот на нотарските работи.

Поаѓајќи од наведеното, со членот 135 став 1 од Законот за вонпарнична постапка е определено дека судот (во кој е оформен оставинскиот предмет) постапувањето по оставинскиот предмет ќе им го довери на нотарите според службени подрачја на нотарите утврдени со Законот за нотаријатот. Меѓутоа, според став 2 од наведената законска одредба, кога на подрачјето на судот има повеќе нотари (главно таква е состојбата во Република Македонија), предметите ќе им се доделуваат рамномерно според азбучен редослед на презимињата на нотарите кој се води во Именикот на нотарите што го води Нотарската комора на Република Македонија.

Нотарот не може, освен во исклучително оправдани причини, да ја одбие доверената работа, а за оправданоста на при-

чините одлучува судот што му ја доверил работата. Меѓутоа, и судот може, откако претходно му го доверил предметот на работа на нотарот, да го одземе од нотарот натамошното спроведување на оставинската постапка и постапката сам да ја спроведе или да му ја довери на друг нотар. Ова е особено така во случаи на неможност на постапување на нотарот поради болест или други оправдани причини, поради очигледно занемарување на службените дејствија, како и други причини според оценка на судот. Против решението во понапреднаведената смисла не е дозволена посебна жалба. На причините за одземање предмет од постапување кај определен нотар може, пред се, да укаже некој од учениците во оставинската постапка. Но, до такво сознание може да дојде непосредно и судот кој врши надзор над работата на нотарот како судски повереник согласно членот 136 од Законот за нотаријатот.

Ако нотарот ја одбие доверената работа или ако судот му ја одземе доверената работа, судот ќе му нареди на нотарот да ги предаде списите. Доколку нотарот одбие да го изврши налогот на судот или одбие да ги предаде списите од доверената работа, судот може да го казни нотарот со глоба на начин определен со Законот за извршување. Против решението за казна нотарот има право на жалба до второстепениот суд (апелациониот), против чија одлука не се допуштени вонредни правни средства.

До овој момент во Република Македонија е извршена распределбата на сите оставински предмети по кои надлежните оставински судови не презеле ниту едно процесно дејствие до 1 март 2008 год. и истите им се доставени на нотарите според заеднички утврдената методологија од страна на претставниците на судството, Министерството за правда и Нотарската комора на Република Македонија. На истиот начин се врши континуирана распределба и на оставинските предмети формирани кај надлежните судови по 1 март 2008 год., на кој начин се исполнети сите претпоставки нотаријатот во Република Македонија со полн капацитет да пристапи кон решавање

на овој вид предмети. Ова, се разбира, е така откако претходно во организација на Нотарската комора на Република Македонија, со учество на еминентни претставници на науката и судството, е извршена едукација на нотарите преку одржување повеќе заеднички и регионални советувања.

Кога нотар спроведува дејствија во оставинската постапка како повереник на судот, согласно членот 126 став 3 од Законот за вонпарнична постапка, овластен е да ги преземе сите дејствија во постапката и да ги донесе сите одлуки, освен оние за кои поинаку не е пропишано со овој закон. Од друга страна, ако со Законот за вонпарнична постапка поинаку не е определено, за работата на нотарот како повереник на судот важат прописите како за судовите (Законот за судовите, Судскиот деловник итн.).

Како што е тоа веќе кажано, нотарот како повереник на судот постапката ја спроведува во согласност со глава VIII (член 142 до 191) од Законот за вонпарнична постапка со кои се регулирани следниве прашања: смртовница, попис и проценка на оставината, постапка за тестамент, рочиште за расправање за оставина, донесување решение итн. Меѓутоа, треба да се има предвид дека според членот 33 од Законот за вонпарнична постапка, ако со овој закон поинаку не е определено, во вонпарничната постапка, а тоа значи и во оставинската, сообразно се применуваат одредбите од Законот за парничната постапка (2005).

Според членот 136 став 2 од Законот за вонпарнична постапка за причините за изземање на нотарот одлучува судот што му ја доверил работата. Во врска со ова прашање, треба да се има предвид следново: според членот 29 став 1 од Законот за нотаријатот, нотарот ќе се из земе по сопствено барање или по барање на странките, доколку при изготвување на нотарскиот акт или солемнизација на приватната исправа тој самиот е странка, или доколку се работи за неговиот брачен другар, неговите родители или деца. Меѓутоа, причините за изземање на нотарот како повереник на судот согласно членот 136 став 2 од

Законот за вонпарнична постапка, а во врска со членот 64 од Законот за парничната постапка, се далеку построги во однос на оние определени со наведениот член 29 од Законот за нотаријатот. Ова особено се однесува на околност од членот 64 став 1 точка 6 од Законот за парничната постапка, според кој судијата, а тоа значи и нотарот, не може да ја врши должност ако постојат други околности што ја доведуваат до сомнение неговата непристрасност. На наведената околност нотарите ќе треба да обрнат особено внимание за да не ја доведат во прашање својата непристрасност, на што инаку ги обврзува членот 3 од Законот за нотаријатот, според кој нотарот ги врши нотарските работи слободно, независно, самостојно, стручно и непристрасно врз основа на Уставот, закон, ратификувани меѓународни договори и други прописи и општи акти засновани на закон. Во случај на изземање на нотар во оставинската постапка, а доколку во истото подрачје нема друг нотар (такви случаи има во Република Македонија), оставинскиот суд ќе му ја довери постапката на нотар од најблиско судско подрачје при што тој нотар постапката ќе ја води во нотарската канцеларија на изземениот нотар. На ваков начин граѓаните полесно и со помали трошоци ќе ги остваруваат своите законски утврдени права. Ваквото решение, инаку, е аналогно на законското решение од членот 29 став 5 од Законот за нотаријатот, според кој, во случај на изземање на нотар на подрачје на судот на кое има само еден нотар, Управниот одбор на Комората определува еден нотар од соседното подрачје кој го презема дејствието што требало да го преземе нотарот кој е изземен.

Кога нотарот спроведува дејствија во оставинската постапка како повереник на судот, овластен е да ги преземе сите дејствија во постапката и да ги донесе сите одлуки, освен оние за кои со Законот за вонпарнична постапка е пропишано поинаку. Имено, со членот 134 став 1 од Законот за вонпарнична постапка е определено дека во случаите од членот 160 (прогласување исчезнат или уништен тестамент),

членот 161 (месната надлежност за расправање за оставина) и членот 162 (определување мерки за обезбедување оставина) од овој закон, нотарот ќе му ги врати на судот списите на понатамошно постапување.

Кога се работи за месна ненадлежност на оставинскиот суд, а до такво сознание нотарот дојде во текот на постапката, во таков случај нотарот тоа ќе го констатира на записник и сите списи со писмено известување ќе ги достави до судот кој му го доверил водењето на оставинската постапка на понатамошно постапување. Меѓутоа, доколку оставинскиот суд повторно му ги врати списите на истиот нотар на постапување, нотарот ќе мора да постапува по таа оставинска постапка.

Исто така, според членот 134 став 2 од Законот за вонпарнична постапка, во случаите од членот 138 (одделување на оставината), членот 139 (право на делба) и членот 142 (право на наследниците кои живееле или стопанисувале во заедница со оставителот) од Законот за наследување, нотарот може да донесе одлука само со согласност на сите учесници, бидејќи во спротивен случај списите на предметот ќе му ги врати на судот кој му ја доверил работата.

По спроведена постапка нотарот, како повереник на судот, откако ќе утврди на кои лица им припаѓа правото на наследство, со решение ќе ги прогласи наследниците. Притоа, ако во постапката за расправање за оставината сите наследници спогодбено предложат делба и начин на делбата, нотарот такавата спогодба ќе ја внесе во решението за наследување, ако не е во спротивност со постојните прописи, односно ако во смисла на членот 3 став 3 од Законот за парничната постапка таквото располагање не е во спротивност со присилните прописи, со одредбите од меѓународните договори ратификувани во согласност со Уставот и во спротивност со моралот.

Решението за наследување нотарот им го доставува на сите наследници и легатари, како и на лицата кои во текот на постапката истакнале барања за наследство согласно со одредбите за доставување од Законот за парничната постапка. Про-

тив решението на нотарот кој постапува како повереник на судот, дозволен е приговор во рок од осум дена од денот на доставувањето на решението на учесниците во оставинската постапка. По приговорот одлучува судија поединец на надлежниот основен суд кој му го доверил постапувањето по оставинскиот предмет. Одлучувајќи по приговорот против решението кое го донел нотарот, судот може да го потврди решението во целост или делумно или да го укине. Кога судот делумно ќе го укине решението или делумно ќе го потврди истото, самиот ќе одлучи за укажаниот дел на решението со преиначување на истотото. Против решението на судот со кое решението на нотарот во целост или делумно е укинато, во понапреднаведената смисла, дозволена е жалба до апелациски суд, како второстепен суд. Ваквите одредби од членот 127 и 128 од Законот за вонпарнична постапка, се *lex specialis* во однос на начелната одредба од членот 22 став 1 од истиот закон, според кој против решението донесено во прв степен дозволена е жалба до второстепениот суд. Меѓутоа, во случајов станува збор за покус законски рок кој изнесува осум, наместо 15 дена за вложување приговор, како и обврска на нотарот без одлагање, а најдоцна во рок од три дена, приговорот, заедно со списите, да го достави до надлежен оставински суд кој му го доверил постапувањето по оставинскиот предмет. На ваков начин се обезбедува поголема ефикасност при одлучување по вложениот приговор, на кој начин оставинската постапка станува поефикасна.

Како што е веќе кажано тоа, со членот 136 од Законот за нотаријатот е определено дека надзорот над работењето на нотарот како повереник на одреден орган го врши самиот тој орган. Органот е овластен да му нареди на нотарот да ги предаде актите и по службена должност присилно да го изврши таквиот налог. Уште поконкретно, со членот 138 став 3 од Законот за вонпарнична постапка е определено дека надзор над работата на нотарот како судски повереник врши судот што му ја доверил работата. Спроведувањето на надзорот од

страна на судот се врши со аналогна примена на членот 19 од Законот за судовите.

Со членот 35 став 1 од Законот за нотаријатот е определено дека нотарот е одговорен за штета која во службата или во врска со службата намерно или од крајна негрижа ја предизвикал на странка или трето лице, а според став 4 дека државата не одговара за штетата што ја предизвикал нотарот. Веќе е кажано дека со членот 136 став 1 од Законот за вонпарнична постапка е определено дека ако со овој закон не е поинаку определено, за работата на нотарот како повереник на судот важат прописите како и за судовите. Со членот, пак, 70 став 1 од Законот за судовите е определено дека за штета што со незаконска работа судијата ќе им ја причини на граѓани во вршењето на функцијата, или на правни лица, е одговорна Република Македонија. Со став 2 е определено дека кога штетата е сторена со груба и непростлива повреда на законот, поради која се поведува постапка за разрешување, Република Македонија може по пат на тужба да бара од судијата враќање на износот на исплатената штета во висина што ќе ја утврди судот согласно со начелото на правичност. Ваквата законска одредба се однесува и на нотарот кога како повереник на судот ја спроведува оставинската постапка. Ова е така поради тоа што цитираниот член 70 од Законот за судовите се јавува како лек специјалис во однос на членот 134 став 3 од Законот за нотаријатот. Ова е сосема разбирливо, ако се има предвид дека во оставинската постапка, покрај нотарот, учествува и надлежниот суд (првостепен и второстепен) преку преземање низа процесни дејствија определени со Законот за вонпарнична постапка.

* * * *

Место заклучок, ќе укажеме дека во материјалов се опфатени и анализирани само основните прашања поврзани со правната положба на нотарот, кога како повереник на судот ја спроведува оставинската постапка која, како таква, се темели врз Зако-

нот за нотаријатот и Законот за вон-парнична постапка. Притоа, треба да се има предвид дека проширувањето на надлежностите на нотаријатот, каков што е случајот со оставинската постапка, само ја јакне неговата позиција како релевантен фактор и тоа е значаен сегмент на правосудниот систем на Република Македонија. Меѓутоа, од друга страна, во исто време го

заострува и прашањето на неговата севкупна одговорност за стручно и непристрасно вршење на нотарските работи врз основа на Уставот, закон, ретификувани меѓународни договори и други прописи и општи акти засновани врз закон.

Златко Николовски

ПОЛОЖБАТА И ОВЛАСТУВАЊАТА НА НОТАРОТ КАКО ПОВЕРЕНИК НА СУДОТ ВО ОСТАВИНСКАТА ПОСТАПКА

Нотарот како повереник на судот или на друг орган

Законска можност за овластување на нотарите да вршат определени работи (освен своите изворни јавни овластувања) како повереници на судовите и други органи беше предвидена уште со Законот за вршење нотарски работи од 1996 година. При тоа, со тој закон, како и со Законот за нотаријатот од 2007 година, **основен услов за примена на овој институт** беше и остана дека со посебен закон, со кој се уредува одредена материја, треба да бидат овластени судовите и другите органи да **им доверат на нотарите** да вршат определени работи, утврдувајќи ги основните принципи: 1) дека надзорот над работењето на нотарот како повереник на одреден орган го врши самиот тој орган; 2) доверената работа на нотарот може во секое време да му биде одземена од оправдани причини; 3) самиот нотар одговара (а не органот) за штетата која како повереник им ја направил на странките; 4) дека нотарот ги врши доверените работи, според правилата со кои се уредува постапката за доверување одделни работи на нотар; 5) актите за службените дејства што ги извршил нотарот се чуваат во архивата на судот, односно другиот орган.

Дури со Законот за вонпроцесна постапка од јануари 2008 година се овластија нотарите како повереници на судовите да ја водат и да расправаат за оставината според правилата на тој закон, со тоа што со законот императивно им се наложи на судовите во рок од 8 дена од приемот да го доверат и достават оставинскиот предмет на решавање на одреден нотар со седиште на подрачјето на соодветниот суд. Со овој закон се

утврдија поблиски принципи и правила по кои нотарите се должни да постапуваат, со тоа што нотарите секогаш ќе го имаат предвид принципот дека **првенствено** треба да ги применуваат **специјалните правила и одредби** со кои се уредува расправањето на оставината (од членот 120 до 190 од ЗВП), потоа ако нешто не е уредено, ќе ги применуваат **општите одредби од ЗВП** (членовите 1 - 33) и, конечно, ако нешто не е определено со ЗВП, сообразно ќе ги применуваат **одредбите од ЗВП**. Значи, **појдовна основа** за постапување на нотарите за расправање за оставината од почетокот до крајот се правилата и одредбите на главите VII и VIII од ЗВП, а **дополнителни** правни основи се општите одредби на ЗВП или соодветните одредби на ЗПП.

Основни правила за постапување на нотарот како повереник на судот по добивање оставински предмет

1. Основен принцип според ЗВП е дека нотарот како повереник на судот е овластен да ги презема сите дејствија во оставинската постапка и да ги донесува сите одлуки, освен оние дејствија и одлуки за кои со овој закон е пропишано поинаку, односно изречно е определено дека нотарот за нив не е овластен и надлежен.

2. Поаѓајќи од овој принцип и ова правило, веднаш по приемот на оставинскиот предмет нотарот треба да изврши увид во списите и да провери:

1) ако има смртovníца, дали е целосна, односно дали ги содржи сите податоци согласно членот 145 од ЗВП;

2) **ако во смртovníцата** ги нема сите податоци или има само извод од матичната

книга на умрените, нотарот може составувањето на смртовницата да му го довери на надлежниот матичар или сам да ја состави смртовницата (што би било порационално и брзо) врз основа на податоците добиени од роднините на умрениот и од лица со кои живеел умрениот и други во смисла на членовите 144 и 168 од ЗВП.

При увидот, односно составувањето на смртовницата, треба да се обрне внимание дали податоците се точни и идентични со податоците во документите приложени кон смртовницата, **земајќи ги за релевантни и веродостојни податоците за умрениот од матичната книга на умрените**, при евентуално несогласување со податоците од другите документи (имотни листови, штедни книшки и сл.).

3) При составување на смртовницата или подоцна во текот на постапката, по барање на наследниците, легаторите и доверителите на умрениот, нотарот е должен да изврши попис и процена на оставината, на начин, постапка и со податоци за подвижниот и недвижниот имот, како е тоа определено во членовите 147, 148 и 149 од ЗВП. Посебно, ако при пописот се пронајдат предмети за чие држење, чување или применување постојат посебни прописи (оружје, археолошки предмети и др.), нотарот треба да постапи согласно тие прописи (член 152 од ЗВП). За да е **валиден** пописот и процената на оставината што ги врши нотарот, потребно е: 1) тие да се вршат во присуство на двајца полнолетни граѓани, 2) ако нотарот смета дека е потребно или ако тоа го бараат можните наследници, во пописот и процената ќе земаат учество и соодветни вешти лица; 3) секое заинтересирано лице може да присуствува на пописот и процената.

Поврзано со пописот и процената на оставината, нотарот внимава кој од учесниците ќе ги поднесе трошоците, имајќи ги предвид одредбите од членот 124 од ЗВП.

3. По приемот или составувањето на смртовницата, односно по добивањето на оставинскиот предмет, нотарот ја испитува својата месна надлежност, односно месна-

та надлежност на судот чиј повереник е тој, и тоа од два аспекта:

1) дали за расправање за примениот оставински предмет не е надлежен друг суд. За проверка на овој факт, нотарот ќе ги земе предвид одредбите на членот 129 од ЗВП - каде оставителот имал постојано живеалиште или престојувалиште во време на смртта, односно ако го нема тоа, на кое подрачје оставителот има оставина (движен или недвижен имот);

2) дали за расправање за примениот оставински предмет не е надлежен странски орган, земајќи ги предвид одредбите од членот 126 став 4 од ЗВП, односно дали движниот и недвижниот имот на оставителот се наоѓа во земјата или во странство.

И во првиот и во вториот случај нотарот ги испитува споменатите факти врз основа на смртовницата и другите списи кон предметот, но внимава на тоа и во натамошниот тек на постапката.

Ако нотарот увиди дека не е месно надлежен да постапува по конкретниот оставински предмет како повереник на судот од кој го добил предметот или ако увиди дека за расправање за оставината е надлежен странски орган, со писмо ќе му го врати на судот предметот со утврденото мислење и објаснување.

4. Доколку од аспект на надлежноста состојбата е во ред, веднаш потоа нотарот (имајќи секогаш предвид дека во оставинската постапка се утврдуваат три вида факти: 1) наследниците на умрениот; 2) имотот што влегува во оставинската постапка; и 3) правата од оставината што им припаѓа на наследниците, легаторите и на други лица - член 120 од ЗВП), **ќе треба да обрне особено внимание:**

1) да води сметка и да преземе мерки за заштита на правата и интересите на **малолетник** (ако има таков) за кој не се грижат родителите или **на лице** кое не може само да се грижи за своите права (ако има такво) - имајќи ги предвид одредбите на членовите 4, 5 и 164 од ЗВП;

2) да цени дали има потреба од преземање мерки за обезбедување на оставина-

та, имајќи ги предвид одредбите на членовите 130, 153, 154 и 162 од ЗВП;

3) да донесе решение за запирање на оставинската постапка, ако умрениот не оставил имот, имајќи ги предвид одредбите на членот 165 од ЗВП.

Кои дејствија не може да ги преземе нотарот како повереник на судот во оставинската постапка

Законот за вонпроцесна постапка ги определува случаите, односно дејствијата и одлуките кои не може да ги преземе односно донесе, овластувајќи и задолжувајќи го оставинскиот суд тоа да го стори:

1) Месна надлежност - за месно ненадлежен за расправање на оставински предмет со решение може да се огласи само оставинскиот суд, веднаш по приемот на смртваницата од надлежниот матичар, или подоцна откако предметот му го доверил на одреден нотар, па нотарот констатирал земајќи ги предвид одредбите од членот 129 од ЗВП и податоците од смртваницата, дека месно надлежен по конкретниот оставински предмет е друг оставински суд, известувајќи го за тоа писмено судот чиј повереник е и враќајќи му го предметот (член 134 став 1 поврзано со член 161 став 1 и 2 од ЗВП);

2) Стварна надлежност - за стварно ненадлежен за расправање за оставина со решение може да се огласи само оставинскиот суд, откако испитувајќи ја својата надлежност или во текот на постапката по известување на нотар на кој му е доверен конкретен оставински предмет, утврди дека е надлежен странски орган. За оцена и утврдување дали по конкретен оставински предмет е надлежен странски орган, оставинскиот суд и нотарот ги земаат предвид од одредбите на членот 126 став 4 од ЗВП и членовите 13, 84, 85 и 86 од Законот за меѓународното приватно право како специјален закон, и тоа:

а) за државник на РМ

- ако недвижната оставина се наоѓа во странство, нотарот ќе биде надлежен само

ако според правилата на државата во која се наоѓаат недвижностите не е надлежен нејзин орган, за што треба да се добијат информации од Министерството за правда;

- ако подвижната оставина е во странство, нотарот е надлежен само ако според правото на државата во која подвижностите се наоѓаат не е надлежен странскиот орган, односно ако тој орган одбива да расправа за оставината, за што исто така информации треба да се добијат од Министерството за правда (член 13 и 84 од ЗМПП, „Сл. весник на РМ“, бр. 87/07);

б) за странски државјанин кој во времето на смртта имал живеалиште, односно престојувалиште во РМ

- ако недвижниот имот се наоѓа во РМ, исклучиво е надлежен македонскиот оставински суд, односно определен нотар, се разбира, ако постои правен или фактички реципроцитет за наследување на државјаните на двете држави;

- ако движниот имот е во РМ, оставинскиот суд, односно нотар, ќе расправа за оставината, освен ако во државата на оставителот судот на таа држава не е надлежен за расправање за подвижниот имот на државјанин на РМ за што, како и за недвижната оставина од претходната алинеја, информации треба да се добијат од Министерството за правда (член 85 од ЗМПП);

в) за лице без државјанство или за лице со статус на бегалец, кое за време на смртта имало живеалиште во РМ

- оставинскиот суд, односно нотар, ќе расправа за оставината ако лицето има недвижен имот во РМ, а за подвижниот имот, ако се наоѓа во РМ или ако оставителот за време на смртта имал постојано живеалиште во РМ (член 86 од ЗМПП).

Сите погоренаведени ситуации под „а“, под „б“ и под „в“ треба да се имаат предвид при оцената на евентуалната стварна надлежност на оставинскиот суд, односно нотарот, во смисла на членот 161 став 3 поврзано со членот 134 став 1 од ЗВП.

3) Привремени мерки за обезбедување на оставината - единствено судот може да нареди мерки за обезбедување на оставината за одделен оставински предмет во

текот на целата постапка за расправање за оставината. Мерки за обезбедување на оставината, по правило, наредува судот на чие подрачје се наоѓа имотот или ако надлежниот орган на управата веќе презел мерка (во итни случаи - го предал имотот или дел од него на чување на доверливо лице), судот оваа мерка може да ја потврди, да ја измени или да ја укине, **за што го известува оставинскиот суд**. Тоа значи дека и нотарот на кој му е доверен одреден предмет, ако има потреба во текот на постапката, може да му предложи на оставинскиот суд од кој го добил предметот да нареди одредени мерки за обезбедување на оставината, во смисла на членот 134 став 1 поврзано со членот 162, членот 153 и членот 154 од ЗВП.

4) Прогласување на исчезнат или уништен предмет - оставинскиот суд единствено може да прогласи исчезнат или уништен тестамен, согласно одредбите од членот 160 од ЗВП. Нотарот на кој му е доверен оставинскиот предмет е должен ако во почетокот или текот на постапката дојде до сознание, односно утврди дека постои писмен тестамент, но тој исчезнал или е уништен **независно од волјата на оставителот**, да го извести оставинскиот суд согласно членот 134 став 1 и поврзано со членот 160 од ЗВП.

5) Попис и проценка на оставината во одредени случаи - во случаите определени во членот 146 став 1 од ЗВП (1. не се знае за наследниците или за нивното престојувалиште; 2. кога наследниците се лица кои поради малолетство, душевна болест или други околности се неспособни или се неспособни целосно сами да се грижат за своите работи; 3. кога оставината треба да се предаде на РМ; и 4. во други оправдани случаи), **само по одлука на оставинскиот суд** се врши попис и проценка на оставината, со тоа што судот определува **дали службеник на судот или нотар ќе го изврши пописот и процената**. Ако ова дејствие го врши нотар, тој е должен податоците од извршениот попис и процената да ги достави до оставинскиот суд. Инаку начинот, постапката и содржината на податоците од

пописот и процената се вршат согласно одредбите од членот 146 до 152 од ЗВП.

6) Несогласност на учесниците во оставинската постапка во врска со одделување на оставината од имотот на наследникот, со делбата со наследството и со барањето на наследникот кој живеел или стопанисувал во заедница со оставителот да му се остават одделни предмети (членови 138, 139 и 142 од Законот за наследување).

Можно е да настане спор, односно несогласност на **сите учесници** во оставинската постапка во врска со споменатите прашања:

1) ако наследникот не се согласи со барањето на доверителите на оставителот да се оддели оставината од имотот на **наследникот или наследниците**, ако ги има повеќе (член 138 од ЗН);

2) ако некој **наследник бара делба на наследството**, а другиот или другите наследници не се согласуваат со тоа (член 139 од ЗН);

3) ако наследниците не се согласуваат со **барањето на наследникот кој живеел или стопанисувал** во заедница со оставителот да му се оставаат одделни движни или недвижни предмети, вредноста на тие предмети тој да им ја исплати во пари на другите наследници (член 142 од ЗН).

Во ваквите случаи, ако нема согласност на сите учесници, **нотарот не може да донесе одлука, туку списите на предметот должат да му ги врати на судот со објаснување на причините за тоа**.

Надзор на судот над работата на нотарот како повереник на судот во оставинската постапка

Согласно Законот за вонпроцесна постапка (член 138 став 3), како и согласно Законот за нотаријат (член 136), изречно е утврдено дека надзор над работата на нотарот, како судски повереник, врши судот што му ја доверил работата. Со закон е дадено овластување и должност на судот да му довери на нотар спроведување на оставинска постапка, во која нотарот ги презема сите дејствија во постапката и ги

донесува сите одлуки (освен оние со законот точно утврдени кои остануваат во надлежност на судот), и на крајот **донесува оставинско решение** по чија правосилност нотарот ги враќа списите на оставинскиот предмет на судот што му го доверил, задржувајќи во нотарскиот спис - пренис на списите и за така извршената работа на нотарот му следува одредена награда, што паѓа на товар на наследниците.

Во текот на целата оставинска постапка, судот врши надзор над работата на нотарот преку различни облици на контрола кои би можеле да се групираат на следниот начин:

а) Доверување на оставински предмет

Судот е овластен да му достави оставински предмет и нотарот е должен да го прифати - прими, освен ако има оправдани причини, може да ја одбие доверената работа, но за оправданоста (на пр. изземање, отсуство од канцеларија и сл.) одлучува судот (член 138 од ЗВП).

Ако нотарот од неоправдани причини одбие да прими оставински предмет, судот може со глоба да го казни нотарот, согласно Законот за извршување. Против решението за казна, нотарот има право на жалба до второстепениот суд.

б) Одземање на доверениот оставински предмет од нотарот

Судот може во текот на оставинската постапка што ја спроведува одреден нотар да му го одземе доверениот оставински предмет од важни причини (кои примерно се наведени во законот), како што се: болест, очигледно занемарување на службените дејствија и други причини според оценка на судот. Во таков случај, судот сам ќе ја спроведува оставинската постапка по тој предмет или ќе му го довери на друг нотар (член 132 став 2 од ЗВП). Ако судот му го одземе доверениот предмет и му нареди на нотарот да ги предаде списите, а нотарот одбие да ги врати, судот може со глоба да го казни нотарот (член 138 став 4, 5, 6 и 7 од ЗВП).

в) Одлучување по приговор по решение на нотар за запирање или прекин на оставинската постапка

Против решение на нотарот со кое се запира оставинската постапка затоа што умрениот не оставил имот (член 165), како и против решение со кое нотарот го прекинува расправањето за оставината, поради спор за факти меѓу учесниците, од кои зависи некое нивно право (член 173 и 175 од ЗВП), може да се поднесе приговор (жалба) до оставинскиот суд, иако тоа не се предвидува изрично во споменатите членови од законот, но согласно членот 22 (кој се наоѓа во општите одредби на ЗВП), во принцип против, секое решение донесено во прв степен (а во случајот тоа е решението на нотарот), дозволена е жалба до повисокиот суд (во овој случај до оставинскиот суд).

г) Одлучување на судот по приговор против оставинско решение на нотар

Овој вид институционална контрола над работата на нотарот (по повод приговор против оставинско решение на нотар) секако е суштински делотворен и ефектен од аспект на тоа дали доверената работа - спроведувањето на оставинската постапка и расправањето за оставината по конкретен предмет, е извршена законито, независно, самостојно, стручно и непристрасно.

Одлучувајќи по приговорот против решението што го донел нотарот, судот може во целост или делумно решението да го потврди или да го укине, со тоа што ако делумно го потврди или делумно го укине, мора судот самиот да одлучи за укинатиот дел од решението, ако пак целосно го укине решението, предметот ќе му го врати на нотарот на повторно решавање, ако, се разбира, тоа решение на судот биде потврдено од второстепениот суд по повод на поднесена жалба.

Наместо заклучок, би можело институтот, како повереник, нотарот на судот во оставинската постапка да се дефинира според Законот за вонпроцесната постапка на следниот начин: со закон дадено овлас-

тување и должност на судот, да му довери на нотар спроведување оставинска постапка, во која нотарот ги презема сите дејствија во постапката и ги донесува сите одлуки (освен оние со законот точно утврдени кои остануваат во надлежност на судот) и на крајот **донесува оставинско решение** по чија правосилност нотарот ги враќа списи-

те на оставинскиот предмет на судот што му го доверил, задржувајќи во нотарскиот спис - препис на списите и за така извршената работа на нотарот му следува одредена награда, што паѓа на товар на наследниците.

д-р Фиданчо Стоев
Судија во пензија

ПРЕКИН НА ОСТАВИНСКАТА ПОСТАПКА

Новиот Закон за вонпарнична постапка (влезе во сила на 26 јануари 2008 год.), кога е во прашање Нотаријатот во Република Македонија, како самостојна, независна јавна служба во која се вршат работи од видот на јавни овластувања врз основа на закон по барање на граѓаните, државните органи, правните лица и други заинтересирани институции, внесува мошне значајна новина. Имено, со глава VIII (член 131 до 191) насловена како „Нотари како повереници на судот“, се уредува правната положба и овластувањата на нотарот во оставинската постапка, како и прашањата на самата оставинска постапка. Со оглед на значењето на оставинската постапка, првото место меѓу вонпарничните постапки нормирани во Законот за вонпарнична постапка ѝ е посветено токму на оваа постапка (нешто повеќе една четвртина од вкупниот број членови на посебните постапки). Ова е сосема разбирливо ако се има предвид дека со членот 30 став 1 од Уставот на Република Македонија се гарантира правото на сопственост и правото на наследување, а дека наследното право, во субјективна смисла, може да се означи како право на определено лице да ја стекне оставината на определен оставител, во целост или делумно, во случај на смрт на тој оставител, во согласност со одредбите од Законот за наследување (1996).

Самата вонпарнична постапка овозможува заштитата на субјективните приватни права, приватно-правните односи и интереси на граѓаните, и тоа на авторитетен начин, преку надлежни државни органи или јавна служба, како што е тоа Нотаријатот, а во исто време овозможува и присилно остварување на тие субјективни приватни права, приватно-правни односи и интереси. Основните начела со кои е уредена вонпарничната

постапка, главно, се оние врз кои е уредена и парничната постапка, но со извесни отстапувања кои ја одбележуваат специфичноста на таа постапка во однос на парничната. Таа разлика, пред се, се однесува на начинот на поведувањето на постапката каде што во поголем број случаи е застапена официјалната максима, односно поведување на постапката по службена должност (каков што е случајот и со оставинската постапка), поголема застапеност на начелото на писменост, потоа водење грижа и преземање мерки за заштита на лицата кои се неспособни да се грижат самите за себе, односно да се грижат за своите работи и др.

Според членот 26 став 1 од Законот за вонпарнична постапка, ако решението на судот зависи од претходно прашање дали постои некое право или правен однос, а за тоа прашање не е донесена одлука од надлежниот суд или од друг државен орган, судот може во вонпарнична постапка сам да го реши тоа прашање, ако не е поинаку определено со овој закон или со друг закон, а според став 2 решението на судот по претходното прашање има правно дејство само во вонпарничната постапка во која е решено тоа прашање. Тоа значи дека вонпарничниот суд, под услов со Законот за вонпарнична постапка или друг закон да не е определено поинаку, може сам да решава за претходното прашање од која било правна област (имотната, семејната итн.), но под услов за тоа прашање да не е донесена одлука од надлежен суд или од управен орган. Со членот, пак, 27 став 1 од истиот закон е определено дека ако меѓу учесниците има спорни факти од кои зависи постоењето на некое право или правен однос, судот со решение ќе ги упати учесниците во определен рок, не подолг од 30

дена од денот на доставувањето на решението, да поведат парнична постапка, односно управна постапка за утврдување на тоа право или правен однос. Ако учесникот поведе парнична, односно управна постапка во определениот рок, според членот 28, прекилот на постапката трае додека парничната, односно управната постапка правосилно не заврши. Меѓутоа, треба да се има предвид дека прекилот на вонпарничната постапка нема исто правно значење како и прекилот во парничната постапка (членову 200-2004 од Законот за парничната постапка). Имено, вонпарничниот суд може да презема определени дејствија во вонпарничната постапка, а тоа значи и нотарот, и тогаш кога веќе е поведена парнична, односно управна постапка, за што ќе стане збор во трудот.

ПРИЧИНИ ПОРАДИ КОИ СЕ ПРЕКИНУВА ПОСТАПКАТА

Според членот 120 од Законот за вонпарнична постапка во постапката за расправање за оставина, судот ги утврдува наследниците на умрениот, имотот кој ја сочинува неговата оставина и правата на оставината што им припаѓа на наследниците, легатарите и на други лица. Веќе е кажано дека оставинската постапка е регулирана со главите VII и VIII (член 120 до 191) од Законот за вонпарнична постапка, кој дел од законот содржи и посебни одредби (член 131 до 141) за нотари како повереници на судот (поради наведеното во текстот, наместо терминот „надлежен суд“, ќе се употребува терминот „нотар“).

Со членовите од 173 до 176 од Законот за вонпарнична постапка е регулирано прашањето на прекилот на оставинската постапка за која постапува нотарот во рамките на понапретцитираните начелни одредби за прекин на вонпарничната постапка од членовите 26, 27 и 28 од Законот за вонпарнична постапка.

Со членот 173 став 1 од Законот за вонпарнична постапка е определено дека судот (нотарот) ќе го прекине расправањето

за оставината и учесниците ќе ги упати да поведат парнична постапка, односно управна постапка, ако меѓу учесниците настане спор за фактите од кои зависи некое нивно право. Во наведената законска одредба законот го употребува терминот „учесници во постапката“, а тоа се субјекти опфатени со членовите 3 и 5 од Законот за вонпарнична постапка (законски и тестаментални наследници, легатар, Центар за социјални работи и др.).

Според тоа, доколку во текот на постапката меѓу наведените учесници дојде до спор за фактите од кои зависи некое нивно право, тоа секако дека ја отежнува и усложнува натамошната постапка. Терминот „факти“, етимолошки, значи: реално, вистинско, точно, верно, дело, настан, дејствие итн. од кои зависи дали на некој учесник му припаѓа некое право. До одговор за фактичко прашање нотарот доаѓа преку докажување врз основа на кое ја утврдува фактичката состојба по предметот. Ако меѓу учесниците настане спор за фактите, нотарот е должен да го прекине расправањето за оставината и да ги упати на поведување парнична или управна постапка (главно, во практиката, тоа е парничната постапка која се поведува пред надлежниот суд). Всушност, станува збор за прејудициелни прашања за расправање за оставината кои, во принцип, не може конечно да ги реши нотарот.

Според став 2 од наведената законска одредба спорни можат да бидат особено фактите: 1) од кои зависи правото на наследство, полноможност или содржината на тестаментот или односот на наследниците и оставителот врз основа на кои се наследува според закон; 2) од кои зависи основаноста на барањето на преживеаниот брачен другар и лицата кои живееле со оставителот во трајна заедница, да им се издвојат од оставината предметите за домаќинство што служат за задоволување на секојдневните потреби; 3) од кои зависи големината на наследниот дел, а особено пресметувањето на наследниот дел; 4) од кои зависи основаноста на исклучувањето на нужните наследници или основаноста на

причините за недостојност; и 5) за тоа дали некое лице се откажало од наследство.

Од содржината на цитираниот став 2 произлегува дека станува збор за т.н. информативна законска одредба со која не се исцрпени можните случаи на спорови околу фактите од кои зависи некое право на учесниците во постапката. На спорноста на фактите укажуваат учесниците во текот на оставинската постапка (усно на рочиште или со поднесок), а во случај кога меѓу нив не постои таков спор, нотарот може да ја доврши постапката врз основа на соодветните одредби од Законот за наследување. Така, на пример, во смисла на точка 1, како спорно може да се постави прашањето дали некое лице има својство на наследник и поради тоа заинтересираниот учесник со тужба да биде упатен за утврдување, во смисла на членот 177 став 1 од Законот за парничната постапка, да постави барање да биде утврдено дека тоа лице нема право на наследство спрема оставителот, како наследник од прв ред, бидејќи не е негов потомок, во смисла на точка 3, тужба за зголемување на наследниот дел на брачниот другар, понатаму, во смисла на точка 4 да биде поднесена тужба на наследник за основаноста на исклучувањето од наследство на друг наследник на оставителот итн.

Според став 3, ако во наведените случаи нема спор за факти, а спорот меѓу учесниците е за примена на право, за правните прашања ќе расправа нотарот. Доколку нотарот во текот на постапката расправа за евентуално спорните правни прашања меѓу учесниците во постапката, во таков случај за тие прашања ќе се произнесе со решение. Во врска со тие прашања учесниците немаат можност за поднесување тужба до надлежниот парничен суд, меѓутоа, согласно членот 188 од Законот за вонпарнична постапка, имаат право на ревизија, како вонредно правно средство, по која одлучува Врховниот суд на Република Македонија. Притоа, треба да се има предвид дека карактерот на правното прашање има прашање, на пример, дали една норма е во сила, што е нејзината смисла, дали

обележјата на конкретниот случај соодветствуваат со апстрактните обележја која ги предвидува таа итн.

Според членот 175 од Законот за вонпарнична постапка, ако меѓу наследниците настане спор за факти или за примена на право, судот (нотарот) ќе го прекине расправањето за оставината, а учесниците ќе ги упати да поведат парнична, односно управна постапка, ако: 1) меѓу наследниците постои спор за тоа дали некој имот влегува во оставината; и 2) меѓу наследниците е спорно барањето на лицата, кои живееле во заедница со оставителот да им се издвои од оставината дел кој одговара на нивниот придонес во зголемувањето на вредноста на имотот на оставителот. За разлика од членот 173 став 1 од Законот за вонпарнична постапка, кој упатува на спор меѓу учесниците во постапката, наведениот член 175 упатува на можен спор меѓу наследниците. Станува збор за когентна законска одредба која, за разлика од членот 174 став 2, предвидува само два случаи кога некој од наследниците може да биде упатен на поведување парнична, односно управна постапка, поради што нотарот ќе го прекине расправањето за оставината. Тоа може да биде случај кога некој наследник со тужба ќе бара да биде утврдено дека определен имот не влегува во оставината на умреното лице (на пр. брачен другар бара да биде утврдено дека една идеална половина од недвижен имот е негова сопственост и во јавните книги да биде запишан на негово име, поради што не може да биде дел од оставината на умрениот), потоа тужба за подарок на наследен дел кога некој наследник бара на друг наследник да му се смета како наследен дел некој подарок за време на животот на оставителот итн.

Конечно, сосема поинакво решение е содржано во членот 174 од Законот за вонпарнична постапка, според кој ако меѓу учесниците настане спор за право на легат или за друго право на оставина, судот (нотарот) ќе ги упати да поведат парнична, односно управна постапка, но нема да го прекине расправањето за оставината. Во

праксата може да се случи едно лице, оставителот во оставинската постапка, да остави некое завештание - легат согласно членот 103 од Законот за наследувањето, меѓутоа покрај таквиот легат, да располага и со друг имот за кој се расправа во таа постапка. Доколку меѓу учесниците настане спор за право на легат, во таков случај судот ќе ги упати да поведат парнична, односно управна постапка. Меѓутоа, поради облигациско-правниот карактер на легатот, нотарот во текот на оставинската постапка само го утврдува правото на легатот и легатарот и не постои никаква пречка кога во случај на спор во врска со ова прашање учесниците ќе ги упати на поведување парнична или управна постапка, да не продолжи со постапката за расправање за останатиот дел од оставината на оставителот. Ова е така поради тоа што нотарот во ваков случај нема да донесе одлука за легат или за друго право од оставина, туку таква за спорното прашање ќе биде конечно донесена во парнична или управна постапка.

Со членот 176 став 1 од Законот за вонпарнична постапка е определено дека судот (нотарот) ќе го упати да поведе парнична, односно управна постапка, оној учесник чие право го смета за помалку веројатно. Станува збор за оценка на нотарот за секој конкретен случај со која со ништо не се прејудиира основаноста или неоснованоста на барањето за кое ќе се одлучува во надлежниот суд или управен орган. Се разбира, таквата оценка зависи од она што ќе го утврди нотарот во текот на оставинската постапка врз основа на доказите кои му стојат на располагање. Така, на пример, во понапред наведениот случај од членот 173 став 2 од Законот за вонпарнична постапка, кога некој учесник во оставинската постапка оспорува дека некое лице има својство на наследник, а тоа лице располага со доказ (извод од матичната книга на родените) од кој се утврдува дека е потомок на оставителот, во таков случај на поведување на постапката ќе биде упатено лицето кое го оспорува својството на наследник на тој учесник во

оставинската постапка, потоа, на поведување парнична постапка ќе биде упатен учесник кој укажува на недостојност за наследување на некој наследник итн.

При ова треба да се има предвид дека според членот 177 став 1 од Законот за парничната постапка тужителот може да бара во тужбата судот само да го утврди постоењето, односно непостоењето на некое право или правен однос или вистинитост, односно невистинитост на некоја исправа, а според став 2 дека ваквата тужба може да се поднесе кога тоа е предвидено со посебни прописи, кога тужителот има правен интерес судот да го утврди постоењето, односно непостоењето на некое право или правен однос, или вистинитост, односно невистинитост на некоја исправа пред пристигнатоста на барањето за чинење од истиот однос, или кога тужителот има некој друг интерес за поднесување ваква тужба. Поаѓајќи од наведеното, во сите тужби кои се поведуваат согласно членовите 173, 174 и 175 од Законот за вонпарнична постапка, тужителот не треба да докажува дека има правен интерес, бидејќи се претпоставува дека тој постои. Правниот интерес постои поради тоа што во ваков случај оставинската постапка не може да се заврши, освен во случај од членот 176 став 4 од Законот за вонпарнична постапка, според кој ако учесникот во рокот определен со решение на судот (нотарот) не постапи според решението на судот (нотарот), расправањето за оставната ќе продолжи, без оглед на барањата поради кои учесникот бил упатен да поведе парнична, односно управна постапка.

Со членот 176 став 2 од Законот за вонпарнична постапка е определено дека судот (нотарот) при прекинувањето на постапката ќе одреди рок кога треба да се поведе парнична, односно управна постапка. Бидејќи со наведената законска одреба овој рок не е определен, при донесувањето решение за должината на рокот нотарот треба да го има предвид членот 27 став 1 од Законот за вонпарнична постапка, според кој овој рок не може да биде подолг од 30 дена од денот на доставувањето на решени-

ето. Според став 3, ако учесникот постапи според решението на судот (нотарот), прекилот на постапката ќе трае додека парничната, односно управната постапка не заврши правосилно. Правосилна е онаа пресуда која повеќе не може да се побива со жалба. Со жалба не може да се побива пресуда ако странката се одрекла од правото на жалба или се откажала од веќе изјавената жалба, ако второстепениот суд ја одбил жалбата како неоснована и ја потврдил првостепената пресуда, ако второстепениот суд ја уважил жалбата и ја преиначил првостепената пресуда и ако жалбата е отфрлена како ненавремена, нецелосна или недозволена. Во праксата, за да дојде до конечен прекин на постапката, потребно е учесникот кој е упатен да поведе соодветна постапка да му достави доказ на нотарот (тужба, предлог и др.) дека постапката во рамките на определениот рок навистина е поведена пред надлежниот суд или пред управен орган. Се разбира, учесникот може и да не постапи според решението на судот и воопшто да не поведе постапка пред надлежниот суд или пред управен орган, бидејќи е тоа негово право и негов личен правен интерес, со оглед на фактот дека во оставинската постапка се одлучува за неговите имотни права и интереси. Во таков случај, според став 4, нотарот ќе продолжи со расправање за оставината, без оглед на барањата поради кои учесникот бил упатен да поведе парнична, односно управна постапка. Во понатамошните случаи тоа значи дека нотарот, без оглед на приговорите, ќе прифати дека едно лице е наследник на оставителот, бидејќи за тоа располага со доказ - извод од матичната книга на родените, односно ќе прифати дека кај одреден наследник не постои недостојност за наследувањето итн.

Меѓутоа, учесник во оставинската постапка, кој е упатен на поведување парнична или управна постапка, таквата постапка може да ја иницира и по истекот на рокот определен со решение на нотарот. Ова е така поради тоа што не станува збор за рок со чие пропуштање настапува преклузија.

Поради тоа, доколку таков учесник на нотарот сепак му достави доказ дека навистина по истекот на оставниот рок постапил според решението, според членот 176 став 5 од Законот за вонпарнична постапка, судот (нотарот) ќе постапи според наведениот став 3, односно ќе ја прекине оставинската постапка, а прекилот ќе трае, како што е тоа веќе кажано, до правосилно завршување на парничната, односно управната постапка.

Без оглед на тоа што упатувањето на учесниците за поведување на парничната или управната постапка, во смисла на наведените законски одредби, е задолжително, можно е нотарот така да не постапи и да расправа за оставината, без оглед на тоа што требало да ги упати на поведување на една од наведените постапки. Меѓутоа, во случај кога нотарот нема да постапи согласно членот 176 став 3 и 5 од Законот за вонпарнична постапка, а требало така да постапи при што расправал за оставината, со став 6 е определено дека во таков случај правосилноста на решението на оставинскиот суд (нотарот) не пречи за односното барање да се поведе парнична постапка. Ваквото законско решение е во согласност со членот 29 од Законот за вонпарнична постапка според кој решението донесено во вонпарничната постапка ги обврзува сите лица што учествувале во постапката со која е донесено решението, ако со овој или со друг закон не им е обезбедено право да поведат парнична постапка. Токму таков е случајот со цитираниот член 176 став 6 од Законот за вонпарнична постапка, ако се има предвид дека и според членот 26 став 2 од истиот закон решението на судот по претходното прашање има правно дејство само во вонпарничната постапка во која е решено тоа прашање. Меѓутоа, ваквото законско решение не се однесува и на членот 173 став 3 од Законот за вонпарнична постапка, кога нотарот ќе расправа за спорните правни прашања меѓу учесниците во оставинската постапка за примена на правото, бидејќи во таков случај, како што е веќе кажано тоа, учесниците, согласно членот 188 од овој закон, имаат право на ревизија.

РЕШЕНИЕ ЗА ПРЕКИН НА ПОСТАПКАТА

Решението за прекин на постапката нотарот може да го донесе на рочиште или вон рочиште. Ова зависи од фактот дали причините за прекинет на постапката се утврдуваат на самото рочиште, или пак вон рочиште врз основа на поднесок на учесниците во постапката поткрепени со соодветни докази.

Според членот 21 од Законот за вонпарнична постапка, судот (нотарот) одлучува со решение, кое мора да биде образложено, освен во случаите кога се засновува врз претходна согласност на учесниците.

Изреката на решението за прекин на оставинската постапка содржи решение за прекин на постапката, а потоа податоци на учесниците кои се упатуваат да поведат парнична или управна постапка, како и предмет на тужбеното барање (на пр. утврдување дека едно лице не е наследник на оставителот, утврдување недостојност итн.). Ова е важно поради тоа што само со поведување на таквата постапка, со точно определено барање, се оправдува прекинет на оставинската постапка. Можно е учесник во постапката да поведе постапка со барање кое е различно од барањето поради кое оставинската постапка е прекината и кое, поради тоа, не го оправдува прекинет на постапката. Потоа, во изреката, според членот 176 став 3 од Законот за вонпарнична постапка, ќе се констатира дека прекинет на постапката ќе трае додека парничната, односно управната постапка не заврши на правосилен начин. Учесникот кој е упатен да ја поведе постапката се задолжува за покренување на истата да го извести нотарот со доставување доказ (тужба, предлог и др.) врз основа на кој се заклучува дека постапката навистина е поведена. Исто така, корисно е решението да содржи предупредување дека доколку учесникот не постапи според решението на нотарот, расправата за оставината ќе продолжи без оглед на барањата поради кои бил упатен да поведе парнична, односно управна постапка. Всушност, на ваков начин учесни-

кот треба да биде запознаен со содржината на членот 176 став 4 и 5 од Законот за вонпарнична постапка.

Во образложението на решението нотарот ќе ги образложи причините поради кои одлучил да ја прекине оставинската постапка и учесникот ќе го упати на поведување парнична, односно управна постапка. Бидејќи според членот 127 став 1 од Законот за вонпарнична постапка против решението на нотарот кој постапува како повереник на судот е дозволен приговор во рок од осум дена од денот на доставувањето на решението, по кој одлучува судија поединец на судот кој му го доверил постапувањето по оставинскиот предмет, во решението ќе биде дадена таква правна поука. Доставата на решението, според членот 137 став 1 од Законот за вонпарнична постапка, се врши согласно одредбите за доставување од Законот за парничната постапка (членовите од 125 до 143). Доколку против решението биде изјавен приговор од страна на некој од учесниците во постапката, нотарот е должен да постапи на начин определен со членот 134 став 3 од Законот за вонпарнична постапка, односно на надлежниот суд ќе му ги врати списите, а во нотарскиот спис ќе го задржи преписот на списите (фотокопија). Нотарот е должен да постапи така и во случај кога надлежниот суд или управен орган ќе ги побара на увид списите во текот на постапката поведена од страна на учесникот, согласно решението за прекин на оставинската постапка. Притоа треба да го има предвид и членот 46 од Правилникот за видот, содржината, формата и... („Сл. весник РМ“ бр. 52/97).

Наместо заклучок, авторот укажува дека прашањето на прекинет на оставинската постапка е едно од посуптилните прашања со кое ќе се соочи нотарот, како повереник на судот во текот на таа постапка. Ова е така поради тоа што тука, всушност, станува збор за прејудициелни прашања кои, во принцип, не може конечно да ги реши нотарот, туку за тоа ќе се одлучува во парнична, односно управна постапка.

Теофил Томановиќ,
судија во пензија

ТЕСТАМЕНТАЛНО НАСЛЕДУВАЊЕ

Вовед

1. Со смртта на едно лице настануваат многубројни правни последици. Со смртта престануваат извесни права, односно правни состојби, кои постоеле дотогаш. Престануваат и некои обврски кои го товарале субјектот во прашање, на пример: обврската за издржување и сл. Настапува условот за исполнување во рокот, ако смртта се сметала како престанок на облигација, на пример: чување болен и слично.

Меѓутоа, најважното дејство со смртта се однесува на престанокот на правниот субјективитет на умрениот, по што се наметнува потребата за натамошно уредување, ликвидирање на сите правни односи во кои лицето се наоѓало дотогаш. Се поставува прашањето за правото на сопственост кое му припаѓало на умрениот, неговите побарувања кои ги имал спрема трети лица, обврските во кои се наоѓал во моментот на смртта, авторското право, правото на нематеријална (неморална) штета и сл.

Со смртта на едно лице неговите правни односи, во рамките кои ги определува правниот поредок, не престануваат, туку како имот преминуваат на други лица, други правни субјекти. Имотот што со смртта на едно лице преминува на други лица, се нарекува наследство (оставина - hereditas), а лицето кое умрело и чија смрт доведува до наследување, т.е. чиј имот преоѓа на други лица, е оставител - децујус (de cuius - defunctus), а лицата на кои преминува имотот се нарекуваат наследници, односно сонаследници (heres).

2. Според одредбите на членот 120 од Законот за наследување (1, со смртта на

оставителот се отвора неговото наследство. Истото дејство го има и прогласувањето на едно лице за умрено. Вакво законско решение покажува дека наследното право во субјективна смисла настанува дури во моментот на смртта на оставителот, односно дека до тој момент лицата кои законот или тестаментот ги предвидува како евентуални наследници, се уште немаат никакво субјективно право, туку само правна надеж (2. Тие не можат да располагаат со неотворено наследство и се уште тоа не претставува никаква имотна вредност.

Во наследното право се применува институцијата универзална и сингуларна сукцесија.

Универзалната сукцесија се однесува на наследникот или со наследниците на целата оставина, со сите права и обврски, односно сразмерно на големината на наследениот дел.

Сингуларната сукцесија се однесува на наследник на едно право, еден објект на активната оставина, на пример: легат или корисник на налог, каде се добива облигација да се бара право.

Разликувањето на универзална од сингуларна сукцесија има значење кај тестаменталното наследување, посебно по однос на изразената последна волја на тестаторот за правото на легаторот, корисникот и слично.

Основи за повикување на наследство

3. Во нашиот правен систем постојат две основи за повикување на наследство, и тоа на закон и на тестамент, член 6 од ЗН. Помеѓу нив најчесто законското наследување е правило и во практиката.

¹⁾ Законот е објавен во „Службен весник на РМ“ бр. 47/96

²⁾ Види: д-р Кирил Чавдар: Коментар на Законот за наследување, Скопје, 1996, стр. 227

а) Како основа за наследување според закон служи врската која постои меѓу оставителот и наследникот, а степенот на сродството влијае при формирање на законските наследни редови. Кругот на законските наследници е уреден во членот 12 од ЗН, и тоа по основите на сродството, посвојувањето и брачната врска. Сродството се разликува главно по тоа дали е крвно, т.е. според раѓањето, или настанало со посвојување потполно или непотполно, член 4, односно 23-25 од ЗН. Во поглед на наследувањето, вонбрачното сродство е изедначено со брачното, а сродството создадено со потполно посвојување, со крвното сродство.

Кругот на роднините, што според законот можат да го наследат оставителот, е ограничен, и тоа на потомците, посвоениците, брачниот другар, посвоителите, родителите и нивните потомци. Во некои случаи оставителот може да го наследат уште дедовците и бабите и нивните потомци по пат на претставување. Со тоа кругот на законските наследници се завршува.

б) **Тестаментот**, како основа за наследување, му овозможува на оставителот да ја искаже поинаку својата волја по однос на распоредување на неговиот имот во случај на смрт, за разлика од она што е предвидено во законот. Меѓутоа, неговата волја е ограничена со институтот нужен дел, а кој се утврдува со настапување на смртта на оставителот и се оценува кои лица се негови нужни наследници и колку изнесува нужниот наследен дел на секој од нив, членови 31-33 од ЗН.

По својата правна природа тестаментот е наредба на последна волја со која тестаторот чини распоред на својот имот во случај на смрт. Тоа е еднострана наредба на последна волја дадена во определена форма, а која има за цел да определи распоред на оставината на поинаков начин од оној предвиден со законот.

Тестаментот, по својата содржина, обично содржи и наредба за универзална сукцесија, односно наследник на оставителот на целата оставина или на еден дел, но тоа не

е неопходно за неговата полноважност како правен акт. Меѓутоа, тестаментот може да содржи други тестаментални располагања, без да задира во редот на универзалните сукцесори определен во законот, на пример да содржи одредување легат. Исто така, може да се определи поинаков распоред на имотот одошто тоа би било по законски ред, на пример: внатре, во законските наследници, иако сите остануваат законски наследници, да се определи поинаков распоред на наследните делови и тогаш фактички тие да се сметаат за тестаментални наследници.

в) **За полноважноста на тестаментот** не е потребна согласност на кое било лице, освен на тестаторот. Може да биде доведена во прашање полноважноста ако при неговото составување учествувала волјата на друго лице. На ова упатуваат одредбите од членот 63 од Законот за наследување, со санкција за ништовност на тестамент поради недостиг на волјата на оставителот. Меѓутоа, треба во секој конкретен случај да се оценува дали волјата на третото лице битно влијаела за содржината на тестаментот.

Како правен акт, тестаментот треба да ги исполнува сите општи услови кои се бараат за полноважност на кој било правен акт, а посебно за полноважноста на едностраните правни акти. Тоа е посебно така во поглед на барањето волјата на тестаторот во тестаментот да претставува негова вистинска волја, изразена слободно.

Поаѓајќи од општите правила за можноста несогласност помеѓу вистински изјавената волја на учесниците на правните акти и држејќи се до општите установи преку кои може се изрази оваа несогласност, законот предвидува и посебни правила за случај волјата во тестаментот да не одговара на вистинската волја на тестаторот, доведувајќи ја во прашање полноважноста на тестаментот (во целост или делумно) и тоа да го чини ништовен.

г) **Тестаментот е секогаш** отповиклива последна волја, и тоа целосно или делумно,

со изјава дадена во каква било форма во која според законот може да се состави тестамент, член 117 од ЗН. Оваа карактеристика доаѓа од самиот поим на тестамент, така што никој не може да се одрече од правото подоцна да може, се до смртта, да ја менува или укинува последната волја дадена во тестаментот. Секаква клаузула, т.е. клаузула за одрекување од правото за отповикување на тестаментот, ќе се смета за неважечка.

д) **Тестаментот е строго личен акт**, а тоа значи дека е исклучена секаква можност за застапување, и тоа при: составување на тестаментот, определување наследници, големина на наследните делови или други наследноправни елементи. На тој начин лицата кои се неспособни за правење на тестамент, ако не наполниле 15 години, или биле неспособни за расудување, член 62 од ЗН, не може тестаментално да располагаат со имотот, се додека не се стекнат со тестаментална способност.

Форми на тестаменти

4. По прашањето за формите на тестаментот може да се каже дека тие се делат на **редовни и исклучителни**. За разлика од редовните тестаменти, исклучителниот се разликува по неколку специфики. Така, исклучителниот тестамент може да се состави само под определени услови, односно ако законот ја предвидел таа форма. Редовниот тестамент важи неограничено, а исклучителниот има ограничено временско важење и по истекот на тоа време, не произведува правно дејство.

Наследното право во нашата држава ги содржи двете форми на тестаменти. Меѓутоа, редовните тестаменти може да се јават во неколку законски варијанти, и тоа како своерачен, судски и меѓународен тестамент.

4.1. **Своерачен (олографски) тестамент**, член 66 од ЗН, е полноважен ако го напишал тестаторот и ако го потпишал со својата рака. За полноважноста не е нужно, но

е корисно, во него да е означен датумот кога е составен. Битно за ваков тестамент е да е напишан на јазикот со кој се служи завештателот, а тоа не мора да е неговиот мајчин јазик. Не е суштествена азбуката и материјалот на кој е напишан (хартија, платно и сл.), или средството со кое пишувал, како моливот, мастилото, пенкалото и слично.

Во судската практика има признавање на своерачен тестамент, иако тој не е напишан на рака. Така, лице кое нема раце, а пишувало вообичаено со уста или со нозе, може да состави полноважен своерачен тестамент, иако не е пишуван со неговата рака.

Тестаментот не смее да биде напишан со механички средства, иако лично е отчукан на машина од тестаторот.

Потписот на тестаторот треба да е оној кој вообичаено го употребува. Меѓутоа, во некои судски одлуки практиката прифатила дека се признава потписот ако тестаторот го напишал своето име и презиме. Се признава и потписот со општо познат прекар, кој тестаторот го употребувал кај широк круг луѓе, на пример: рибарот, бојацијата и сл.

Тестаментот ќе има важност ако некој од тестаменталните наследници го составил, а потоа тестаторот го препишал со своја рака и го потпишал. Вака составениот тестаментот ќе се смета за своерачен, а ја содржи вистинската волја.

Проштално писмо, составено од тестаторот, со изјава на последна волја имотот да го наследи некое лице или да го предаде на некое лице, се смета за тестамент, ако ги исполнува законските услови.

Причината зошто е пожелно да се стави датум кога е составен тестаментот има свое оправдување, т.е. ако се најдат повеќе тестаменти, полесно да се утврди кој е од понов датум, дали со поновиот тестамент е опфатен целиот имот или само дел од него, а со тоа да се оценат наредбите од стариот тестамент и дали останале во сила и во кој обем. Исто така со наведување на датумот може да се оценуваат други околности, на пример: присилба, заблуда, невообичаени околности и слично.

4.2. **Судски или нотарски тестамент** е еден вид редовен тестамент што по кажување на тестаторот го составува судија на Основниот суд или нотарот, а кој претходно го утврдува неговиот идентитет, член 67 од ЗН.

Откако тестаторот ќе го прочита и потпише вака составениот тестамент, судијата, односно нотарот, на самиот тестамент ќе потврди дека тестаторот (завештателот) во негово присуство го прочитал и потпишал. Вака составен тестамент е јавна исправа и има доказна вредност по однос на содржината во него.

Меѓутоа, ако тестаторот не е во состојба да го прочита тестаментот што му го составил нотарот или судијата, овој ќе му го прочита во присуство на двајца сведоци, а потоа ќе го потпише и на него ќе стави свој ракознак, откако ќе изјави дека тоа е негов тестамент. Присутните сведоци ќе се потпишат на самиот тестамент. На тестаментот нотарот или судијата ќе потврди дека наведените дејствија се извршени, член 68 од ЗН.

Ако тестаторот може да го потпише и прочита тестаментот, не се потребни сведоците, а содржината нотарот или судијата гласно му ја диктира на записничарот во присуство на завештателот.

Според Законот, член 70 од ЗН, сведоци при составување тестамент не може да бидат брачниот другар, потомците и неговите посвоеници, нивните потомци, претците, роднини во странична линија до четврти степен.

Сведоци на тестамент можат да бидат полнолетни лица на кои не им е одземена деловната способност, да знаат да читаат и пишуваат и да го разбираат јазикот на кој е составен тестаментот. Лице со ограничена деловна способност може да биде сведок под услов во тој дел да нема ограничување, односно да биде релативно способен (лице-интервала).

Сведоците при составување на тестаментот треба да го знаат јазикот што е во службена употреба во судот, односно нотарот, и јазикот на тестаторот, ако овој се служи со друг јазик.

4.3. **Устниот тестамент** и неговата форма и околностите под кои може да се состави е уреден во членот 90 од ЗН. Оставителот, кој сака да направи устен тестамент, треба да е способен за расудување, да има наполнето 15 години и својата волја да ја изјавил слободно. При постоење исклучителни околности, поради кои оставителот не е во можност да направи писмен тестамент, законот допушта можност последната волја да се изјави усно пред двајца сведоци, а може да бидат и повеќе. Исклучителните околности престануваат да важат кога ќе поминат 30 дена од моментот кога е волјата изјавена усно пред сведоците.

Сведоците се должни без одлагање да ја стават на писмено изјавата на тестаторот и што побрзо да ја предадат до судот или нотарот или да ја повторат усно пред нив. Меѓутоа, ако нешто било писмено составено од оставителот, тоа ќе значи дека постоеле услови да се состави писмен тестамент и усното изјаснување не би било меродавно, односно би се негирале исклучителните околности.

Сведоците кај усниот тестамент не е нужно да бидат присутни во исто време, туку во исклучителни околности, волјата да биде изјавена на двајцата, на пример: прво на едниот, а потоа на другиот, на третиот и слично. Исклучителните околности за важноста на оваа форма на тестамент можат да бидат објективни и субјективни.

а) **Објективни околности се:** војна, поплава, пожар, епидемија, затрупување во рудник, бродолом, оштетување авион и сл.;

б) **Субјективни околности се:** ненадејна тешка болест на тестаторот, обид за убиство, тешка телесна повреда и слично.

Ако се постави прашањето дали постоеле исклучителни околности при давањето последна волја пред сведоци, спорно или неспорно, за секој случај, тоа како правно прашање треба да го оцени судот или нотарот при одлучувањето.

4.4. **Меѓународниот тестамент** е нова форма на тестамент во нашето наследство

право. Првпат бил уреден со Законот за дополнување на Законот за наследување во 1978 година, а таа обврска била преземена од Конвенцијата за еднообразниот Закон за формата на меѓународен тестамент³⁾. Во Законот за наследување оваа форма на тестамент е уредена во членовите 74-89.

За составување на меѓународниот тестамент е надлежен судија на основниот суд, односно нотарот, кој е надлежен и за составување судски или нотарски тестамент. За државјанин на Република Македонија во странство, меѓународен тестамент можат да состават и дипломатски или конзуларни претставништва.

Македонскиот суд или нотарот може да состават меѓународен тестамент и за странски државјани.

Карактеристика на оваа форма на тестамент е што тој ќе важи без оглед на местото каде е составен, каде се наоѓа имотот, државјанството на тестаторот, живеалиштето, односно престојувалиштето. Писмената форма е битен елемент. Оставителот не мора своерачно да го напише тестаментот. По однос на јазикот, може да биде напишан на кој било јазик, и тоа со рака или на друг начин.

Во присуство на судијата, нотарот или дипломатскиот, односно конзуларниот претставник (овластено лице) и двајца сведоци, тестаторот изјавува дека писмениот документ е негов тестамент и дека е запознаен со неговата содржина, а не е должен да го запознава овластеното лице и сведоците. Во присуство на овие лица, тестаторот го потпишува тестаментот, или ако го потпишал претходно, го признава и го потврдува потписот за свој.

Во ситуација ако тестаторот не е во состојба да се потпише, причината за тоа ќе му ја соопшти на овластеното лице и може да бара друго лице, во негово име, да го потпише тестаментот. Овластеното лице и сведоците во присуство на тестаторот го потпишуваат тестаментот.

Што се однесува до датумот на тестаментот, се смета оној ден на кој е потпишано овластеното лице.

Постапка по тестаментот

5.1. Постоенето на тестаментот во секој конкретен случај доведува до поинакво расправање за оставината од она предвидено според законскиот наследен ред. Од тие причини, треба уште во почетокот на расправата за оставината да се сознае содржината на тестаментот, а потоа понатаму постапката да се води правилно.

За постоење на тестаментот судот или нотарот, пред кого треба да се расправи оставината, ќе го сознае тоа со добивање известување од кое било лице или орган. Секој кој го има тестаментот што го оставил умрениот, го доставува до судот или нотарот за прогласување. Ако тестаментот бил предаден на чување во судот или кај нотарот, кога органот ќе утврди дека неговите составувач е умрен или прогласен за умрен, е должен да го отвори, а притоа без да го повреди печатот, да го причита и за тие дејствија да состави записник. Со тоа тестаментот се смета за прогласен. Вака судот, односно нотарот, ќе постапи без оглед на тоа дали тестаментот е полноважен според закон и без оглед дали има повеќе тестаменти од истото умрено лице.

Отворањето и читањето на тестаментот се врши во присуство на двајца полнолетни граѓани, а кои можат да бидат и од редот на наследниците. Меѓутоа, допуштено е при прогласувањето да можат да присуствуваат наследниците, легатарите и другите заинтересирани лица и да бараат препис од тестаментот, односно од записникот за прогласување на тестаментот, член 156 став 4 од ЗН.

Нотарот, или судот кај кого се наоѓа тестаментот или на кого му е предаден истиот, ќе го прогласи, и покрај тоа што за расправањето за оставината е надлежен друг суд, нотар или странски орган.

5.2. **Прогласувањето на тестаментот** е формално процесуално дејствие. Формализмот се гледа преку задолжителното при-

³⁾ За ова види: д-р. Кирил Чавдар, цит. дело, стр. 161

суство на сведоци и задолжителната содржина на записникот што мора да се води за тоа дејствие.

Записникот за прогласување тестамент, член 157 од ЗВП, содржи податоци за определени факти, и тоа:

а) колку тестаменти се најдени, каде се најдени и кои датуми носат. Овие податоци имаат влијание при оценката која била последната волја на тестаторот за распределба на неговиот имот;

б) кој го предал тестаментот до судот или нотарот или составувачот на смртовницата;

в) сведоците што присуствувале на прогласување на тестаментот;

г) дали тестаментот е предаден затворен или отворен и со каков печат бил запечатен;

д) се внесува содржината на тестаментот.

Ако при отворањето на тестаментот се забележи дека печатот е повреден или дека во него нешто е бришано, прецртувано или исправано, или ако се најде нешто друго сомнително, сето тоа ќе се констатира во записникот.

Записникот го потпишуваат судијата, или нотарот, записничарот и сведоците.

На тестаментот што е прогласен од судот или нотарот се става потврда дека е прогласен, ќе се назначи датумот на прогласувањето и ќе се означи бројот и датумот на другите тестаменти што се најдени или прогласени.

5.3. За прогласување устен тестамент во членот 158 од ЗВП е определено различно постапување, во зависност од тоа дали за усниот тестамент постои исправа или таква нема. Ако за усниот тестамент постои исправа која сведоците ја потпишале своерачно, тогаш содржината на оваа исправа судот или нотарот ќе ја прогласи на начин пропишан за прогласување писмен тестамент.

Ако за усниот тестамент нема таква исправа, содржината на тестаментот ќе се утврди преку сослушување на сведоците. Сведоците, пред кои усно е изјавена последната волја, ќе се сослушуваат секој посебно за содржината, а посебно за околностите од кои зависи нејзината полноважност. Записникот за сослушување на сведо-

ците ќе се прогласи според одредбите што важат за прогласување писмен тестамент.

При земањето изјави од сведоците, судот или нотарот ќе настојува да ја утврди изјавата на волјата на оставителот.

Ако некој од учесниците бара сведоците на усниот тестамент да се сослушаат под заклетва или ако судот или нотарот оцени дека таквото сослушување е потребно, ќе определи рочиште за сослушување на овие сведоци. На рочиштето ќе бидат повикани учесниците кои предложиле сослушување на сведоците под заклетва, а другите заинтересирани лица, само доколку со тоа нема да се одолжува постапката.

5.4. Прогласувањето на тестаментот или усниот тестамент може да го изврши судот или нотарот кој не ја спроведува оставинската постапка и тогаш записникот за прогласувањето, заедно со изворниот писмен тестамент, односно со исправата за устен тестамент, ќе му ги достави на оставинскиот суд или нотарот, а кај себе ќе задржи препис од нив.

Во ставот 2 од членот 159 од ЗВП постои задолжение на судот или нотарот да го чуваат изворниот писмен тестамент и исправата за усниот тестамент, записникот за сослушување на сведоците на усниот тестамент, и тоа посебно од другите списи, а нивниот заверен препис се приложува кон списите што се за употреба.

5.5. Во практиката се случува тестаментот на умреното лице да биде уништен случајно или со дејство на друго лице, или да биде загубен, односно скриен или зафрлен, независно од неговата волја. Во ваква ситуација, законот, член 160 од ЗН, предвидува дека ако меѓу заинтересираните лица нема спор за постоењето на тестаментот, за формата во која тој е составен и неговата содржина, како и за начинот на кој исчезнал или бил уништен, таквиот тестамент, откако ќе ги сослуша заинтересираните лица и по нивните предлози, оставинскиот суд ќе состави записник, кој ќе го прогласи според одредбите што важат за прогласување писмен тестамент.

Прашањето ако оставината би останала во сопственост на Република Македонија, а нема тестамент, за евентуалната спогодба на заинтересираните лица за поранешното постоење на тестаментот, за неговата форма и содржина, ќе имаат важност само во согласност со надлежниот орган за заштита на имотните права и интереси, а тоа е Државното правобранителство кое според Законот ги штити наведените права и интереси.

Меѓутоа, ако меѓу заинтересираните лица има такви кои не се способни да се грижат за своите работи, спогодбата за постоење на тестаментот, неговата форма и содржина важи, само ако постои согласност од Центарот за социјална работа, ст. 3 од членот 160 од ЗВП.

Постапката за прогласување на исчезнат или уништен тестамент е дадена во надлежност на оставинскиот суд, а не на нотарот, согласно членот 134 став 1 од ЗВП. Во ваков случај, нотарот ќе му ги врати на судот списите по предметот за натамошно постапување.

6.1. Во рамките на тестаменталното наследување внимание заслужува легатот. Имено, оставителот може со тестаментот да остави еден или повеќе предмети или да му наложи на наследникот или на некое друго лице, на кое нешто му остава, да му даде на определено лице, или да му се исплати или да го издржува или воопшто во негова корист да направи нешто или да се воздржи од нешто или да трпи нешто.

Со вакво тестирање, по правило, не се определува наследник, туку легат, а лицето за кое е наменето тоа, се вика легатар.

Врз основа на тестаментот, легатарот има право да бара да му се изврши легатот од оние лица на кои тоа им е наложено или врз основа на закон. Легатарот не станува сопственик на предметот со моментот на смртта на оставителот, туку откако предметот ќе му биде предаден, односно до предавањето има само облигациско побарување спрема лицата наброени во членот 104 од ЗН.

6.2. Ако со извршување на легатот се повредува нужниот дел на наследникот,

истиот не е должен да го изврши тоа. Ова правило важи и за легатарот ако вредностите на легатите или оптоварувањата што треба да ги изврши ја надминуваат вредноста на неговиот легат, член 106 од ЗН.

6.3. Правото на легат престанува во неколку случаи: а) ако легатарот умре пред оставителот, или се откаже од легатот или е недостоен, во тие случаи предметот на легатот му останува на лицето кое било должно да го изврши, ако од самиот тестамент не произлегува некаква друга намера на оставителот; б) ако оставителот го отуѓил или потрошил предметот на легатот или тој престанал да постои за време на животот на оставителот или трајно пропаднал по неговата смрт.

6.4. Според основното правило, легатарот не одговара за долговите на оставителот, член 110 став 1 од ЗН, освен ако оставителот наредил истиот да одговара за сите или за одделни негови долгови, или за дел на некој долг во границите на вредноста на легатот. Ако легатарот не сака да одговара за долгот определен со тестаментот, може да се откаже од легатот.

7.1. **Оставителот може да постави извршител на тестамент.** Овој факт судот, односно нотарот, ќе го сознае со прогласување на тестаментот по спроведените потребни дејствија. Должност на нотарот е да го извести извршителот и да му определи рок во кој тој е должен да се изјасни дали ја прифаќа таа должност. Кога ќе се закаже рочиште за расправање за оставината, помеѓу другите заинтересирани лица, ќе се повика и извршителот. Меѓутоа, лицето определено за извршител на тестаментот, не мора да ја прифати таа должност, член 113 став 3 од ЗН.

Должностите на извршителот се определени во одредбите на членовите 114, 115 и 116 од ЗН. Истиот треба да се грижи за чување на оставината, да управува со неа, да се грижи за исплата на долговите и легатите и воопшто да се грижи тестаментот да биде извршен онака како што сакал оставителот.

7.2. При постоење повеќе извршители на тестаментот, тие заедно ги вршат доверените должности. Извршителот на тестаментот е должен на нотарот, односно на судот, да му положи сметка за својата работа. Тој има право на надоместок на трошоците и награда за својот труд, а тие се исплаќаат на товар на оставината и за таа цел треба да се донесе одлука.

Ако работата на извршителот не е во согласност со волјата на завештателот или според законот, судот, односно нотарот, може по предлог или службена должност, да го отповика истиот. Против решението на нотарот е дозволен приговор во рок од 8 дена до надлежниот основен суд кој му го доверил постапувањето на оставинскиот предмет, а за тоа одлучува судија поединец.

Паралелен однос на основите за повикување на наследство

8. Тестаментот и законот се две основи за повикување на наследство. Меѓутоа, нивното дејство не е секогаш еднакво во иста оставина од еден оставител. Тоа значи дека послабиот основ за повикување на наследство ќе се примени само кога, од која било причина, не дојде до примена на појакиот основ. Како појак основ за повикување на наследство се јавува тестаментот, како изјавена последна волја на оставителот и се додека тој може да се примени во поглед на целата оставина или само на еден дел, исклучен во примена е законот.

Законското наследување ќе се примени само ако настапат овие претпоставки:

8.1. да нема воопшто тестамент;

8.2. ако постоечкиот тестамент се утврди дека е ништовен;

8.3. ако со тестаментот не е определен универзален сукцесор - наследник, туку само сингуларен сукцесор, посебно легатар;

8.4. ако лицето одредено за тестаментален наследник не постои во моментот на делација (умрело пред оставителот);

8.5. ако тестаменталниот наследник се откаже од наследството;

8.6. ако тестаменталниот наследник е недостоен за наследување.

Во случај ако тестаменталните наследници не го прифатат наследството, односно се откажат, тоа им припаѓа на законските наследници, доколку од самиот текст на тестаментот не произлегува некоја друга намера на оставителот.

Меѓутоа, иако е различно дејствието на тестаментот и законот, како основи за повикување на наследство, не се исклучува можноста во исто време, по однос на истата оставина, да се применат двете основи, а под условот секоја од нив да се однесува на различни делови од оставината, на пример: покојникот во тестаментот да располагал само со половината од својот имот, тогаш другата половина ќе се распредели според правилата за законскиот наследен род. На овој начин во наследното право е можно истовремено паралелно да постојат повеќе основи за повикување на наследство во однос на една оставина, а во корист на истите или на различни лица. Всушност, секој правен основ се применува на различни делови од иста оставина.

Решение за наследување

9.1. Оставинската постапка се води со цел да се расправа за сите прашања кои се однесуваат на оставината, а посебно за правото на наследство, големината на наследниот дел и правото на легат. Кога нотарот, односно судот, ќе утврди на кои лица им припаѓа правото на наследство, тој ги прогласува наследниците со решение за наследување, кое има декларативна природа. Во одредбите на членот 177 од ЗВП е определено кои податоци ги содржи диспозитивот од решението и тие се од задолжителна природа. Во пет точки се наброени податоците што треба да бидат содржани во диспозитивот. Точките 1-3 се однесуваат за оставителот (умрениот), за оставината и за наследниците. Податоците од точките 4 и 5 се однесуваат за ограничувањата, условите, налогот, легатот и други права на оставината.

Во оставинска постапка може да се постигне делба на наследниот имот. Тоа ќе се случи ако сите наследници спогодбено, со конзенсус, предложат делба и начин на делбата, таа спогодба нотарот ќе ја внесе во решението за наследување, доколку не е во спротивност на законските прописи, член 3 став 3 од ЗПП.

Меѓутоа, со цел да се изврши решението за наследување и да се знае оставината, треба да постојат точни податоци за предметите и правата.

9.2. Заради спроведување на решението за наследување, се предвидени и соодветни мерки. Ако оставителот во тестаментот им наложи на наследниците некои обврски во корист на лица кои не се во состојба сами да се грижат за своите права или постигнување општокорисни цели, постои должност тие да поднесат доказ дека тие обврски ќе ги извршат, односно ќе ги обезбедат, член 179 став 1 од ЗВП. Откако ќе се поднесат потребните докази, нотарот ќе нареди да се изврши потребното запишување во јавните книги за запишување права на недвижност, а на овластените лица да им ги предадат движните предмети кои се наоѓаат на чување.

Исто така, по предлог на заинтересираните лица, ќе се дозволи привремена мерка за обезбедување на соодветниот дел од оставината кога правото на наследниците или легатарите е одложено поради недостиг на време или е ограничено на определено време или е одложено додека се исполни определен услов. Привремената мерка ќе се издаде според одредбите од Законот за обезбедување на побарувањата.

9.3. Предвидена е можност нотарот што ја спроведува оставинската постапка да донесе посебно решение за легатот, и пред да се донесе решение за наследување. Вакво решение може да се донесе ако наследниците не го оспоруваат легатот, член 181 од ЗВП. Со донесеното одвоено решение, се придонесува што побрзо да се доврши оставинската постапка, односно легатарот да ги оствари правата кои ги има, членови 103-112 од ЗН.

9.4. Ако во текот на постапката се утврди дека нема наследници или не е познато дали има наследници, а во пропишаниот рок не се јави никој кој полага право на наследство, нотарот, односно судот, ќе донесе решение оставината да се предаде на Република Македонија, член 182 од ЗВП. Ова посебно ќе се случи ако оставината е без наследник, ако по дадениот оглас за повик на лицата што полагаат право на наследство во рок од една година од објавувањето на огласот не се јави ни еден наследник, член 11 и 125 од ЗН.

Наместо заклучок

10. Според новиот Закон за вонпарнична постапка, во доверените оставински предмети ќе постапуваат нотарите, како судски повереници, да преземаат дејствија и да донесуваат одлуки и да расправаат за оставината. Во некои од предметите ќе постапува и судот и тој ќе донесува одлуки.

Тестаментот, како еден од основите за повикување на наследство, зазема свое посебно место во оставинската постапка, бидејќи преку него е искажана последната волја на оставителот, и тоа кој ќе го наследи неговиот имот, во кој обем и какви обврски се наложени. Во текстот на написот се обработени основните карактеристики на тестаменталното наследување, почнувајќи од формата и видовите на тестаментите, содржината и исполнувањето на наложите на тестаторот. Постапката по тестаментот по смртта на оставителот и неговото прогласување се значајна етапа да се актуелизира вистинската волја и да се донесе решение за наследување.

Постои можност во иста оставина од оставителот да се применат паралелно и законскиот наследен ред и тестаментот. Тоа ќе се случи ако оставителот во својата последна волја располага само со дел од својот имот, а другиот дел ќе биде предмет на законско наследување. Примената на двете правни основи за наследување директно ќе влијае на содржината на оставинското решение.

Ранко Максимовски,
судија на ВСПМ - во пензија

ЗЕМЈАТА - И НА СТРАНЦИТЕ

Познатиот германски правник и писател Отто Гирке своевременно напишал дека не е исто да се има право на сопственост на парче земја и право на сопственост на паричник¹¹. Оваа теза на Гирке несомнено е дека се должи на прифатеното учење на општата теорија на правото, според кое земјиштето не само што е недвижна ствар¹², туку претставува и дел од територијата на секоја држава, кој заедно со власта и населението ја претставуваат содржината на суверенитетот на државата¹³. Факт е дека без територија, правниот поредок не може да функционира, затоа што власта на државниот апарат нема каде да се простира.

Тргувајќи од ова оправдано правно третирање на земјиштата, во правните системи правниот режим на земјиштето како основна недвижна ствар¹⁴ е поинаков од правниот режим на подвижните ствари¹⁵. Имено, власта како содржина на правото на сопственост, кога се однесува на земјиштата, покрај типичните овластувања (држење, користење и располагање)¹⁶, ја сочину-

ваат и други нетипични овластувања, како што се, на пример, уредувањето¹⁷, заштита-та¹⁸ и други. Правниот режим на власта како содржина на правото на сопственост на подвижните ствари, пак, се сведува само на трите типични овластувања - држењето, користењето и располагањето со ствартата.

Правниот режим на недвижните ствари во правните системи се уредува и во зависност од припадноста на субјектот - носителот на стварното право. Така, домашните физички или правни лица како носители на правото на сопственост ги имаат сите овластувања кои ја сочинуваат содржината на тоа право, додека странските физички или правни лица во поглед на стекнувањето на стварните права, а особено на правото на сопственост како главно стварно право¹⁹, мора да исполнуваат услови определени со закон.

Правниот основ за стекнувањето на правото на сопственост на странските лица во Р. Македонија го дава Уставот на Р. Македонија кој во членот 31 пропишува дека

¹¹ За ова, поблиску да се види кај: mag. Rodna Živkowska, Predkupna pravica v R. Makedoniji, doktorska disertacija, Univerza v Ljubljani, Pravna fakulteta, Ljubljana 1996, str. 1.

¹² Во оваа смисла „...недвижни ствари се оние ствари кои не можат од едно место да се движат и поместуваат, без притоа да се општеински нивната суштина, недвижни ствари во смисла на овој закон, се земјиштините (земјоделски, градежни, шумски и пасишките зградите, како и инсталациите подигнати врз нив или под нив и истрајно ситови со нив, ако не е инаку определено со закон...“, чл. 13, ст. 3 и 4, Закон за сопственост и други стварни права, „Сл. весник на РМ“, бр. 18/01.

¹³ За ова, да се види кај Д. Бајалтеев, Вовед во право, држава, Европа 92, Скопје 1999, стр. 247.

¹⁴ Во оваа смисла, со право словенечкиот „Закон за сопственост“ за недвижност ги смета само земјиштата. Тие се главна ствар, а сѐ што се поврзува на нив или под нив претставува подвижна ствар: „(1) Nepremičnina je prostorsko odmerjen del zemeljske površine, skupaj z vsemi sestavinami. (2) Vse druge stvari so premičnine“. Vidi: cl. 18, Stvarnopravni zakonik R. Slovenije, Ur. List R. Slovenije št. 87/2002.

¹⁵ „Подвижни ствари се оние кои во целост може да се движат или поместуваат од едно место на друго, а притоа да не се општеински нивната суштина“, чл. 13, ст. 2, Закон за сопственост...

¹⁶ „Сопственикот има право својата ствар да ја држи, целосно да ја користи и да располага со неа по своја волја, доколку тој не е спротивно на закон или на некое прво или друго лице“ чл. 8, ст. 1. За типичните овластувања на правото на сопственост (држење, користење и располагање), како и за петицијните (уредување, заштита и други), поопширно да се види кај: Р. Живковска, Стварно право, Европа 92, Скопје, 2005, стр. 17-23. Исто и кај N. Gavella, I. Gliha, T. Josipović, Z. Stipković, Odrabane teme iz stvarnog prava, Pravni fakultet u Zagrebu, Zagreb, 1992, str. 26 i 27. Според податоците во постарата романистичка литература jus utendi, jus fruendi i jus abutendi се одделни овластувања на сопственикот кои се најкарактеристични, илжажни, по не и единствени.

¹⁷ Уредувањето, покрај држењето и користењето, претставува нетипично овластување кое влегува во содржината на правото на сопственост на градежното земјиште. Види: глава 3. УРЕДУВАЊЕ НА ГРАДЕЖНОТО ЗЕМЈИШТЕ (чл. 45-49), Закон за градежното земјиште, Сл. весник на РМ, бр. 82/08.

¹⁸ Види: ОДДЕЛ ИВ - ЗАШТИТА НА ЗЕМЈОДЕЛСКОТО ЗЕМЈИШТЕ (чл. 42-47), Закон за земјоделско земјиште, Сл. весник на РМ, бр. 135/07. Исто и чл. 8, ст. 1, Закон за пасиштата, Сл. весник на РМ, бр. 3/90 и 101/00.

¹⁹ Поделбата на стварните права на главни (сопственост) и помошни (хипотека, антипреза, привилегија и залог се присутни во францускиот Code civil - арт. 543). Класификацијата на стварните права на главни и помошни е прифатена и во француската цивилна доктрина. Види: Mazeaud Henri et Leon. Mazeaud Jean, Chabas Francois, Leçons de droit civil, Biens, Droit de propriété et ses démembrements, tome II, deuxième volume, Montchrestien, Paris, 1994, стр. 3-7. Исто и Ch. Atias, Les Biens, quatrième édition, Litec, Paris, 1999, стр. 54-69. Исто и Philippe Simler, Les biens, Presses universitaires de Grenoble, 1996, стр. 10-15 и др.

„странско лице во Р. Македонија може да стекнува право на сопственост под услови определени со закон“⁽¹⁰⁾. Тој закон во Р. Македонија е Законот за сопственост и други стварни права од 2001 година (во натамошниот текст: Закон за сопственост), кој како системски закон го уредува стекнувањето на правото на сопственост и на другите стварни права (службеностите, залогот, реалниот товар и други) како на домашните физички или правни лица, така и на странските физички или правни лица. Притоа, не треба да се превиди дека одредбите за стекнувањето на правото на сопственост и на другите стварни права, содржани во Законот за сопственост, се однесуваат за сите носители на правото на сопственост, т.е. за физичките и за правните лица како носители на приватна сопственост, за државата како носител на државна сопственост и за единиците на локалната самоуправа, како општинска сопственост.

Во поглед на стекнувањето на стварните права на странците, Законот за сопственост содржи посебен дел насловен како ДЕЛ ЧЕТВРТИ - СТВАРНИ ПРАВА НА СТРАНСКИ ЛИЦА⁽¹¹⁾.

Целта на овој труд е да го разгледаме (претставиме и анализираме) правниот режим кој се однесува на стварните права на странците во Р. Македонија, а кој со Законот за изменување и дополнување на Законот за

сопственост и други стварни права од јули 2008 година⁽¹²⁾ (во натамошниот текст: Измените и дополнувања) е мошне полиберален од оној во 2001 година, кога беше донесен основниот текст на Законот за сопственост и други стварни права⁽¹³⁾.

1. Појдовна основа за воведување нов правен режим на странските лица во Р. Македонија

Измените и дополнувањата на Законот за сопственост и други стварни права коишто во јули 2008 година ги донесе Собранието на Република Македонија и кои влегоа во сила на 30 јули 2008 година, се однесуваат на делот четврти на Законот за сопственост, кој, како што укажавме, гласи **СТВАРНИ ПРАВА НА СТРАНСКИ ЛИЦА**.

Со Измените и дополнувањата на Законот за сопственост неспорно е дека се напушта досегашниот концепт за спорото (внимателното) стекнување на стварните права на странците во Република Македонија, а се пристапува кон полиберални начини на стекнување на овие права. Причина за ваквиот нов концепт на Владата на Р. Македонија е присуството на полибералниот правен режим во однос на стварните права на недвижностите на странските лица во компаративното право, т.е. во соседните држави⁽¹⁴⁾ кои, исто како Р. Македонија, ја прифаќаат тезата дека со навлегу-

⁽¹⁰⁾ Под странско лице, Уставот на Р. Македонија во овој случај ги подразбира како физичките, така и правните лица.

Види: чл. 240-252, Закон за сопственост...

⁽¹¹⁾ „Сл. весник на РМ“, бр. 92/08.

⁽¹²⁾ Законот за сопственост и други стварни права Собранието на Р. Македонија го донесе на 20 февруари 2001 година и истиот е објавен во Сл. весник на РМ, број 18 од петти март 2001 година. Законот влегува во сила осмиот ден од денот на неговото објавување во Сл. весник на РМ, а почнува да се применува во рок од 6 месеци од неговото влегување во сила, т.е. од септември 2001 година. До неговото донесување, во поглед на правниот режим на странските лица, во правниот систем на Р. Македонија се применуваше Законот за основните сопствено-правни односи (ЗОСПО), Сл. лист на СФРЈ, бр. 6/80 и 36/90. Измените и дополнувањата содржат седум членови, а притоа со нив се менуваат членовите 243, 244, 245, 246 и 249 на основниот текст на Законот.

⁽¹³⁾ Така, на пример, во Р. Црна Гора се предвидува можност странските физички или правни лица да стекнуваат право на сопственост врз недвижности (земјиниште, згради и други објекти), доколку со закон не е пошачу определено, на територијата на Црна Гора, исто како и домашните лица. Според овој закон, по исклучок, може да се предвиди дека странски физички или правни лица не може да се стекват со право на сопственост на недвижности на определени места на територијата на Црна Гора. Притоа, пригортското право определува дека странците можат и да го препенат правото на сопственост на домашно или странско лице кое може да се стекне со правото на сопственост. Со ваквото законско решение во Р. Црна Гора се изедначуваат сопственичките права на странските физички или правни лица со оние на домашните, со извесни територијални ограничувања. Ова постапување на Владата на Р. Црна Гора се должи на дадената согласност во потпишаниот Договор за стабилизација и асоцијација според која странските физички или правни лица ќе можат да се стекнуваат со сопственост како и домашните лица. Поточно, Р. Црна Гора со потпишаниот договор се обврзала на граѓаните на земјите членки на ЕУ да им обезбеди национален третман кога се работи за стекнување недвижности на нејзината територија.

Соседната Р. Бугарија во поглед на правото на сопственост на објектите изградени на градежно земјиште предвидува стекнување на ова право за странските физички или правни лица под исти услови како за домашните. Што се однесува до стекнувањето на сопственоста врз земјиштето, бугарскиот Закон за сопственост предвидува услови кои се поврзани со принципот на реципроцитет - странските физички или правни лица може да стекнуваат право на сопственост под услови определени во меѓународен договор склучен меѓу Р. Бугарија и запшата матична држава. Притоа, Р. Бугарија ги преферира граѓаните на државите членки на ЕУ и државите потпишачки на Спогодбата за европска економска зона кои ова право на сопственост го стекнуваат согласно условите предвидени со договорот за членство на Р. Бугарија во ЕУ. Условите потпишани во меѓународните договори или во договорот за членство на Р. Бугарија во ЕУ, во Р. Бугарија претставуваат дополнителни услови при стекнување право на сопственост на недвижности на странски физички или правни лица во Р. Бугарија. Доколку овие услови се исполнат, странските физички или правни лица ќе се стекнат со правото на сопственост во согласност со законските услови кои се предвидени за домашните физички или правни лица.

вањето во втората претпристапна фаза за влез во ЕУ, треба да се има и толерантна регулатива во поглед на стекнувањето на правото на сопственост и на другите стварни права на странците. Во оваа смисла, Владата на Р. Македонија „предлага потполно изедначување на правната положба на резидентите на државите членки на ЕУ со македонските државјани, во однос на стекнувањето со сопственички и други стварни права на недвижности, со исклучок на земјоделското земјиште, чиј третман останува ист“¹⁵.

Што се однесува до странските физички или правни лица (резиденти на држави кои не се членки на ЕУ), Владата предлага „правото на сопственост и на другите стварни права врз недвижности да се ограничуваат со услови кои Р. Македонија ќе ги определи со друга држава во меѓународен договор, доколку законодавството на овие држави не предвидува еднакви услови за стекнување сопственички права на државјаните на Р. Македонија со државјаните на тие држави“¹⁶.

Во текстот што следува ќе се осврнеме подетално на секоја одредба содржана во делот четврти на Законот за сопственост и други стварни права од аспект на нејзиното донесување, како и од аспект на причините за нејзиното менување извршено со Измените и дополнувањата од јули 2008 година.

2. Примена на одредбите на Законот за сопственост (чл. 240)

Одредбата на членот 240 на Законот за сопственост, според која неговите одредби се применуваат и на странските физички или правни лица, освен ако не е поинаку определено со закон или со меѓународен договор¹⁷, останува непроменета. Ова подразбира дека одредбите на Законот за соп-

ственост ќе се применуваат и на странските физички или правни лица доколку со овој закон, или со меѓународен договор, не е поинаку определено. Поточно, за сето она што не е определено со одредбите од делот четврти (чл. 240 до чл. 252) од Законот за сопственост, ќе се применуваат одредбите содржани во Законот, т.е. одредбите кои се пред членот 240.

- Изменувањата и дополнувањата во поглед на определувањето на припадноста на странско физичко или правно лице не внесуваат новини, така што останува иста одредбата според која странско физичко лице е она физичко лице кое нема државјанство на Р. Македонија¹⁸. Странско правно лице, пак, е она правно лице кое има регистрирано седиште надвор од територијата на Р. Македонија¹⁹. Ова *argumentum a contrario* подразбира дека странското правно лице кое ќе се регистрира на територијата на Р. Македонија ќе добие статус на домашно правно лице и на тој начин ќе ги има сите права и обврски во поглед на стекнувањето на стварните права уредени во Законот за сопственост (до членот 240).

3. Стекнување право на сопственост на подвижни ствари (чл. 242)

Измените и дополнувањата со право остануваат на преовладувачкото становиште според кое дистинкција помеѓу домашните и странските физички или правни лица во поглед на стекнувањето на стварните права не треба да се прави, доколку стварта е подвижна²⁰. Што значи, на подвижните ствари, заради нивното раздвижување, односно преместување во просторот од страна на физички лица (или од виша сила), странските физички или правни лица можат да стекнуваат стварни права, исто како и домашните физички или правни лица.

¹⁵ ИНФОРМАЦИЈА ЗА ЛИБЕРАЛИЗАЦИЈА НА КАПИТАЛНАТА СМЕТКА ВО ДЕЛОТ НА НЕДВИЖНОСТИ И ЗЕМЈИШТЕ, Влада на Р. Македонија, кабинет на заменикот на претседателот на Владата на Р. Македонија за економски прашања, јули 2008 година.

¹⁶ Исто, стр. 9.

¹⁷ „Одредбите на овој закон се применуваат и на странски физички или правни лица, освен ако не е поинаку определено со закон или со меѓународен договор“, чл. 240, Закон за сопственост...

¹⁸ „Како странско физичко лице, според овој закон, се смета она физичко лице кое нема државјанство на Република Македонија, освен ако не е поинаку определено со закон“, чл. 241, ст. 1, исто.

¹⁹ „Како странско правно лице, според овој закон, се смета она правно лице кое има регистрирано седиште надвор од територијата на Република Македонија, освен ако не е поинаку определено со закон“, чл. 241, ст. 2, исто.

²⁰ „Странските физички или правни лица можат да стекнуваат право на сопственост врз подвижни ствари како и домашните лица“, чл. 242, исто.

Поточно, доколку стварта е подвижна, во поглед на стекнувањето стварни права на неа, за физичките и за правните лица ќе важат одредбите од Законот за сопственост (т.е. до членот 240).

4. Стекнување право на сопственост на недвижни ствари по пат на наследување (чл. 243)

Членот 242 кој се однесуваше на стекнување право на сопственост на странски физички или правни лица по пат на наследување⁽²²⁾, со Измените и дополнувањата, кога станува збор за наследување на физички лица, се расчленува на два става, во зависност од тоа дали наследникот (како странско физичко лице) е или не е државјанин (резидент) на држава членка на ЕУ и Организацијата за економска соработка и развој (во натамошниот текст ОЕЦД). Доколку странското физичко лице (наследникот) е резидент на држава која не е членка на ЕУ и ОЕЦД, исто **како и досега**, тоа физичко лице ќе може со наследување да стекнува право на сопственост на недвижни ствари на територијата на Р. Македонија, **под услови на реципроцитет како и државјаните на Р. Македонија**⁽²³⁾. Ова значи дека Измените и дополнувањата не внесуваат никакви привилегии во поглед на стекнувањето на правото на сопственост по пат на наследување недвижни ствари на странски физички лица резиденти на држави кои не се членки на ЕУ и на ОЕЦД.

Либералниот режим на стекнувањето на правото на сопственост на недвижни ствари по пат на наследување е содржан во ставот 2 на членот 1 од Измените и дополнувањата, кои заради желбата на државата за побрз влез во ЕУ, се однесуваат само за странските физички лица, резиденти на држави членки на ЕУ и на ОЕЦД. Овие странски физички лица, **без реципроцитет, т.е. под исти услови како и домашните државјани, ќе можат да стекнуваат право на сопственост по пат на наследување недвижни ствари на територијата на Република Македонија**⁽²³⁾.

Ставот 2 од членот 243 од основниот текст на Законот за сопственост кој го уредуваше стекнувањето на правото на сопственост по пат на наследување на странските правни лица на територијата на Р. Македонија останува непроменет, со тоа што со Измените и дополнувањата станува став 3. Ова значи дека и понатаму странските правни лица ќе можат да секнуваат право на сопственост на недвижни ствари по пат на наследување **врз основа на тестамент, доколку го исполнуваат условот на реципроцитет**.

Со Измените и дополнувањата исто така членот 243 се стилизира, т.е. напред, пред ставовите, со цел полесно да се најде законското решение, се става заглавие кое гласи „Стекнување права на сопственост врз недвижни ствари по пат на наследување“⁽²⁴⁾.

²²⁾ „Странски физички лица можат со наследување да стекнуваат право на сопственост врз недвижни ствари на територијата на Република Македонија под услови на реципроцитет, како и државјаните на Република Македонија, ако не е поинаку определено со меѓународен договор.“

Странски правни лица можат, под услови на реципроцитет, да стекнуваат право на сопственост врз недвижни ствари на територијата на Република Македонија со наследување врз основа на тестамент.“ чл. 243, исто.

²³⁾ „Странски физички лица државјани на државите кои не се членки на Европската Унија и на Организацијата за економска соработка и развој (во натамошниот текст ОЕЦД) можат со наследување да стекнуваат право на сопственост на недвижни ствари на територијата на Република Македонија, под услови на реципроцитет, како и државјаните на Република Македонија, ако не е поинаку определено со закон“, чл. 1, ст. 1, од Измените и дополнувањата...

²⁴⁾ „Странски физички лица, државјани на државите членки на Европската Унија и на ОЕЦД, можат со наследување да стекнуваат право на сопственост врз недвижни ствари на територијата на Република Македонија под исти услови како и државјаните на Република Македонија“, ст. 2, исто.

²⁵⁾ Јазичниот редактор предложено заглавие во кое стоеше „Стекнување право на сопственост на недвижни ствари по пат на наследување“ неправилно го променило со пасловот „Стекнување права на сопственост врз недвижни ствари по пат на наследување“. Правото на сопственост е генерички поим и тој се однесува за сите облици и подобици на правото на сопственост. Во оваа смисла е членот 2 на Законот за сопственост кој зборува за облиците на правото на сопственост: **Право на сопственост можат да стекнуваат сите домашни и странски физички или правни лица, вклучувајќи ја државата и единиците на локалната самоуправа, под услови и на начин предвидени со овој и со друг закон.** Исто така формулацијата „врз недвижни ствари“ ве треба да се употребува, на што со право апелираат правните цивилисти, затоа што стварното право се простира „на недвижната ствар“ или „по повод недвижната ствар“. Поблиску за ова, да се види кај: N. Gavella, I. Gliga, Uvod u stvarno pravo, Pravni fakultet u Zagrebu - Zavod za građanskopravne znanosti i porodično pravo, Postdiplomski studij za znanstveno usavršavanje iz građanskopravnih znanosti, Zagreb, 1991, стр. 41-41. Исто и А. Груиче, Имотно (Граѓанско право), Општ дел, Култура, Скопје, 1983, стр. 114-115, А. Груиче, Имотно (Граѓанско право), втор дел, Стварно право, Култура, Скопје, 1983, стр. 10.

5. Стекнување право на сопственост на стан, станбена зграда и деловен простор (чл. 244)

Членот 244 од основниот текст на Законот за сопственост кој се однесуваше на стекнување право на сопственост на физичко лице на станбен и деловен простор и право на долготраен закуп на станбен и деловен простор со Измените и дополнувањата претрпува две суштински промени.

Одредбите за правото на долготраен закуп на станбен и деловен простор²⁵ на странското физичко или правно лице од основниот текст на законот со право се избришани, и тоа од причини што правото на долготраен закуп на станбен и деловен простор е облигациско право, така што **неговото место не е во делот четврти на Законот за сопственост кој се однесува на стварните права**. Се разбира дека за ова право ќе важат одредбите од Законот за облигациските односи²⁶ кој притоа не прави дистинкции во поглед на стекнувањето право на закуп на странско физичко или правно лице од домашно физичко или правно лице²⁷.

Втората суштинска промена се однесува, повторно, на правењето разлика во поглед на стекнувањето на правото на сопственост на странските физички или правни лица резиденти на држави членки на ЕУ и на ОЕЦД на стан, на станбена зграда и на деловен простор на територијата на Р. Македонија од оние кои не се членки на ЕУ и на ОЕЦД. Првите - **оние кои се резиденти на држави членки на ЕУ и на ОЕЦД, можат да стекнат право на сопственост на стан, на станбена зграда и на деловен простор на територијата на Р. Македонија, без**

реципроцитет, под исти услови како и државјаните на Р. Македонија. Вторите - оние кои не се членки на ЕУ и на ОЕЦД, правото на сопственост може да го стекнат **под услови на реципроцитет**²⁸.

Членот 244, освен Измените, исто како и членот 243, има формално дополнување кое се состои во насловување на членот кој сега гласи „Стекнување права на сопственост на стан, станбена зграда и деловен простор“²⁹.

6. Стекнување стварни права на градежно земјиште (чл. 245)

Членот 245 на основниот текст на Законот за сопственост според кој странските физички или правни лица имаа само право на долготраен закуп на градежно земјиште на територијата на Р. Македонија³⁰, како стварно право³¹, со Измените и дополнувањата, исто така врз основа на настојувањата на нашата држава за што побрз влез во ЕУ, се **дополнува со законската можност овие лица да се стекнуваат и со право на сопственост на градежно земјиште на територијата на Р. Македонија**.

Во поглед на стекнувањето на правото на сопственост на градежно земјиште, Измените и дополнувањата повторно прават разлика во зависност од тоа дали странското физичко или правно лице е резидент на држава членка на ЕУ и на ОЕЦД или не е.

Доколку странските физички или правни лица се резиденти на држави членки на ЕУ и на ОЕЦД, тогаш тие **ќе можат да се стекнуваат со право на сопственост на градежно земјиште на територијата на Р.**

²⁵ „...Странско физичко лице може под услови на реципроцитет да стекне право на сопственост и право на долготраен закуп на деловен простор на територијата на Република Македонија, ако ве е определено поинаку со закон,

Странско правно лице може под услови на реципроцитет да стекне право на сопственост и право на долготраен закуп на станбен и деловен простор на територијата на Република Македонија, ако не е определено поинаку со закон...“, чл. 244, ст. 2 и 3 од основниот текст на Законот за сопственост...

²⁶ Сл. весник на РМ, бр. 18/01.

²⁷ Види: чл. 570-588, исто.

²⁸ „Странски физички или правни лица резиденти на државите кои не се членки на Европската Унија и на ОЕЦД можат да стекнат право на сопственост на стан, станбена зграда и деловен простор на територијата на Република Македонија, како и државјаните на Република Македонија, под исти услови на реципроцитет“, ст. 2, исто.

²⁹ И во овој наслов, исто како и во оној на членот 243, треба да стои „Стекнување право на сопственост...“ од истите причини наведени во фуснотата 25.

³⁰ „Странски физички или правни лица можат, под услови на реципроцитет, да стекнуваат право на долготраен закуп на градежно земјиште за изградба на деловни згради и деловни простори и станбени згради и станови на територијата на Република Македонија, врз основа на согласност на министерот за правда, по претходно добиено мислење на министерот надлежен за урбанizam и градежништво“, чл. 245 од основниот текст на Законот за сопственост...

³¹ „Правото на долготраен закуп на градежно земјиште е право на туѓо градежно земјиште што го овластува неговиот носител на површината на тоа земјиште или под неа да изгради сопствен објект, а сопственикот на земјиштето мора да го трпи тоа“, чл. 21, Закон за градежното земјиште, Сл. весник на РМ, бр. 53/01.

Македонија без услови на реципроцитет, а врз основа на согласност на министерот за правда и по претходно добиено мислење од министерот за транспорт и врски и министерот за финансии³². Доколку пак странските физички или правни лица се резиденти на држави кои не се членки на ЕУ и на ОЕЦД, правото на сопственост на градежно земјиште во Р. Македонија ќе го стекнуваат под услови на реципроцитет. Покрај условот на реципроцитет, и за оваа категорија лица се потребни согласност од министерот за правда и претходно добиено мислење од министерот за транспорт и врски и министерот за финансии³³.

Условите за стекнување право на доготраен закуп на градежно земјиште кое како стварно право е уредено и со новодонесениот Закон за градежното земјиште, од јули 2008 година³⁴, со Измените и дополнувањата се идентични како и оние за стекнување право на сопственост на градежно земјиште на странско физичко или правно лице од основниот текст на Законот. Ова значи дека доколку странските физички или правни лица се резиденти на држави кои не се членки на ЕУ и на ОЕЦД, тогаш правото на долготраен закуп можат да го стекнат под услов на реципроцитет, а врз основа на согласност на министерот за правда и по претходно добиено мислење на министерот за транспорт и врски и министерот за финансии³⁵. Доколку странските физички или правни лица се резиденти на држави членки на ЕУ и на ОЕЦД, тогаш тие правото на долготраен закуп на градежно земјиште може да го стекнат без услови на реципроцитет, а врз основа на

согласност на министерот за правда, а по претходно добиено мислење на министерот за транспорт и врски и министерот за финансии³⁶.

И во овој член, исто како и во претходните, се врши формално дополнување со тоа што со право пред членот се става наслов „Стекнување стварни права на градежно земјиште“.

Врз основа на овие одредби, може да се заклучи дека Р. Македонија ја отвора вратата за стекнување право на сопственост на земјиште на територијата на Р. Македонија на странски физички или правни лица. Факт е дека со тоа исполнува уште еден услов за влез во ЕУ. Меѓутоа, малку е дискутабилно прашањето како да допуштиме ова право да го стекнат странски физички или правни лица резиденти на држави членки на ЕУ кои не ја признаваат Р. Македонија, како на пример соседна Р. Грција, која денес Измените и дополнувањата ѝ овозможуваат нејзините физички или правни лица да можат да купуваат градежно земјиште на територијата на Р. Македонија, без постоење реципроцитет!? Исто така, дискутабилно е и прашањето дали странските правни лица како инвеститори не можеле да се стекнат со право на сопственост на градежно земјиште во Р. Македонија, доколку се регистрирале како правни лица во Р. Македонија и на тој начин, согласно членот 241, став 2 на Законот за сопственост, станале домашни правни лица!? Дискутабилно е и прашањето зошто правото на долготраен закуп од 99 години не беше доволно за привлекување странски инвестиции!?

³²) „Странски физички или правни лица резиденти на држави членки на Европската Унија и на ОЕЦД можат да стекнат право на сопственост на градежно земјиште на територијата на Република Македонија врз основа на согласност од министерот за правда, по претходно добиено мислење од министерот за транспорт и врски и министерот за финансии“, чл. 3, ст. 1 од Измените и дополнувањата...

³³) „Странски физички или правни лица резиденти на држави кои не се членки на Европската Унија и на ОЕЦД, можат, под услови на реципроцитет, да стекнат право на сопственост на градежно земјиште на територијата на Република Македонија, врз основа на согласност од министерот за правда, по претходно добиено мислење од министерот за транспорт и врски и министерот за финансии“, чл. 3, ст. 1, исто.

³⁴) „Правото на долготраен закуп на градежно земјиште е право на туѓо градежно земјиште ниту го овозможува негово или негово покривање на тоа земјиште или под неа да изгради сопствен објект, а сопственикот на земјиштето мора да го припише тоа“, чл. 22, Закон за градежното земјиште, Сл. весник на РМ, бр. 82/08.

³⁵) „Странски физички или правни лица резиденти на држави кои не се членки на Европската Унија и на ОЕЦД можат, под услови на реципроцитет, да стекнат право на долготраен закуп на градежно земјиште на територијата на Република Македонија, врз основа на согласност од министерот за правда, по претходно добиено мислење од министерот за транспорт и врски и министерот за финансии“, чл. 3, ст. 1 од Измените и дополнувањата...

³⁶) „Странски физички или правни лица резиденти на држави членки на Европската Унија и на ОЕЦД можат, под услов на реципроцитет, да стекнат право на долготраен закуп на градежно земјиште на територијата на Република Македонија, врз основа на согласност од министерот за правда, по претходно добиено мислење од министерот за транспорт и врски и министерот за финансии“, чл. 3, ст. 1, исто.

Одговорот на сите овие прашања со право Владата на Р. Македонија го врзува со вината на министерството за правда кое од донесувањето на Законот за сопственост и други стварни прва (2001 година) до денес нема склучено ни еден договор за реципроцитет. Овој пропуст, со право, Владата констатира дека е основната причина за чекањето и откажувањето на инвеститорите во Р. Македонија да бидат носители на правото на долготраен закуп³⁷.

Поаѓајќи од пропустите, Измените и дополнувањата пропишуваат дека министерот за правда ќе мора во рок од 8 дена, по приемот на комплетната документација, да одлучува по барањата на странските физички или правни лица да бидат носители на стварни права на градежно земјиште³⁸.

Како што констатира Владата, основен отворен проблем останува утврдувањето на реципроцитетот. Како што се укажа, тој не е услов за стекнување стварни права на градежно земјиште, доколку странските физички или правни лица се резиденти на држави членки на ЕУ и на ОЕЦД. Меѓутоа, кога овие не се резиденти на држави членки на ЕУ и на ОЕЦД, Министерството за правда ќе треба ажурно да одговори дали постои условот реципроцитет. Поточно, Министерството за правда треба да има изготвено листа за востановен реципроцитет помеѓу Р. Македонија и земји кои не се членки на ЕУ и на ОЕЦД. Неспорно е дека тоа министерството ќе треба да го направи ова што побрзо, што впрочем е и законска

обврска на министерот за правда³⁹.

7. Стекнување стварни права на земјоделско земјиште (чл. 246)

Во поглед на стекнувањето стварни права на странските физички или правни лица на земјоделско земјиште, Измените и дополнувањата остануваат на истото становиште како во 2001 година кога на ова земјиште странските физички или правни лица имаа само право на долготраен закуп⁴⁰. Притоа, за востановување на правото на долготраен закуп на земјоделско земјиште повторно се бара согласност од министерот за правда и претходно добиено мислење од министерот за земјоделство, шумарство и водостопанство и министерот за финансии.

Законот за сопственост во овој случај мисли на стварноправен долготраен закуп или таканаречена емфитеуза (emphiteusus), кој, за жал, се уште не е уреден со специјалниот Закон за земјоделско земјиште како од 1998 година⁴¹, така и со новиот од 2007 година⁴². Регулирањето на овој вид стварноправен долготраен закуп несомнено е дека во Р. Македонија е мошне неопходен, како за странските физички или правни лица, така и за домашните физички или правни лица, затоа што со неговото воведување во правниот поредок на Р. Македонија ќе се решат многу економски прашања. Такви се: сопственоста на насадите на земјоделско земјиште во државна сопственост⁴³, односно статусот на оранжериите, давањето

³⁷ „Неприпоштувањето на постапката за реципроцитет од страна на Министерството за правда со посебен закон ги оневозможува странските лица да ги остварат правата пропишани со ЗСДП. Поради тоа, мал е бројот на странски лица кои во Р. Македонија се стекнале со сопственост на ствар или деловен простор, односно исклучоци постапки кои нерезидентни се стекнуваат со сопственост преку наследство или врз основа на тестаменти.“ ИНФОРМАЦИЈА ЗА ЛИБЕРАЛИЗАЦИЈА НА КАПИТАЛНАТА СМЕТКА ВО ДЕЛОТ НА НЕДВИЖНОСТИ И ЗЕМЈИШТЕ, Влада на Р. Македонија..., стр. 6.

³⁸ „Министерот за правда одлучува во рок од 8 дена по приемот на комплетните барања од ставовите 1, 2, 3 и 4 на овој член.

„Министерот за правда поблиску ја пропишува потребната документација која треба да се приложи кон барањата од ставовите 1, 2, 3 и 4 од овој член, чл. 3, ст. 5 и 6, од Измените и дополнувањата. Без согласност на министерот, правното дело за стекнување стварно право на недвижности не произведува правно дејство: „Ако за стекнување на стварните права на недвижности е потребно добивање согласност од министерот за правда, правното дело за стекнување на овие права не произведува правно дејство без оваа согласност“, чл. 5 исто. Со одредбите од овој член, всушност се менува членот 249 од основниот текст на Законот за сопственост...

³⁹ „Постапувањето реципроцитет предвиден во овој закон го утврдува министерот за правда под услови и постапка утврдени со закон“, чл. 247 од основниот текст на Законот за сопственост...

⁴⁰ „Странски физички или правни лица можат, под услови на реципроцитет, да стекнуваат право на долготраен закуп на земјоделско земјиште на територијата на Република Македонија, врз основа на согласност на министерот за правда, по претходно добиено мислење на министерот за земјоделство, шумарство и водостопанство и министерот за финансии“, чл. 246, Закон за сопственост, кој е идентичен со чл. 4, ст. 2 од Измените и дополнувањата...

⁴¹ Сл. весник на РМ, бр. 25/98, 18/99 и 2/04.

⁴² Сл. весник на РМ, бр. 135/07.

⁴³ „Посади или засадени растенија во некое земјиште што пуштиле корени се во сопственост на оној чие е земјиштето, без оглед на тоа чие било семејство или садница, а односот меѓу сопственикот на земјиштето и сопственикот на садницата ќе се уредува според одредбите од објавеното право“. Доколку односот меѓу сопственикот на земјиштето и сопственикот на садницата се уредуваат според одредбите на Законот за сопственост, односно специјалниот Закон за земјоделско земјиште, тогаш ова право ќе биде стварно, а не облигатско. Облигатскоправниот закуп на земјоделско земјиште е уреден со Законот за земјоделско земјиште од 2007 година. Притоа, Законот повеќе не го разликува краткотрајниот од долготрајниот закуп. Види: чл. 17-39, Закон за земјоделско земјиште...

земјоделски кредити на носителите на стварноправен долготраен закуп на земјоделско земјиште во државна сопственост (што е во согласност со Законот за сопственост⁴⁴ и Законот за договорен залог од 2003 година)⁴⁵ и други.

Новина во поглед на стекнувањето на правото на сопственост на странски физички или правни лица на земјоделско земјиште на територијата на Р. Македонија е што **Измените и дополнувањата децидно и напивно ја затвораат вратата за стекнување право на сопственост на земјоделско земјиште:** „Странски физички или правни лица не можат да стекнуваат право на сопственост на земјоделско земјиште на територијата на Република Македонија“⁴⁶. Сметам дека ова решение е сосема оправдано од причини што општиот интерес кај земјоделското земјиште е мошне посилен од оној кај градежното земјиште, иако и двете Уставот⁴⁷ и Законот за сопственост⁴⁸ ги прогласува за ствари од општ интерес. Овој резон се должи на фактот што земјоделското земјиште претставува **ограничен природен ресурс**⁴⁹, за разлика од градежното земјиште⁵⁰ до кое се доаѓа по пат на пренамена на земјоделското земјиште. Притоа, неспорен е фактот дека храната која ја дава земјоделското земјиште има приоритетно значење затоа што задоволува основна биолошка потреба на човековиот род, за разлика од градењето

на објектите од траен карактер⁵¹, кое се врши на градежно земјиште.

8. Пренос на стварните права на странските физички или правни лица (чл. 251)

Одредбите од основниот текст на Законот за сопственост кои се однесуваат за пренос на стварните права остануваат непроменети. Според нив, „*странски физички или правни лица можат со правни дела да го пренесат правото на сопственост на домашни лица, како и на странско лице кое може да стекне право на сопственост*“⁵².

9. Други стварни права на странците (чл. 252)

Во поглед на стекнувањето на другите стварни права (службеност, залог, реален товар и други), Измените и дополнувањата исто така остануваат непроменети затоа што со право во овие случаи упатуваат на соодветна примена на одредбите на Законот за сопственост и на специјалните закони кои ги уредуваат стварните права на домашните државјани: „Во однос на другите стварни права на странците (залог, службеност и друго), соодветно се применуваат одредбите од овој закон и од други закони.“⁵³

⁴⁴ „Правото на залог може да постои на подвижни ствари, недвижности и на права“, чл. 228 ст. 1 Закон за сопственост...

⁴⁵ „Предмет на рачниот залог може да биде подвижна ствар, хартија од вредност, одредено имотно пообарување или друго право, а предмет на хипотека само одредена недвижност, односно ствар изедначена со недвижност, со овој или со друг закон.“, чл. 4, Закон за договорен залог, Сл. весник на РМ, бр. 5/03, 4/05 и 87/07.

⁴⁶ Чл. 4, ст. 1 од Измените и дополнувањата...

⁴⁷ „Сите природни богатства на државата, растителниот и животинскиот свет, добрата од општа употреба, како и предметите и објектите од особено културно и историско значење определени со закон се добра од општиот интерес на државата и уживаат посебна заштита“, Устав на Р. Македонија, Сл. весник на РМ, бр. 52/91.

⁴⁸ „Сите природни богатства, растителниот и животинскиот свет, стварите во општа употреба, градежното земјиште, шумите и земјоделското земјиште, пасиштата, водите, како и стварите и објектите од особено културно и историско значење определени со закон се ствари (добри) од општиот интерес за државата“, чл. 16, Закон за сопственост...

⁴⁹ „Земјоделско земјиште во смисла на овој закон се ораници, бавчи, овоштарници, лозја, маслинарници, други долготрајни насади, ливади, пасишта, бари, прстици, рибници, како и друго земјиште кое се користи или не се користи (необработливо земјиште), а кое се примени на агроелектрични и агрометеоролошки и хидрометеоролошки мерки може да се особени за земјоделско производство“, чл. 5, ст. 1, Закон за земјоделско земјиште...

⁵⁰ „Градежно земјиште во смисла на овој закон е изградено и неизградено земјиште планирано за градење со просторните и урбанистичките планови и/или со урбанистичките проекти согласно Законот за просторно и урбанистичко планирање“, чл. 3, ст. 1, Закон за градежното земјиште, Сл. весник на РМ, бр. 82/08.

⁵¹ „Градење е изведување прекидни работи, изработка на проектна документација, подготвителни работи, изградба на нова градна, реконструкција и адаптација на постојна градна или опфаќа: земјени работи, изведување градна конструкција, градно-инсталатерски работи, градно-заварни работи, изградување постројки или опрема и други работи со кои се оформува целината на изградбата...“, чл. 2, ст. 1, т. 1 Закон за градење, Сл. весник на РМ, бр. 51/05, 44/06 и 82/08.

⁵² Чл. 251 од основниот текст на Законот за сопственост и од Измените и дополнувањата...

⁵³ Чл. 252, исто.

10. Право на сопственост на дипломатски и конзуларни претставништва и на организации и специјализирани агенции на Обединети нации и на Советот на Европа (чл. 248)

И во овој случај законското решение содржано во основниот текст се задржува во Измените и дополнувањата. Според него: „*Странски држави за употребување на своите дипломатски и конзуларни претставништва, како и организациите и специјализираните агенции на Обединетите нации и на Советот на Европа, со претходна согласност на министерот за надворешни работи, можат да стекнуваат право на сопственост врз згради и станови, како и врз градежно земјиште за изградба на такви згради*“²⁴.

11. Забрана за стекнување право на сопственост на странци (чл. 250)

Измените и дополнувањата со право го задржуваат постоечкото решение на основниот текст на Законот според кое во определени ситуации децидно се забранува странците да стекнуваат право на сопственост на недвижна ствар на територијата на Р. Македонија. Станува збор за недвижна ствар „*која поради заинтересувањата на интересите и безбедноста на Република Македонија, со закон е прогласена за подрачје на кое странски лица немаат право на сопственост*...“²⁵

Заклучок

Во јули 2008 година се донесоа и влегоа во сила Измените и дополнувањата на Законот за сопственост и други стварни права. Со нив се врши измена на делот четири на основниот текст на Законот за сопственост и други стварни права кој го уредува правниот режим на стварните права на странските физички или правни лица во Р. Македонија.

Од новодонесените одредби произлегува дека во поглед на стекнувањето на стран-

ските физички или правни лица на стварни права на територија на Р. Македонија, законодавецот поаѓа од фактот дали странското физичко или правно лице е резидент на држава која е членка на Европската Унија (ЕУ) и на Организацијата за економска соработка и развој (ОЕЦД), или пак не е.

Доколку физичките или правните лица се резиденти на држава членка на ЕУ и на ОЕЦД, тогаш тие ги имаат следните права: стекнуваат право на сопственост на подвижни ствари, стекнуваат право на сопственост на недвижни ствари по пат на наследување без реципроцитет, стекнуваат право на сопственост на станбен и на деловен простор без реципроцитет, стекнуваат право на сопственост на градежно земјиште без реципроцитет и право на долготраен закуп на градежно и земјоделско земјиште без реципроцитет. Кога се стекнува право на сопственост и право на долготраен закуп на градежно и земјоделско земјиште, услов за валидноста на правното дело е согласноста на министерот за правда дадена по претходно добиено мислење на министерот за транспорт и врски, односно министерот за земјоделство, шумарство и водостопанство и добиено мислење од министерот за финансии.

Доколку физичките или правните лица не се резиденти на држава членка на ЕУ и на ОЕЦД, тогаш тие ги имаат следните права: стекнуваат право на сопственост на недвижни ствари по пат на наследување со реципроцитет, стекнуваат право на сопственост на станбен и на деловен простор со реципроцитет, стекнуваат право на сопственост на градежно земјиште со реципроцитет и право на долготраен закуп на градежно и земјоделско земјиште со реципроцитет. Покрај условот на реципроцитет, кога се стекнува право на сопственост и право на долготраен закуп на градежно и земјоделско земјиште, услов за валидноста на правното дело и во овој случај е согласноста на министерот за правда дадена по претходно добиено мислење на министерот за транспорт и врски, односно министерот за земјоделство, шумарство и водо-

²⁴ Чл. 248, исто.

²⁵ Види: чл. 250 од основниот текст на Законот за сопственост, кој остаува непроменет и во Измените и дополнувањата...

стопанство и добиено мислење од министерот за финансии.

Постоењето реципроцитет, согласно одредбите на основниот текст на Законот за сопственост и на Измените и дополнувањата, го утврдува министерот за правда, врз основа на договори кои Р. Македонија треба да ги склучи со земји кои не се членки на ЕУ и на ОЕЦД.

Измените и дополнувањата забрануваат стекнување право на сопственост на странски физички или правни лица на земјоделско земјиште на територија на Р. Македонија.

д-р Родна Живковска³⁶

³⁶⁾ Редовен професор на Правниот факултет „Јустинијан Први“ - Скопје.

СТАВОВИ И МИСЛЕЊА ВО ОСТАВИНСКА ПОСТАПКА

Во текот на постапување и расправање за оставинските предмети нотарите, како повереници на судот, најдоа на некои проблеми во примена на законските прописи и поставија повеќе правни прашања. Стручниот совет и Тимот на Нотарската комора на РМ ги разгледаа поставените правни прашања, ги систематизираа по материја и донесоа **СТАВОВИ И МИСЛЕЊА** кои ги објавуваат во овој број на **НОТАРИУС**.

Прекин на оставинската постапка

Ако на рочиштето настанува спор помеѓу учесниците (наследниците) за тоа кој имот влегува во оставинска маса на оставителот, со тоа што еден од учесниците наведува дека во оставинската маса на оставителот не влегува недвижниот имот или движните ствари наведени во предлогот за расправање на оставината, туку влегува друг недвижен имот или движни ствари, учесникот со помалку веројатно право се упатува на парница да докаже кој имот влегува во оставинската маса на оставителот, така што нотарот донесува решение за прекин на постапката (член 173 до членот 176 од Законот за вонпарнична постапка).

Повикување на непознати наследници и поставување привремен старател

Одредбата од членот 168 од Законот за вонпарнична постапка, а во врска и со членовите 76 и 78 од Законот за парнична постапка, предвидува два случаи, и тоа:

1. Кога на нотарот не му е познато дали оставителот има наследници; и

2. Кога на наследникот не му познато неговото живеалиште, односно пребивалиште и нема свој полномошник.

Во првиот случај нотарот објавува оглас во Службен весник на РМ и на огласна табла на судот, во кој оглас ги повикува лицата кои полагаат право на наследство да се јават кај нотарот, а огласот трае една година сметано од денот на објавувањето на огласот.

Во тој случај, по истекот на една година, нотарот ја продолжува постапката.

Во вториот случај нотарот писмено се обраќа до Центарот за социјална работа со решение да определи привремен старател за посебен случај. Кога нотарот ќе го добие ваквото решение од Центарот, објавува оглас во кој го објавува лицето кое е поставено за привремен старател и доколку не се јави наследникот на рочиштето кое го закажува нотарот по истекот на една година, ги повикува наследниците (предлагачите) и го повикува и поставениот привремен старател за да дадат наследнички изјави.

Доставување решение до УЈП

Нотарот нема обврска по службена должност да го доставува паравосилното решение до Управата за јавни приходи.

Постапка при расправање за оставина • дополнително пронајден имот

Постапката за расправање за оставина-дополнително пронајден имот на оставителот ја спроведува нотарот.

Бидејќи се работи за оставина - дополнително пронајден имот, учесниците треба да достават примерок од претходното донесено правосилно решение и докази за оставината - дополнително пронајден имот.

Во тој случај нотарот составува смртовница, бидејќи во меѓувреме можат да се јават други наследници, на пример со право на претставување, а новопронајдениот имот исто така треба да се наведе во смртовницата со вредност на оставинската маса која претставува новопронајден имот.

Ова е така од причина што судот, при доверувањето на оставинските списи на нотарот за расправање за оставина-дополнително пронајден имот, ваквиот предмет (спис) го заведува со нов о. број и не го предава списокот од претходното донесено правосилно решение.

Нотарот во постапка по оставина дополнително пронајден имот има право на нотарска награда во согласност со упатството.

Оставински спис

Согласно членот 134 став 3 од ЗВП по завршување на оставинската постапка, односно по правосилноста на решението, оставинскиот предмет (спис) се враќа до судот. Во предметот (списот) што се враќа во судот треба да постојат оригинални прилози или обични фотокопии, доколку нотарот на записник констатирал дека извршил увид во оригиналите или на друг начин нотарот констатира дека фотокопијата е верна на својот оригинал, со свој помошен штембил.

Нотарот задржува во својата архива незаверена фотокопија од оставинските списи на предметот.

Прогласување на тестамент

Ако тестаментот се наоѓа кај учесниците, тестаментот го прогласува нотарот кој ја води оставинската постапка. Значи нотарот во оставинска постапка може да прогласи тестамент кој го донеле учесниците со себе на рочиштето. При приемот на

тестаментот, нотарот треба да се придржува кон одредбите од членот 155 до членот 160 од Законот за вонпарнична постапка.

Ако тестаментот е на чување во судот или кај нотар, единствено судот го прогласува тестаментот, а судскиот записник за прогласениот тестамент и самиот тестамент странките му го предаваат на нотарот кој ќе ја продолжи оставинската постапка по прогласениот тестамент.

Ако од кои било причини судот не го прогласи тестаментот, тоа ќе го стори нотарот, почитувајќи ја целата процедура на прогласување. Овластувањата на нотарот произлегуваат од одредбите на членот 132 став 1 во врска со членот 136 став 1 од ЗВП.

Расправање за оставина

Доколку е расправано за оставина, за оставител за ист имот и веќе е донесено правосилно решение, нотарот кој ја води оставинската постапка за тој оставител и за тој имот со решение ќе го отфрли предлогот, а согласно членот 274 став 2 од Законот за парнична постапка.

Во таков случај судска такса нема (доколку судот истата не ја наплатил при предавање на предлогот од страна на предлагачите), а нема ниту нотарска награда, бидејќи истата не е предвидена во упатството.

Решение во оставинска постапка

Решението донесено во оставинска постапка **НЕ треба да биде споено со емственник**, доколку самото решение содржи повеќе листови.

Решението сочинето од повеќе листови **на секоја страна треба да има печат од нотарот**, а не сите листови од решението да бидат поврзани со еден печат како лепеза.

Значи, при донесување на решението во оставинската постапка се применува членот 128 од судскиот деловник, а не се применуваат одредбите од Законот за нотаријатот.

Види Пример во прилог.

Република Македонија
НОТАР

Скопје ул. _____ Бр. _____
Како повереник на Основниот суд Скопје 2 Скопје

V О.бр. ____/09
УДР бр. ____/09

Нотарот _____ како судски повереник на Основниот суд _____ постапувајќи согласно член 126 став 1, 2 и 3 и член 131 и 132 став 1 од Законот за вонпроцесна постапка во оставинскиот предмет по оставината на Оставителот _____ од _____, по спроведената оставинска постапка на ден 12.02.2009 година го донесе следното

ОДЛУКАТА Е ПРАВОСИЛНА

____ 20 ____ год.

Нотар _____

РЕШЕНИЕ

За ЗАКОНСКИ НАСЛЕДНИЦИ на оставината на оставителот _____, по занимање _____, роден _____ година во _____, државјанство _____, ЕМБ _____, починал на ден 19 (деветанесетти) ----- 1953 година во Скопје, а која се состои од следниот

НЕДВИЖЕН ИМОТ

1/1 (едно цело) дел на посед запишан во **Имотен лист број 2293** за КО ----- со право на недвижност **831** и тоа на :

КП 11557, план 018, скица 081, м.в. К. Неделковски, катастарска култура 50000 со површина од 175 м², со шифра на товари 874

КП 11557, план 018, скица 081, м.в. К. Неделковски, катастарска култура 70000 со површина од 196 м²,

Или се со вкупна површина од **371 м²**.

и

1/1 (цело) имот-стај запишан во **Имотен лист број -----** за КО ----- со право на недвижност **831** од :

КП 627, зграда 1, влез 2, кат 3, стан 16, намена на зградата 510, м.в. -----, собност 002, со површина од **54 м²**, со шифра на товари 878 ;

КП 627, зграда 1, влез 2, кат ПО, стан 16, намена на зградата 511, м.в., собност 001, со површина од **04 м²**,

Или се со вкупна површина од **58 м²**

и

1/1 (цело) дел на посед евидентиран во **Поседовен лист број ----** за КО ----- со право на недвижност **ГП/ПС** од :

КП ----- план 1, скица 4, м.в. -----, култура нива, класа 4, со површина од 3740 м²,

и

1/1 (цело) дел од посед евидентиран во **Поседовен лист број -----** за КО ----- со право на недвижност **ГП/ПС** од :

КП ----- план 1, скица 4, м.в. ----- култура нива, класа 4, со површина од 2960 м²,

страна 2/ втора

V.O.Бр.-----/09

УДР.бр.-----/09

1/1 дел од посед евидентиран во Поседовен лист број ----- КО -----
, со право на недвижност ГП/ПС од :
КП -----, план 4, скица 7, м.в.-----, култура нива, класа 2, со површина од
3403 м²,

1/1 дел од посед евидентиран во Поседовен лист број ----- за КО -----, со
право на недвижност ГП/ПС од :
КП -----, план 1, скица 7, м.в.-----, култура нива, класа 4, со површина од
2048 м²,

ПРАВО

кое произлегува од
Договор за користење на стан, склучен помеѓу Дирекцијата за управување со
Војниот станбен фонд-Одделение Скопје застапувана од Началник полкововник
----- и -----, заведен под бр.676 од 16.11.1978 година.

СЕ ОГЛАСУВААТ

Х -----, роден ----- година во ----- по занимање
-----, со место на живеење ул. ----- бр. Скопје, со МБ
----- син на оставителот.

на 1/2 (една половина) идеален дел од горенаведениот имот

и

Х -----, роден 02.1936 година во Скопје по занимање лекар
специјалист, со место на живеење ул. ----- бр. ----- во Скопје, со МБ
----- внук на оставителот по право на претставување од
неговиот татко ----- бивш од Скопје, син на оставителот ;
-----, родена ----- година во Скопје, по занимање дипл.
----- со место на живеење ул. ----- бр. ----- Скопје, со МБ
----- внука на оставителот по право на претставување од
нејзиниот татко ----- бивш од Скопје, син на оставителот.

Секој на по 1/4 (една четвртина) идеален дел од горенаведениот имот.

о б р а з л о ж е н и е

По спроведената оставинска постапка, по оставината на Оставителот
----- од Скопје и по извршениот увид во : Извод од матична книга на
умрените за место Скопје, тековен број ----- за година ----- ; Извод од
МК на умрените за место Скопје под тековен број ----- за година ----- ;
Извод од матична книга на умрените за место Скопје, тековен број ----- за
година ----- ; Извод од матична книга на родени за место -----, тековен
број ----- за година ----- ; Извод од матична книга на родени за место Скопје,
тековен број ----- за година ----- ; Извод од матична книга на родени за место
Скопје, тековен број 2098 за година 1948; Имотен лист бр. ----- за КО
Центар 1 издаден од Агенција за катастар на недвижности Скопје, како и во
доказите цитирани во изреката на Решението, нотарот го утврди следното:

Оставителот после својата смрт, како законски наследници ги оставил
учесниците:

Х -----, со МБ ----- син на оставителот.

страница 3/трета

V.O.Бр.-----/09 УДР.бр.-----/09

Н _____, со МБ _____ внук на оставителот по право на претставување од неговиот татко _____ бивш од Скопје, син на оставителот.

Х _____, со МБ _____ внука на оставителот по право на претставување од нејзиниот татко ХХ _____ бивш од Скопје, син на оставителот.

Од имот Оставителот оставил : недвижен имот и право опишано во изреката на Решението.

По однос на имотот кој преставува оставина на покојниот, на Записник пред нотарот согласно член 170 од ЗВП сите учесници лично или - преку полномошник, дадоа позитивни наследнички изјави и се прифатија за наследници на делот од оставината која по закон им припаѓа.

Врз основа на дадените изјави на сите учесници на Записник дека се тие единствени наследници на оставината на Оставителот и дека Оставителот не оставил тестамент, договор за доживотна издршка ниту договор за распределба на имот за време на живот, а согласно дадените наследнички изјави и член 13 и 14 од ЗН и член 171 од ЗВП следувахе нотарот да одлучи како во изреката на ова Решение.

Одлучено во нотарска канцеларија на нотарот _____ како повереник на судот под V.O.Бр._____/08 и УДР.бр._____/08 на ден _____2009 година.

Правна поука:

Против решението е дозволен приговор во рок од 8 дена од денот на доставувањето на Решението до Основниот суд Скопје 2 Скопје.

Приговор се доставува преку Нотарот.

По правосилноста- ДН-на сите учесници

-Град Скопје- Градоначалник на Град Скопје-Сектор за финансии

Заштита на правата на малолетните лица во оставинската постапка

Доколку како наследник се јавува малолетно лице, родителот се јавува како законски застапник и во името на детето може да презема дејствија по постапката, член 48 од Законот за семејството. Нема потреба да се поставува привремен старател.

Ако родителот, како законски застапник, не покажува потребно внимание и не ги штити интересите на детето-малолетно лице, треба да се бара одобрение од ЦСР во врска со располагање со правата, а во врска со членовите 89 и 90 од Законот за семејството.

Без оглед чие државјанство има малолетното лице, тоа има право на наследство според позитивните законски прописи, член 243 став 1 од Законот за сопственост и други стварни права. Ако родителот не ги штити правата и интересите на детето со давање негативна наследничка изјава, треба да се извести ЦСР, член 89 и 90 од Законот за семејството, да се изјасни дали таа постапка ја одобрува или дали ќе преземе други мерки.

Во случајот треба да се има предвид и одредбата на членот 90 став 1 од Законот за меѓународно приватно право и членот 175 од Законот за семејството по однос заштита на правата и интересите на странските државјани.

Наследство на удел

Уделот, како право, може да биде предмет на наследување.

Кога уделот е сопственост на основачот во правното лице, а основачот починал (оставител), при спроведување на оставинската постапка, нотарот постапува така што предмет на оставина е правото на удел на оставителот како имот на физичко лице, а согласно тековната сосостојба на правното лице издадена од Централниот регистар во која е запишан уделот на оставителот, односно книгата на удели во друштвото.

Ако содружникот почине, наследниците ќе ги остваруваат сите права и ќе ги презе-

мат сите обврски кои произлегуваат од содружничкиот однос, кои според договорот за друштвото ги остварувал, односно презел починатиот содружник, а согласно членот 199 од Законот за трговски друштва.

Постоење договор за доживотна издршка во оставинска постапка

Во случај кога во оставинска постапка оставителот располагал со својот имот со договор за доживотна издршка, а другите наследници го оспоруваат тоа, од причина што оставителот располагал со имот кој бил стекнат во брачна заедница или семејна заедница, во тој случај нотарот постапката ја прекинува, со решение за прекин на постапката, а послабата страна се упатува на спор.

Покренување оставинска постапка од заинтересирано лице

Доколку предлог за оставинска постапка поведе правно лице, кај кое починатиот имал долг, па има правен интерес за огласување на наследниците, а кон предлогот не се доставени докази за наследниците за имотот на оставителот, ниту извод од матичната книга на умрените, туку наведени се само податоци за оставителот, не може да се отфрли предлогот поднесен од заинтересирано лице, бидејќи оставинската постапка се поведува по службена должност.

Ако нема докази за оставината и нема податоци за наследниците, нотарот ќе го задолжи предлагачот да достави смртovníца за оставителот или докази за имотот на оставителот и за неговите наследници. Доколку во смртovníцата нема податоци за имотот и за неговите наследници, нотарот ќе донесе решение согласно членот 165 од Законот за вонпарнична постапка, односно дека не се води оставинска постапка поради немање имот.

Но доколку по задолжението на нотарот предлагачот на рочиште не достави смртovníца или не достави докази за имотот на оставителот или докази за сродството на неговите наследници, нотарот ќе донесе решение со кое ќе го отфрли предлогот, а согласно членот 101 од ЗПП.

Оставинска постапка за оставител-поранешен државјанин на РМ, кој умрел во странство

Доколку е поведена оставинска постапка за оставител-поранешен државјанин на РМ, кој има имот во Република Македонија, а оставителот умрел во странство, прво да се побара да се изврши упис на смртта на оставителот во матичната евиденција на РМ, а тоа е доколку е запишан во матичната книга на родените на Р. Македонија, а ако нема таква можност, односно оставителот не е запишан во матичната книга на родените, како доказ ќе се земе доказот за смртта издаден од надлежниот орган на странската држава.

Наследничка изјава на отсутен-уредно поканет

Ако учесникот (наследникот) е уредно повикан, а е отсутен од рочиштето и во меѓувреме не го оправдал своето отсуство и има докази за оставината, како и докази за наследникот (извод од МК на родените), ќе се прифати дека наследникот дал позитивна наследничка изјава и ќе се донесе решение за расправање за оставината (согласно членот 167 став 4 и членот 171 став 3 од ЗВП).

Податоци за оставинска маса

Доколку се работи за подвижен имот на оставителот кој се состои од парични средства за кои наследниците немаат докази, но укажуваат во кои банки постојат тие, заради тоа што банките според членот 112 од Законот за банки таквите податоци ги чуваат како банкарска тајна и можат да ги дадат само на таксативно наведени лица, нотарот треба да бара податоци од банките со писмо. За банки кои имаат седиште или филијали надвор од територија на Р. Македонија (во странство), нотарот не може да се обрати со писмо и да бара податоци.

Судот и НКРМ ги известуваат банките дека треба да ги доставуваат податоците на нотарите за постоење штедни книшки или сметки на име на оставителот.

Права од оставина по имотен/поседовен лист

Како оставина ќе се смета она право кое го имал оставителот (право на сопственост на недвижен имот или право на користење недвижен имот) онака како што е заведено во имотниот/поседовниот лист.

Такса во постапка за право на денационализација

Не се плаќа судска такса по предметите кога оставина е правото на денационализација.

Неводење постапка поради немање имот

Ако нотарот утврди од увидот во смртваницата дека оставителот не оставил брачен другар-починат, нема наследници, нема имот, ќе го примени членот 165 од Законот за вонпарнична постапка и ќе донесе решение дека не се води оставинска постапка поради немање имот.

Негативна наследничка изјава на странец

Доколку за учесникот во оставинската постапка во изводот од матичната книга на родените во забелешката стои дека има добиено отпуст од државјанство на РМ, а нема податоци за тоа лице на која држава е државјанин, а во меѓувреме пред нотар во РМ има дадено полномошно со негативна наследничка изјава, ќе се прифати негативната наследничка изјава, без да се бараат податоци за државјанство.

Ова е така од причини што согласно членот 128 став 4 од ЗВП наследникот кој се откажал само во свое име ќе се смета како никогаш да не бил наследник.

Грешки во имињата на родителите на оставителот

Кога во изводите од матичната книга на родените се запишани родителите со различни имиња, во целост или со разлика само во името на одредени букви, а наследниците на рочиштето меѓусебно си го приз-

наваат сродството и правото на наследување, нотарот ќе го прифати како наследник.

Различни лични податоци помеѓу оставителот и другите наследници

Ако од приложените документи не може да се најде врската помеѓу оставителот и наследниците, поради различни податоци во името и презимето во матичната евиденција и има голема разлика и не може со други докази (потврда издадена од МВР дека лицето АА и лицето АБ е едно исто лице или изјава од двајца сведоци заверена кај нотар дека лицето АА и лицето АБ е едно исто лице, доколку учесниците не добијат соодветна потврда од надлежен орган) да се докаже роднинската врска на наследниците со оставителот, нотарот нема да ги прифати за наследници.

Оставина со договор за доживотна издршка и друг имот кој не е опфатен со договорот за доживотна издршка

Ако имотот кој е предмет на оставинска постапка делумно е опфатен со договор за доживотна издршка, а останатиот дел е предмет на оставина, за имотот кој е опфатен со договорот за доживотна издршка ќе се донесе решение дека не се води оставинска постапка поради немање имот, а за имотот кој не е опфатен во договорот за доживотна издршка ќе се води оставинска постапка како законско наследување.

Нотарот ќе одлучува со едно решение, и тоа под римско еден (I) ќе одлучи дека не се води оставинска постапка поради немање имот, а кој имот е опфатен во договорот за доживотна издршка, а под римско два (II) ќе ги прогласи законските наследници на оставителот на останатиот имот кој не е опфатен во договорот за доживотна издршка.

Наследни права од денационализација

Во оставинска постапка кога предмет на оставината е право на денационализација,

треба да се огласуваат за наследници на тоа право само ако учесниците во оваа постапка имаат доставено акт за одземање на недвижниот имот од надлежен орган согласно Законот за денационализација, уверенија за движење-историски преглед на извршените запишувања за односната КП, издадена од ДЗГР, разни списоци од месни заедници и слични известувања, без да имаат конкретен акт за одземање.

Но, доколку учесниците не го доставиле актот за одземање, кој се однесува на времето на одземањето на имотот, но доставиле уверенија за движење-историски преглед на КП во решението кое го донесува нотарот (во диспозитивот од истото), треба да се наведе дека се наследува право на денационализација на односната КП. бр..... без правен основ, а врз основа на уверение издадено од ДЗГР/АКН.

Наследни права на странци

За наследните права на странци-физички лица се применуваат одредбите од Законот за наследување и од Законот за сопственост и други стварни права-измени и дополнувања (Сл. весник на РМ 92/08).

Постапка поради немање имот

Кога предлагачите не доставуваат докази за сопственост на имотот на оставителот, нотарот ќе донесе решение дека не се води постапка поради немање имот (член 165 од ЗВП), но потрено е нотарот да изготви записник за смртovníца за оставителот, но доколку постои извод од матичната книга на умрените, а врз основа на изјавите на учесниците во постапката и податоците со кои се располага.

Наследување стан со отплата на рати

Стан купен со отплата на определен број години, а во имотниот лист е запишан како сопственост на оставителот, со прибелешка дека е на отплата на рати, се наследува - стан со отплата на рати.

Наследување имот со товар

Кога врз имотот на оставителот во јавната книга има запишано товар (хипотека,) заложниот доверител не се повикува на рочиштето за расправање за оставината.

Оглас

Ако има доказ за оставината, а наследниците не можат да се најдат, се објавува оглас со кој се повикуваат наследниците (член 168 од ЗВП).

Права на наследници да бараат упис на имот на оставителот во катастарот на недвижностите

Доколку имот на оставителот не е запишан во катастарот на недвижностите (а истиот е ставен во сила), односно нема имотен лист, нотарот ќе го одложи рочиштето за неодредено време, се до уписот на имотот во катастарот на недвижностите, а потоа се продолжува со постапката со закажување ново рочиште.

Нотарот исто ќе постапи и кога учесниците бараат имотот на оставителот да го запишат во катастарот на недвижностите со поединечен премер.

Прекин на постапката

Ако странките се упатуваат на спор, се донесува решение за прекин на постапката и во тој случај нотарот докрај ќе го решава предметот.

Нотарот не донесува решение за запирање на постапката.

Наследничка трансмисија-снаа на оставителот

Снаата не може да се јави како директен наследник на покојниот свекор, туку ќе остварува право на наследување преку нејзиниот сопруг, кој починал по таткото. Снаата ќе се јави за наследник на делот што би му припаднал на нејзиниот сопруг во прв наследен ред, заедно со децата, доколку

имале. Ако немале деца во бракот, тогаш брачната другарка на покојниот син ќе се јави во втор наследен ред со родителите, односно со браќата и сестрите по пат на претставување, согласно одредбите на членовите 16 и 17 од Законот за наследување.

Непознато живеалиште на оставителот или не се јавува наследникот

Доколку во смртвницата на оставителот не може да се утврди кое било последното негово живеалиште, а дел од наследниците не ги примаат поканите за рочиште поради промена на адресата на живеење, во тој случај, ако има доказ за оставината, нотарот ќе објави оглас согласно членот 168 од ЗВП.

Право на трето лице во оставина и договор за доживотна издршка

Со договорот за доживотна издршка уреден во членот 1029 од ЗОО, давателот на издршката се обврзува да го издржува доживотно примателот на издршката или некое трето лице, а примателот на издршката во надомест му го остава целиот свој имот или определен дел од имотот, чие предавање е одложено се до неговата смрт.

По смртта на примателот на издршката во оставинската постапка, третото лице, како корисник на издршката (т.н. бенефицијар) ќе се јави како заинтересирано лице и има право да дава свои предлози усмено и писмено, а судот или нотарот, што ја води постапката, ќе ги земе предвид и ќе ги оцени истите, член 9 од ЗВП. Со оглед дека третото лице не е договорна страна, тоа може само да ги остварува корисничките права за издршката од договорот. Од тие причини односот меѓу корисникот и давателот на издршката може да се уреди на повеќе начини:

а) Да се договорот давателот да продолжи да го исполнува договорот, ако корисникот изјави таква желба. Во таков случај оставинската постапка ќе се запре и со тоа давателот на издршката ќе стане сопственик на имотот наведен во договорот;

б) Ако подоцна давателот не го исполнува договореното по негова вина, корисникот на правото може да бара одново да се уредат правата и обврските, а дури ако тоа не е можно, може да се бара раскинување на договорот. Во евентуалниот судски спор ќе се утврдува вината на странките за неисполнување на договорот, со сите правни последици кои би настанале.

Поседовен лист како доказ

Поседовниот лист може да претставува претпоставен основ на сопственост при водење на оставинската постапка, доколу учесниците не поседуваат друг доказ за сопственост за недвижниот имот, со оглед на тоа што решението во оставинската постапка има само декларативно дејство.

Наследни права на странци

Странските државјани можат да се прогласат за законски наследници на имотот на оставителот-државјанин на РМ, само доколку постои формален или фактички реципроцитет со земјата чии државјанин е законскиот наследник.

Постоењето реципроцитет го утврдува министерот за правда, под услови и постапка предвидени во закон.

НКРМ ќе преземе обврска да обезбеди писмено известување од Министерството за правда со кои држави имаме фактички реципроцитет, во спротивно, доколку нотарот треба да одлучува за ова прашање, потребно е писмено да се обрати до Министерството за правда за да добие известување дали со односната држава Р. Македонија има воспоставено фактички реципроцитет.

Право на легализација

Градежен објект изграден без одобрение за градење, кој објект е само евидентиран во катастарот во евидентен лист, не може да претставува имот кој влегува во оставинската маса на оставителот. Ако за ваквиот имот учесниците како доказ презентираат пресуда донесена од страна на надлежниот суд со

која по основ на градба се признава право на сопственост на објектот до легализација, односно одлука на надлежен државен орган со која се признава право за водење постапка за легализација на бесправно изградениот објект, тогаш учесникот ќе го наследи само правото за водење постапка за легализација.

Месна ненадлежност

Доколку нотарот утврди дека е месно ненадлежен, истиот тоа ќе го констатира тоа во записник и сите списи со писмено известување ќе му ги врати на судот кој му го доверил водењето на оставинската постапка за понатамошно постапување, што значи нотарот не донесува решение.

Но, доколку истиот суд повторно му ги врати списите и му наложи на нотарот да ја спроведе оставинската постапка, нотарот истата ќе ја спроведе.

Трошоци

Трошоците во оставинската постапка нотарот ги определува сразмерно на делот кој му припаднал на секој наследник.

Записничар

Записничар кај нотарот при составување на записниците при водење на оставинската постапка кај нотарот мора да биде исклучиво лице вработено кај нотарот.

Тоа лице може да биде вработено на неопределено, на скратено или на определено време.

Откажување од правото на приговор

Наследниците можат да се откажат од право на приговор на записник, но потребно е да се применат одредбите од членот 338 од ЗПП.

Наследниците можат да се откажат само доколку **ПРЕТХОДНО Е ОБЈАВЕНО** решението и доколку наследниците дале писмена изјава дека се откажуваат од приговорот (по соопштувањето на решението) и истите се потпишале.

Изјавата треба да е внесена во записникот и потпишана од лицето кое се откажуваат од

правото на приговор и од нотарот, и тоа на тој начин што прво ќе се потпишат на записник дека е објавено решението, а потоа уште еднаш ќе потпишат дека се откажуваат од правото на приговор, а на крајот ќе се јават како учесници во постапката.

Разлики на личните податоци на оставителот во смртовница/ИМК на умрените и доказите на сопственост на имотот на оставителот

Доколку името или презимето на оставителот е различно од името или презимето наведени во доказот за сопственост, нотарот ќе им остави рок на учесниците да го уредат прашањето, односно да ги исправат разликите, а по тој рок, доколу тоа не е можно, нотарот ќе донесе решение со кое ќе го отфрли предлогот за поведување оставинска постапка.

Може да се земе предвид потврда или уверение издадено од Министерството за внатрешни работи - Одделение за управни работи.

Но, доколу, особено во постапката за денационализација, се работи за име или презиме на оставителот кое е различно од исправите за одземање на имотот или уверението за движење на КП, а сепак оставителот нема евидентирано единствен матичен број или не е евидентирано како државјанин на РМ, а тоа може да се види од изводот од матичната книга на умрените или од смртовницата, нотарот може да ја земе како доказ изјавата од двајца сведоци кои потврдуваат дека оставителот со различно име или презиме е едно исто лице.

Назначување привремен старател

Согласно членовите 154 и 166 од ЗВП, привремениот старател на оставината на оставителот го определува исклучиво судот, тоа не е работа на нотарот.

Земање наследничка изјава

Помошникот нотар не може да земе на записник негативна наследничка изјава, додека заменикот нотар може.

Вонбрачен другар

Лице кое живеело во вонбрачна заедница со оставителот во никој случај не може да се јави како законски наследник на оставителот во оставинска постапка.

Изземање нотар

Во случај на изземање нотар во оставинска постапка, а доколку во местото нема друг нотар, оставинскиот суд ќе му ја довери постапката на нотар од најблиското судско подрачје, при што тој нотар постапката ќе ја води во нотарската канцеларија на изземениот нотар.

Форма на негативна наследничка изјава

Поради тоа што постои контрадикторност на членот 128 од Законот за наследување (ЗН) со членот 170 став 6 од ЗВП, се препорачува нотарот да го применува членот 170 став 6 од ЗВП, а која одредба ја применуваа и надлежните судови во своето долгогодишно спроведување на оставинската постапка. Нотарот не треба да бара согласност од ЦСР кога наследникот има малолетни деца.

Пример: се откажувам од наследство на дел од оставината на оставителот која ми припаѓа според закон.

Повлекување на предлогот за поведување оставинска постапка

Кога учесникот (предлагачот) изјавува на рочиште или со писмен поднесок дека го повлекува предлогот за поведување на оставинската постапка, нотарот донесува решение дека предлогот се смета за повлечен, согласно членот 12 од Законот за вонпарнична постапка. Доколку учесникот на рочиштето со писмениот поднесок изјави дека за тоа не бара од нотарот да донесе формално решение, нотарот тоа го констатира во записник и не донесува решение, така што оставинските списи му ги враќа на судот.

Отфрлање на предлогот за поведување оставинската постапка

Кога согласно списите во предметот нема докази за имотот на оставителот, нема смртовница, а предлагачите, односно учесниците не се јават на рочиштето закажано од страна на нотарот, а се уредно поканети и не го оправдале своето отсуство, нотарот може да донесе решение со кое го отфрла предлогот за поведување оставинската постапка на учесниците, а согласно членот 101 од Законот за парнична постапка.

Дополнување на смртовницата

Кога во списитие на предметот има смртовница за оставителот, а истата не е целосна, тогаш нотарот на самото рочиште истата ја дополнува во записник со наводителите на учесниците и од приложените докази.

Наследување на правата од авторски права, индустриска сопственост и други сродни права

Кога се наследуваат авторски права, односно право на надоместок од авторски права, од користење авторски и други сродни права, права на индустриска сопственост (патент, модел, мостра, жиг), како доказ потребно е учесниците да поседуваат потврда од Регистарот во кои се запишани овие права и кој ги штити овие права.

Глувонем и нем учесник во оставинската постапка

Кога во оставинската постапка ќе се јави учесник кој е неписмен или слеп, не мора да се повикуваат сведоци (не се применува Законот за нотаријатот), но доколку се јави глувонем или нем учесник, потребно е да се повика толкувач за глувонем и неми.

Наследни права на стравци врз земјоделско земјиште

Во врска поставеното прашање дали странски физички и правни лица можат со насле-

дување да стекнуваат право на сопственост на земјоделско земјиште, поврзано со Измените и дополнувањата на Законот за сопственост и други стварни права (Сл. весник на РМ 92/08), во консултација со други стручни лица, Стручниот тим на Нотарската комора на РМ го дава следново

ПРАВНО МИСЛЕЊЕ

Во членот 243 од Законот за измени и дополнувањата на ЗСДСП се уредува прашањето за стекнување право на сопственост на недвижни ствари со наследување и се однесува за сите недвижни ствари што можат да бидат предмет на правото на наследување (станбени и деловни згради, градежно и земјоделско земјиште). Меѓутоа, за стекнување на правото постоење реципроцитет се бара само за странски физички лица државјани на држави кои не се членки на ЕУ и на ОЕЦД, а за другите држави кои се членки на ЕУ и на ОЕЦД не се бара реципроцитет, туку исти услови како и државјаните на Република Македонија.

Во членовите 244, 245 и 246 се уредува прашањето за деривативно стекнување право на сопственост, односно стекнување по пат на правно дело на правото на сопственост на недвижни ствари (стан, деловен простор и градежно земјиште) или стекнување право на долготраен закуп на градежно и на земјоделско земјиште, а и за едното и за другото право, под услови децидно предвидени во споменатите членови.

Од наведените одредби јасно произлегува дека странски физички и правни лица не можат да стекнуваат право на сопственост на земјоделско земјиште на деривативен начин - по пат на правно дело, но можат ова право да го стекнат со наследување под условите наведени во точката 1.

ПРАШАЊА И ОДГОВОРИ ПО ПРАВНИ ПРАШАЊА ВО РАБОТАТА НА НОТАРИТЕ

1.

Прашање:

Дали согласно членовите 15, 16 и 17 од Законот за управата за јавни приходи или други прописи, на барање на Управата за јавни приходи или друг орган, нотарот е должен да доставува лични податоци за физички и правни лица, со доставување нотарска исправа или податоци од нотарската исправа?

Одговор:

Според членот 15 од Законот за управата за јавни приходи, за секој субјект што води службени регистри и други јавни бази на податоци е должен, на барање на Управата за јавни приходи, да ѝ дава податоци од службените регистри и другите јавни податоци, за обезбедување податоци потребни за вршење на работите на оданочувањето. Поврзано со оваа одредба, според членот 60 од Законот за даночна постапка, даночниот обврзник и други лица мораат, на барање на управата и во рок кој ќе го определи таа, да ѝ ги дадат сите информации потребни за утврдување на фактичката состојба кои се битни за оданочување.

Според членот 77 став 2 од Законот за нотаријатот, нотарот е должен преписот од потврдената исправа, односно од нотарскиот акт за правни работи врз основа на кои се стекнува, претставува, пренесува или ограничува правото на сопственост или друго право врз недвижност, како и за права за кои се водат јавни книги, да ги достави до надлежен орган, односно институција, согласно со закон.

Според членот 34 од Законот за заштита на личните податоци, контролорот ќе ги даде личните податоци на користење на корисник, врз основа на писмено барање од корисникот, доколку тие се потребни за извршу-

вање работи во рамките на законски утврдените надлежности на корисникот. Писменото барање мора да содржи причини, законска основа на користење на личните податоци и категорија на лични податоци.

Од погорецитираните законски одредби произлегува дека нотарите се должни на писмено барање на Управата за јавни приходи да ѝ ги достават бараните податоци заведени во своите уписници, односно преписи од нотарските исправи, како што тоа е определено во членот 77 став 2 од Законот за нотаријатот, а имајќи ги притоа предвид и другите споменати законски одредби во врска со личните податоци.

2.

Прашање:

Дали наследните решенија што ги донесуваат нотарите имаат законска обврска да ги доставуваат до Агенцијата за катастар на недвижноста?

Дали нотарските акти за купопродажба, подарок и слично, имаат обврска да ги достават (носат) до Министерството за финансии - Управа за јавни приходи заради плаќање данок на промет или тоа треба да го прават странките?

Дали нотарските акти за промена на сопственоста на недвижен имот нотарите се должни да ги спроведат во јавните книги на недвижностите?

Одговор:

Начелен одговор на сите овие прашања е даден во членот 77 став 2 од Законот за нотаријатот според кој нотарот е должен преписот од потврдената исправа, односно од нотарскиот акт (за разни правни работи врз основа кои се стекнува, престанува, пренесува или ограничува правото на сопственост или друго право врз недвижност,

како и за права за кои се водат јавни книги), да го достави до надлежен орган, односно институција, согласно со закон. Значи оваа законска одредба упатува на законот со кој се уредува соодветна материја, па така:

1) Според членот 184 од Законот за вон-процесна постапка, правосилното решение за наследување на имот ѝ се доставува на управата за јавни приходи за наплата на даноци. Оваа законска одредба не е децидна, но со оглед дека оставинската постапка се поведува по службена должност и нотарот донесува наследно решение како повереник на судот, би требало да се заклучи дека кога нотарот става клаузула на правосилност на наследното решение, тој постапува по членот 184, а кога клаузула на правосилност става судот - во случаите предвидени во членот 128 од ЗВП, правосилното решение до УЈП го доставува судот;

2) Согласно членот 164 од Законот за катастар на недвижности, носителот на правото на недвижностите е должен во рок од 30 дена од денот на настапувањето на промената на недвижноста да поднесе пријава за запишување на промената во катастарот на недвижностите, а според начелото на приоритет (член 116 од истиот закон), запишувањето во катастарот на недвижностите се врши според времето на приемот на пријавата за запишување. Согласно, пак, членот 135 од законот, запишувањето на правата на недвижностите до катастарот на недвижностите се врши по пријава на подносителот или по доставен правен основ за запишување од страна на надлежен орган. Од оваа законска одредба произлегува дека во секој случај носителите на правата на недвижностите имаат право и должност да поднесат пријава за запишување на правата во катастарот на недвижностите (вкнижување, предбележување и прибележување), а во одредени ситуации должни се и надлежните органи да го достават правниот акт кој го донеле, а кој претставува правен основ за запишување на правото на недвижностите (закон,

правосилна судска одлука, одлука за привремена мерка, предходна мерка и други акт за обезбедување на побарувањата, потоа конечни, односно правосилни акти на органите на државната власт, органите на општините, правни и други лица на кои законски им е доверено да вршат јавни овластувања).

Нотарските исправи (во форма на нотарски акт или потврдени приватни исправи) за правни работи врз основа на кои се врши пренос на правото на сопственост, физичка делба на недвижности или размена на недвижности, иако се јавни исправи, тие се правни дела составени според изразената волја на странките и тие можат да бидат правен основ за упис во јавна книга на некое стварно право (засновање, пренос, ограничување или престанок) само ако должникот изрично се согласил со тоа во самиот акт (член 43 од ЗН).

Тоа не значи дека нотарите не можат во договор со странките да земат обврска тие да го поднесат правниот основ до Агенцијата за катастар на недвижности, особено заради важност на начелото на приоритет при поднесувањет на пријавата за запишување;

3) Според законот за обезбедување на побарувањата (член 47 став 2 поврзано со член 50 - спогодба за обезбедување склучена кај нотар и член 61 - рокови за пријавување на пренос на право и данок на промет на недвижности), странките се овластени да бараат пренос на правото на сопственост на недвижноста и да ги почитуваат роковите за плаќање данок на промет, но може нотарот да ја преземе таа обврска во договор со странките;

4) Според Законот за даноците на имот, утврдено е начелно и конкретно кога настанува даночна обврска за плаќање данок за разни правни ситуации во прометот на недвижностите и правата и кој е даночен обврзник, кој е должен да го пријави и плати данокот на Управата за јавни приходи, но важно е дека преносот на правото на сопственост на недвижноста или друго право на недвижност не може да се упише во

катастарот и други јавни книги, без доказ за платен данок (член 37);

5) Според членот 59-а од Законот за договорен залог, нотарот е должен во рок од 8 дена од денот на барањето на заложниот доверител за започнување на постапката за реализација на заложното право да впишат прибелешка во заложниот регистар за тоа дека е започната постапката за реализација. Поврзано со ова, согласно членот 66 од истиот закон, записникот за изврше-

ната продажба на заложниот предмет со наддавање, записникот за стекнување на правото на сопственост врз заложниот предмет под условите предвидени во овој закон и непосредната спогодба за продажба на заложниот предмет составен во вид на извршна исправа, претставуваат правна основа за стекнување на правото на сопственост врз заложниот предмет, кое може да се упише во катастарот на недвижности по пријава на носителот на ова право или по договор со странката по пријава на нотарот.

СПИСОК НА НОТАРИ

НАД ЧИЈА РАБОТА КЕ СЕ ВРШИ НАДЗОР ОД КОМОРАТА ВО 2009 ГОДИНА

АПЕЛАЦИЈА СКОПЈЕ

1. Лјубица Ковчегарска
2. Миле Андоновски
3. Славјанка Андреева
4. Кристина Костовска
5. Зарија Апостолова
6. Марјан Коцевски
7. Светлана Лазаревиќ
8. Живко Ачкоски
9. Матилда Бабиќ
10. Снежана Бубевска
11. Мери Бесова
12. Снежана Видовска
13. Драган Георгиев
14. Стела Лазаревска
15. Кирил Грков
16. Богданка Дејановска
17. Севим Дестани
18. Олга Димовска
19. Весна Дончева
20. Насер Зибири
21. Ристо Лијаковски
22. Емилија Манолева
23. Блага Иванова
24. Мице Илијевски
25. Ирфан Јозуновски
26. Милена Карталова

АПЕЛАЦИЈА БИТОЛА

1. Виолета Ангеловска
2. Вирџинија Баута
3. Афродита Билали
4. Гордана Дескоска
5. Станка Горичан
6. Боге Дамески
7. Билјана Дамјановска-Јанчевска
8. Веселинка Дереванова-Крстевска

АПЕЛАЦИЈА ШТИП

1. Соња Божинкочева
2. Богданка Димитровска
3. Јован Ѓорѓовски
4. Менче Златковска
5. Чедо Иванов
6. Лидија Илиевска
7. Ленче Каранфиловска

АПЕЛАЦИЈА ГОСТИВАР

1. Иса Ајдини
2. Ирфан Асани
3. Тодор Бошковски
4. Весна Василевска
5. Снежана Ѓоржеска-Видоевска
6. Наџи Зекири
7. Ариф Ибраими

Управниот одбор на Нотарската комора на РМ, врз основа на членот 104 став 1 под г, и членот 113 став 2 од Законот за нотаријатот и членот 28 од Статутот на НКРМ, на седницата одржана на 13.12.2008 год. донесе:

ГОДИШЕН ПЛАН НА НОТАРСКАТА КОМОРА НА Р. МАКЕДОНИЈА ЗА 2009 ГОДИНА ЗА ВРШЕЊЕ НАДЗОР НАД РАБОТЕЊЕТО НА НОТАРИТЕ

1. Во текот на 2009 година Нотарската комора ќе изврши надзор над работенјето ориентациско на една третина нотари во која ќе бидат опфатени нотари од скопското, од битолското, од штипското и од гостиварското апелациско судско подрачје.

Надзорот ќе го опфати периодот од последните две години.

2. Списокот на нотари над чија работа во 2009 година ќе биде извршен надзор се утврдува по азбучен ред како прилог на овој план и соодветно од секое апелациско подрачје, како и список на двочлените односно трочлените комисии за вршење надзор определени од Управниот одбор.

Комисиите ќе бидат определени и ќе работат согласно Правилникот за вршење надзор над работењето и обврските на нотарите и критериумите за постапување при вршењето надзор над работењето и обврските на нотарите во Република Македонија (објавени во Нотариус број 2 од август 2002 година).

3. На крајот на 2009 година, Управниот одбор ќе изврши согледувања и анализа за резултатите од спроведениот надзор над работенјето на определени нотари, што треба да биде основа во кој правец да се насочи и зголеми стручното оспособување на нотарите.

4. Составен дел од овој план се:

- списокот на нотари над чија работа ќе се врши надзор во 2009 година;
- списокот на 8 до 10 овластени лица - за вршење надзор;
- списокот на двочлени, односно трочлени комисии по апелациски подрачја.

Управен одбор на НКРМ
претседател
Златко Николовски

ПРАВИЛНИК

за вршење надзор над работењето и обврските на нотарите

(пречистен текст)

Врз основа на членот 7 од Правилникот за изменување и дополнување на Правилникот за вршење надзор над работењето и обврските на нотарите од 13.12.2008 година, Управниот одбор на Нотарската комора на седницата одржана на 07.02.2009 г. го утврди пречистениот текст на овој правилник.

Во пречистениот текст е опфатен Правилникот за вршење надзор над работењето и обврските на нотарите од 09.12.2000 година (Нотариус бр.2/2002) донесен врз основа на членовите 55 и 57 од Статутот на Нотарската комора и Правилникот за измени и дополнувања на Правилникот за вршење надзор над работењето на нотарите од 13.12.2008 година, донесен врз основа на членот 104 став 1 под г и членот 113 од Законот за нотаријатот и членот 28 од Статутот на Нотарската комора на РМ.

ПРАВИЛНИК

ЗА ВРШЕЊЕ НАДЗОР НАД РАБОТЕЊЕТО НА

НОТАРИТЕ

1. ОПШТИ ОДРЕДБИ

Член 1

Со овој правилник се уредува начинот и постапката на вршењето надзор над работењето и обврските на нотарите од страна на Нотарската комора на Р. Македонија.

2. НАЧИН И ПОСТАПКА НА НАДЗОР

Член 2

Годишен план за вршење редовен надзор над работењето и обврските на нотарите донесува Управниот одбор на НКРМ, во почетокот на секоја година, кој содржи листа на нотари над чија работа ќе се врши надзор во текот на годината.

Управниот одбор на НКРМ надзорот на работењето и обврските на нотарите го врши преку 8 двочлени, односно трочлени комисиии.

Управниот одбор подготвува листа на 8 до 10 лица овластени од Комората за вршење надзор над работата на нотарите и од нив формира трочлени комисиии од кои еден е член на Управниот одбор, а другиот член е од редот на овластените нотари од соодветното апелациско подрачје, и третиот - нотар по избор (доколку сака) на нотарот врз чија работа се врши надзор.

Листата на овластените лица и листата на комисиите по апелациски подрачја се составен дел на тековниот годишен план за вршење надзор над работењето на нотарите.

Овластените лица за вршење надзор имаат право на надомест што го утврдува Управниот одбор со посебна одлука што се исплаќа од годишната сметка на Комората.

Член 3

Доколку одреден член на комисијата од оправдани причини бара да биде изземен или да биде спречен да присуствува на денот на надзорот, должен е најдоцна во рок од 24 часа пред определениот ден за вршење надзор да побара од претседателот на НКРМ негова замена.

Претседателот на НКРМ задолжително определува друг член на Комисијата за надзор кога надзорот се спроведува врз член на комисијата.

Нотарот над кој се определува редовниот надзор може да бара член од комисијата да биде заменет со друг член. За основаноста на замената одлучува претседателот на НКРМ.

Член 4

Лицата овластени да вршат надзор над

работата на нотарите се определуваат според следните критериуми:

а) нотари со над петгодишно работно искуство во вршењето на нотарската дејност;

б) нотари кои се залагаат за афирмација на нотарската дејност и развој на нотарската служба;

в) нотари со чија досегашна работа се штити достоинството и се чува угледот на нотарската служба;

г) нотари и надворешни стручни лица-судии кои изразуваат волја и согласност да вршат надзор врз основа на овластувања од Комората.

Член 5

Претседателот на комората или определен член на Управниот одбор утврдува тромесечно кај кои нотари од годишната листа ќе се врши надзор, со определување на денот и месецот кога ќе се врши надзорот.

Член 6

Комисиите го вршат надзорот над работењето на нотарите во точно определен неработен ден, по претходно известување за денот на вршењето на надзорот, доставено до нотарите со препорачана пратка или по факс, кое известување треба да е доставено до нотарот најдоцна 7 дена од денот кога е определен надзорот.

Член 7

ВОНРЕДЕН НАДЗОР

Во текот на годината претседателот на Комората може врз основа на сознанија од добиени претставки или обраќања на странки, на трети лица, да определи надзор и по конкретен предмет, без притоа претходно да се извести нотарот на чие работење по тој предмет ќе се изврши надзор.

Иницијатива за надзор по конкретен предмет може да даде и нотар до претседателот на Комората.

Надзорот од претходните ставови го спроведува комисија составена од претседателот на Управниот одбор на НКРМ или

негов заменик кој тој лично ќе го определи и член на Управниот одбор од апелациското подрачје кеде се врши надзор на поединечниот предмет

Член 8

Надзорот над работењето на нотарите опфаќа:

- начин на водење уписници, именици и други книги кои ги води нотарот;

- начин на пишување на нотарските исправи, односно дали истите по своја форма се во согласност со ЗН и другите законски прописи;

- архивирање и чување на списите;

- наплата на нотарска награда;

- наплата и поништување на судско-нотарската таска;

- Уплата на чланарина на НКРМ (редовност и висина);

- уплата на осигурување;

- опременост на нотарската канцеларија и инвентар;

- усогласување на нотарското работење со актите донесени од Собранието на НКРМ, Управниот одбор и претседателот на НКРМ;

- целокупно работење на нотарите согласно ЗН и подзаконските акти донесени од министерот за правда.

Член 9

За спроведениот надзор, комисијата составува записник кој го потпишуваат двата, односно трите члена од комисијата и нотарот врз кој е вршен надзорот.

Комисијата е должна ваквиот записник во рок од 8 дена компјутерски да го обрботи и да го достави до Управниот одбор на НКРМ за понатамошно постапување.

Нотарот врз чие работење е извршен надзорот има право во рок од 8 дена, од денот на приемот на записникот, да стави забелешка на истиот.

Забелешките на записникот нотарот ги доставува до Управниот одбор на Комората.

Член 10

Содржина на записникот на извршениот надзор:

Во записникот се цени и констатира дали во работењето на нотарот се почитуваат правилата на нотарската служба пропишани со правилниците што ги донесува Министерството за правда и дали нотарските акти и активности се преземени во согласност со законските прописи и правните мислења и становишта на органите на Комората.

Во записникот, врз основа на спроведениот надзор, поконкретно се наоѓа следната содржина:

- наод за уредните и неуредните состојби во работењето на нотарот (на регистарот, на книгите, како и усогласеноста и неусогласеноста на нотарските активности);

- мислење на Комисијата за евентуални неправилности или недостатоци, односно повреди на Законот за нотаријатот, во работењето на нотарот, со можни укажувања и упатувања како да се отстранат констатираните неправилности. Ако нотарот не постапи по упатствата и забелешките, ќе се постапи по членот 113 точка 4 од Законот за нотаријатот, односно нотарот привремено ќе биде оддалечен од службата до моментот кога ќе постапи по задолжението;

- иницијати и предлози евентуално да се преземат мерки согласно Законот за нотаријатот, доколку се констатирани повреди на нотарската должност, односно доколку има елементи и основи - основано сомнение за незаконско или нестручно или несовесно постапување на нотарот.

Записникот се составува во три примерока, од кои еден за нотарот, еден за архивата на Комората и еден на министерот за правда.

Член 11

Оригиналот од записникот, кој е напишан рачно и едниот примерок од истиот, кој е компјутерски обработен од страна на комисијата, останува во архивата на Комората, а вториот примерок од записникот му се доставува на нотарот врз кој е вршен надзорот, во рок од 8 дена од денот кога е извршен надзорот од страна на комисијата.

Член 12

Нотарот не може да одбие да се изврши надзор над неговото работење.

Нотарот кој ќе одбие да му се изврши надзор над неговото работење, прави повреда.

Доколку нотарот одбие да се спроведе надзор на неговото работење од страна на комисијата, комисијата за истото составува посебен записник во кој се наведуваат причините за одбивањето да се изврши надзор и го доставува до Управниот одбор на НКРМ.

Управниот одбор на НКРМ со одлука има право записникот од став 2 од овој член да го достави до Министерството за правда на Република Македонија.

Управен одбор на НКРМ
претседател
Златко Николовски

Врз основа на членот 35 од Статутот на Нотарската комора на РМ, Управниот одбор на Нотарската комора на седницата одржана на 07.02.2009 година донесе

ПРАВИЛНИК ЗА ИЗМЕНУВАЊЕ И ДОПОЛНУВАЊЕ НА ПРАВИЛНОКОТ ЗА РАБОТА НА СТРУЧНИОТ СОВЕТ НА НКРМ

Член 1

Членот 3 се менува и гласи:

Стручниот совет го сочинуваат пет члена, од кои двајца од редот на нотарите, а тројца од надворешни истакнати правници.

Член 2

Членот 19 се брише и се додава нов текст кој гласи:

Стручниот совет утврдува предлог на правни мислења, ставови и заклучоци и ги доставува до сите нотари во рок од 8 дена да дадат образложени забелешки и свои предлози до Стручниот совет.

Доколку не се дадени забелешки и нови предлози, Стручниот совет на својата прва наредна седница ги усвојува утврдените правни мислења и ставови и ги објавува во стручното списание "Нотариус".

Доколку се дадени забелешки, сугестии и предлози од нотарите, Стручниот совет ги разгледува и своите конечни предлози од нотарите ги доставува на усвојување на Управниот одбор кои потоа се објавуваат во "Нотариус".

Член 3

Членот 20 се менува и гласи:

Нотарите се должни да ги почитуваат и применуваат правните мислења, ставови и заклучоци на Управниот одбор и на Стручниот совет усвоени на начинот определен во претходниот член.

Правните мислења, ставовите и заклучоците на Управниот одбор и Стручниот совет ги спроведува претседателот на Комората.

Член 4

Овој правилник влегува во сила со денот на донесувањето.

УПРАВЕН ОДБОР
ПРЕТСЕДАТЕЛ
ЗЛАТКО НИКОЛОВСКИ

ИНФОРМАЦИЈА

во врска со листот за предбележување презентирани од страна на Агенцијата за катастар за недвижности во Скопје на ден 04.03.2009 година која е од голема корист за работењето на нотарите.

Во врска со континуираното унапредување на работењето и услугите на Агенцијата за катастар на недвижности и доближување на нејзината работа од реалните потреби на граѓаните и на инвеститорите, најавуваната услуга - Лист за предбележување на градба.

Листот за предбележување на градба е можност за **предзапишување** на објектот за кој што е издадена уредна градежно техничка документација, а истиот не е завршен, односно не е до фаза за може да се издаде Имотен Лист. На овој начин се овозможува заштита на идните инвеститори, доверители и купувачи на недвижностите во фаза на градба, нешто што досега комплетно отсутствуваше во нашиот правен систем.

Имено, инвеститорите ќе можат идните објекти да ги евидентираат во катастарот на недвижности, врз истите да засноваат заложни права кои би се запишале во Листот за предбележување на градба, а идните сопственици на деловите од новоизградените објекти своето идно право на сопственост ќе можат да го прибележат во јавната книга со што би требало да се оневозможат повеќекратни продажби на една недвижност на повеќе лица. Во листот за предбележување на градба ќе можат да се евидентираат и други товари и прибелешки но ако и само ако истите се во согласност со одредбите од Законот за катастар на недвижности. со овој начин на работа, катастарот се доближува до светските трендови за заштита на сопственоста и прометот на сопственоста, и воведува дополнителен механизам за заштита на правото на сопственост на идни недвижности.

Во поглед на постапката за оформување на листот за предбележување на градба, ис-

тиот ќе се оформува врз основа на конечно или правосилно Одобрение за градење со комплетна градежно-техничка документација, а ќе се печати и издава на посебно пропишан образец согласно правилникот за начинот на користење, дистрибуција, пристап, издавање, чување и заштита на податоците од геодеТСки катастарскиот информационален систем и за начинот на издавање на податоци од катастарот на недвижностите. Листот за предбележување на градба претставува јавен податок и ќе се издава без ограничување, што значи дека секој ќе може да има увид во состојбата на имотно-правните односи за идните објекти.

За одржувањето односно промените во Листот за предбележување на градба ќе се применуваат одредбите за одржување на катастарот на недвижности согласно Законот за катастар на недвижности.

При оформување на Имотен Лист за објект за кој што веќе бил оформен Лист за предбележување на градба, услов за уписот претставува податоците од Листот за предбележување на градба, ГеодеТСкиот елаборат за запишување на новоизграден објект и Проектот за изведена состојба поткрепен со дозвола за употреба **да бидат идентични**. При тоа, сите товари и прибелешки содржани во Листот за предбележување на градба соодветно ќе се пренесат во новоформираниот Имотен Лист. Ова претставува уште еден дополнителен заштитен механизам, бидејќи секоја настаната промена која ќе се изврши во градежно-техничката документација ќе мора да се евидентира во Листот за предбележување на градба. Со тоа ќе се обезбеди последователност на податоците од листот за предбележување на градба во имотен лист, а со самото тоа и заштита на идните сопственици и доверителите.

Агенција за катастар на недвижности
Центар за катастар на недвижности Скопје

„Лист за предбележување“

Скопје, 04 Март 2009

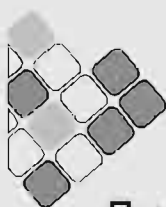

Вовед

- Нова услуга од Агенција за катастар на недвижности
- Постапка на предбележување на градба се состои од две компоненти:
 1. Фаза 1: Оформување на лист за предбележување на градба
 2. Фаза 2: Прибележување во имотниот лист во кој е запишана катастарската парцела/парцели дека е во тек изведување на градба со назначување на бројот на листот на предбележување на градба

- Услов за оформување на лист за предбележување на градба е катастарската парцела каде што се предбележува градбата да биде со утврдени права во катастарот на недвижности

Оформување на лист за предбележување

Потребни документи:

- Барање поднесено на шалтер
- Правосилно одобрение за градба со неговите прилози (локација, протокол, услови за градба и слично)
- Заверен основен проект
- Сите документи треба да се во оригинал или заверена фотокопија

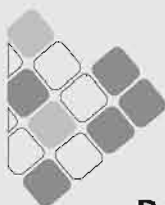

Постапка

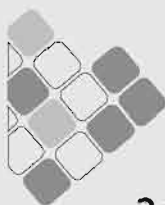
- Листот за предбележување го изготвува стручно лице-катастарски службеник од геодетска насока врз основа на документите од градежно-техничката документација
- Дипломиран правник изготвува соодветна потврда за промена во катастарот на недвижностите

- Ако во текот на градбата настанат промени во градежно-техничката документација истите треба да се спроведат во листот за предбележување врз основа на приложена документација
- При запишување на новоизграден објект за кој што бил оформен лист за предбележување на градба, податоците од геодетскиот елаборат, проектот за изведена состојба и листот за предбележување на градба мора да бидат **ИДЕНТИЧНИ**

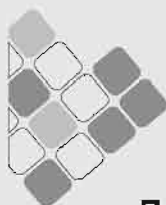

- Во листот за предбележување се прибележуваат договори (пред-договори), товари и ограничувања на делови или на целата идна градба, како и други прибележувања согласно член 134 од Закон за катастар на недвижности (Службен весник на Р. М. 40/2008)

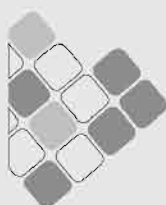
- За да се овозможи новата услуга
Оформување на
лист за
предбележување
проширен и
дополнет е
постоечкиот
електронски систем

LISTOV1 ZA PREDBELEZUVANJE
SOPSTVENICI
PARCELI
ZGRADI
IZLEZ
NOV PREMIER

Издавање на лист за предбележување

- Листот за предбележување се издава со поднесено барање на шалтер

Лист за предбележување

ЛИСТ ЗА ПРЕДБЕЛЕЖУВАЊЕ НА ГРАДЕА Број 90001

НО ЦЕНТАР 2

Податоци за лицата кои имаат право на правна сопственост одобрена за продажба					Катастарска парцела
11111111 од 12.11.2007 издадено Општина Центар					
Име и презиме	ЈМБГ	ЈМБГ	ЈМБГ	ЈМБГ	2028
00000000000000000000	00000000000000000000	00000000000000000000	00000000000000000000	00000000000000000000	
Својство, Улица и број					1 1

Ред. број	Податоци за издавачката банка (име, адреса и др.)	Податоци за издавачката банка (име, адреса и др.)	Податоци за издавачката банка (име, адреса и др.)	Податоци за издавачката банка (име, адреса и др.)	Податоци за издавачката банка (име, адреса и др.)
1	01	00	001	000	000
2	02	00	001	000	000
3	03	00	001	000	000
4	04	00	001	000	000
5	05	00	001	000	000
6	06	00	001	000	000
7	07	00	001	000	000
8	08	00	001	000	000
9	09	00	001	000	000
10	10	00	001	000	000

ВРТОСЛОВНА ПОТРЕБНОСТ ЗА ИЗДАВАЊЕ НА ЛИСТ ЗА ПРЕДБЕЛЕЖУВАЊЕ

01.00.0000 ГОДИНА ИЗДАВАЊЕ НА ЛИСТ ЗА ПРЕДБЕЛЕЖУВАЊЕ

02.00.0000 ГОДИНА ИЗДАВАЊЕ НА ЛИСТ ЗА ПРЕДБЕЛЕЖУВАЊЕ

03.00.0000 ГОДИНА ИЗДАВАЊЕ НА ЛИСТ ЗА ПРЕДБЕЛЕЖУВАЊЕ

04.00.0000 ГОДИНА ИЗДАВАЊЕ НА ЛИСТ ЗА ПРЕДБЕЛЕЖУВАЊЕ

05.00.0000 ГОДИНА ИЗДАВАЊЕ НА ЛИСТ ЗА ПРЕДБЕЛЕЖУВАЊЕ

06.00.0000 ГОДИНА ИЗДАВАЊЕ НА ЛИСТ ЗА ПРЕДБЕЛЕЖУВАЊЕ

07.00.0000 ГОДИНА ИЗДАВАЊЕ НА ЛИСТ ЗА ПРЕДБЕЛЕЖУВАЊЕ

08.00.0000 ГОДИНА ИЗДАВАЊЕ НА ЛИСТ ЗА ПРЕДБЕЛЕЖУВАЊЕ

09.00.0000 ГОДИНА ИЗДАВАЊЕ НА ЛИСТ ЗА ПРЕДБЕЛЕЖУВАЊЕ

10.00.0000 ГОДИНА ИЗДАВАЊЕ НА ЛИСТ ЗА ПРЕДБЕЛЕЖУВАЊЕ

Имотен лист со прибелешка

- Паралелно со формирање на лист за предбележување се запишува прибелешка на имотен лист со бројот на листот за предбележување

Рбр	Кре	Пилет	Број	Дел	Бзг	Мброј	Поврнина
1	001	15400	2628				8 10
2	001	15400	2628				8 25
3	001	15788	2628				8 04
4	001	15788	2628				8 04
5	001	16641	2628				7 93
6	001	16641	2628				7 93
7	001	16641	2628				7 93
8	TP	001	16641	2628			9 68
9	001	16641	2628				9 68
10	001	15400	2628	1			97
11	001	15400	2628	1	1		97
12	001	15788	2628	1	1		1 30
13	001	15788	2628	1	1		1 30
14	001	16641	2628	1	1		1 44
15	001	16641	2628	1	1		1 44
16	001	16641	2628	1	1		1 44
17	001	15400	2628	2			30
18	001	15400	2628	2	1		30

2590116641 2628 / 9 68 /

PARCELI

Придобивки

- Поголема правна сигурност
 - за физичките и правните лица
 - за инвеститорите (банки, фондови)
- Намалување на ризикот од измама
- Запишување на хипотека на недвижност во градба
- Овозможување на директна деловна врска помеѓу инвеститорите и градежните компании

IN MEMORIAM

СОЊА ГРЦА
(1959-2008)

На 09.07.2008 година почина Нотар Соња Грца. Замина од овој свет и остави длабока и вечна тага на нејзиното семејство и за нас нејзините колеги.

Соња Грца е родена на 27.02.1959 година во Битола. Завршила Гимназија во Битола. По матурирањето се запишува на Правниот факултет во Битола на кој дипломира на 21.11.1985 година. По дипломирањето две години волонтира во Основниот Суд во Битола.

Од 01.06.1989 година до 20.10.1995 година работи во Агротехника - Битола како Правник.

Професијата Нотар ја обавува од 1999 година од кога е и член на Нотарска Комора на Република Македонија па се до прерано згаснатиот живот.

Соња Грца како Дипломиран Правник, а потоа и како Нотар се оликува со врвна професионалност, Позната беше како одличен и докажан познавач на правото.

Како Нотар секогаш беше љубезна со своите клиенти, давајќи им совети и објаснувања на многубројните прашања кои и беа упатени.

Со колегите беше секогаш во пријателски односи, љубезна несебично споделувајќи ги своите знаења и искуства.

Соња Грца зад себе остави богата кариера, која ќе беше уште побогата доколку нејзиниот живот не се завршеше толку рано, во цутот на професионалните достигнувања.

Во приватниот чивот Соња беше добра сопруга, пријателка, другарка.

За Соња Грца секогаш ќе има само пофални зборови, како за професионалниот така и за приватниот живот што прерано згасна.

Секогаш ќе остане жива во нашитре срца и со голема почит ќе се сеќаваме на неа.

Нека и е ВЕЧНА СЛАВА.

IN MEMORIAM
ЉУБОМИР ДОНЕВСКИ
(1955-2008)

На 23. ноември 2008 година во Свети Николе почина Нотар Љубомир Донеvски.

Љубомир Донеvски е роден на 30 септември 1955 година во с Немањинци, Свети Николе.

Основно училиште и гимназија завршил во Свети Николе, а на Правниот факултет при Универзитетот „Цв. Кирил и Методиј“ во Скопје дипломирал 1981 година.

По дипломирањето во 1981 година се вработува како референт во Јавното комунално претпријатие „Единство“ каде работи се до 1998 година како раководител на правната служба.

Правосуден испит положил 1995 година, а нотарскиот го положил 1997 година.

Како нотар започна да работи од 01. јули 1998 година во Свети Николе.

Бил Претседател на Надзорниот одбо на Нотарската комора на Република Македонија од 2002 година до 2005 година.

Нека му е ВЕЧНА СЛАВА.

НОТАРСКА КОМОРА НА РЕПУБЛИКА МАКЕДОНИЈА
CHAMBRE DES NOTAIRES DE LA RÉPUBLIQUE DE MACÉDOINE

ИМЕНИК НА НОТАРИТЕ

Нотарска Комора на Република Македонија
Скопје, ул. Даме Груев бр. 28/5
Тел.: 3115 816; Тел./факс: 3239 150
e-mail: nkrm@mt.net.mk • www.nkrm.org.mk

СКОПЈЕ			
НОТАРИ СО СЛУЖБЕНО СЕДИШТЕ НА ПОДРАЧЈЕТО НА ОСНОВНИТЕ СУДОВИ НА ГРАДОТ СКОПЈЕ			
#	ИМЕ И ПРЕЗИМЕ	АДРЕСА	ТЕЛ./ФАКС
01	Ристо ЛИЈАКОВСКИ	Коста Шахов 4	3212 218 3129 353 070 228 830 ristolijak@on.net.mk
02	Љубица МОЛОВСКА	Франклин Рузвелт 44 А	3114 389 3114 693 070 390 704 notar_ljubica@mt.net.mk
03	Нада ПАЛИЌ	Пролет 1/3-18	3114 900 3114 911 070 205 578 palic@unet.com.mk
04	Светлана ПЕТРОВСКА	Плоштад Македонија, Н. Вапцаров 3/1	3114 008 3165 018 070 231 005 notsvet@yahoo.com
05	Слободан ПОПОВСКИ	Васил Главинов 7Б, кат 1	3118 078 070 239 839 viki@mol.com.mk
06	Ленка МИЦАЈКОВА	Дрезденска 15, лок. 1	3078 727 070 228 032
07	Златко НИКОЛОВСКИ	Партизански одреди 68 Општ. Карпош, бар. 6	3071 981 3093 250 070 226 551 notar_zlatko@laposte.net
08	Елизабета АРСОВСКА	Божидар Аџија 3/5	2779 309 070 365 502
09	Мери ВЕСОВА	Ѓорче Петров 11, лок. 7	2039 717 070 227 557 notar-vesova@yahoo.com
10	Ристо ПАПАЗОВ	Васил Главинов 3/10 мезанин	3223 268 3223 802 3223 806 075 220 866

#	ИМЕ И ПРЕЗИМЕ	АДРЕСА	ТЕЛ./ФАКС
11	Емилија ХАРАЛАМПИЕВА	Вељко Влаховиќ 31/3-2	3223 852, 3163 776 070 275 908
12	Мерсим ПОЛОЖАНИ	ДТЦ Мавровка Сутерен, лок. 61	3228 749 070 249 701
13	Виолета ПЕТРОВСКА СТЕФАНОВСКА	11 Октомври 36	3133 274 070 243 861
14	Весна ДОНЧЕВА	Даме Груев 28/1	3212 101, 3212 102 070 384 859 vesnanot@yahoo.com
15	Роза НИКОЛОВА	Мито Хаџивасилев Јасмин 36/1	3116 592 3129 245 075 238 848
16	Снежана ВИДОВСКА	Ѓуро Ѓаковиќ 74	3112 149 070 268 552 071 365 559 vidovski@dmc.com.mk
17	Симона НИКОЛИЌ	Народен фронт 19а ТЦ. Беверли Хилс ниско приземје, ДП 35	3226 208 070 305 747 notarsimonanikolic@ notarsimonanikolic.com.mk
18	Живко АЧКОСКИ	Маршал Тито 43/4	3229 272 3225 279 075 554 385
19	Олга ДИМОВСКА	50 Дивизија 33, лок. 2	3121 361 070 266 258 notarolga@mt.net.mk
20	Насер ЗИБЕРИ	Џон Кенеди 9А, лок. 4	2617 206 2627 629
21	Кристина КОСТОВСКА	Бул. Гоце Делчев 6	3117 215 3225 073 075 230 340 notarius@mt.net.mk
22	Милена КАРТАЛОВА	Бул. Јане Сандански 78	2450 563, 2403 590 2403 591 070 344 894

#	ИМЕ И ПРЕЗИМЕ	АДРЕСА	ТЕЛ./ФАКС
23	Весна ПАУНОВА	Наум Охридски 2	3237 870 070 393 238
24	Билјана ПЕЦОВСКА	Партизански одреди 436, лок. 2, мезанин	3245 444, 3245 441 3245 442 070 248 400 notar@mt.net.mk
25	Зорица ПУЛЕЈКОВА	Кузман Јосифовски Питу 15, ТЦ Скопјанка, лок. 6	2463 495 070 399 513 zoricapulejkova@yahoo.com
26	Снежана САРЏОВСКА	Иван Козаров 24, лок. 23 ДТЦ Стара рампа	2784 321 070 233 225 notarss@unet.com.mk
27	Весна СТОЈЧЕВА	Бул. Партизански одреди 64А, влез 2, мезанин, стан 4	3069 359 070 252 303 vesna.stojceva@gmail.com
28	Ирфан ЈОНУЗОВСКИ	II Македонска бригада 54А	2628 748 070 231 962
29	Светлана ЛАЗАРЕВИЌ	Иван Козаров 43/2	2779 059 075 458 037
30	Емилија МАНОЛЕВА	Народен фронт 13/1	3122 117 070 688 846
31	Наташа ПЕЈКОВА	Иво Лола Рибар 70а	3090 200 070 380 904 30 90 203
32	Верица СИМОНОВСКА СИНАДИНОВА	Рузвелтова 63А	30 70 206 070 231 118
33	Матилда БАБИЌ	Бул. Партизански одреди 55/1-1	3246 641 070 234 817 babicmat@yahoo.com
34	Снежана МАРКОВСКА ДОЈЧИНОВА	Палмиро Тољати 173, Населба Ченто	2527 611 075 472 121
35	Боривој СТОЈКОСКИ	Јани Лукровски 3	3172 700, 3175 060 070 244 618 notarbstojkoski@mail.net.mk

#	ИМЕ И ПРЕЗИМЕ	АДРЕСА	ТЕЛ./ФАКС
36	Петар МИТКОВ	Бул. Јане Сандански ТЦ 13 Ноември, лок. 21/1	2452 030 2403 041 070 273 030 mitkovnot@yahoo.com
37	Љубица КОВЧЕГАРСКА	Железнички транспортен центар, лок. 716	2467 240 070 370 918
38	Стела ЛАЗАРЕВСКА	ТЦ Скопјанка Бул. Кузман Ј. Питу 19, лок. 50, приземје	2466 999 2466 989 070 555 366
39	Снежана БУБЕВСКА	Бул. Јане Сандански 24, лок. 5	2450 004 070 223 687
40	Хакија ЧОЛОВИЌ	Ниџе Планина 16	2763 551 070 316 555
41	Оливера ПЕШИЌ	Тодор Паница 5, лок. 8	2776 917 070 233 074 notarpesic@mt.net.mk
42	Зоја АНДРЕЕВА ТРАЈКОВСКА	Стив Наумов бб, лок. 14А	3119 485 070 333 253
43	Роберт СТОЈКОВСКИ	Ѓорче Петров 10	20 40 107 20 50 750
44	Силвана ШАНДУЛОВСКА	Мито Хаџивасилев Јасмин 50/1-5	3223 826
45	Владимир ГОЛУБОВСКИ	Дрезденска 11	30 75 066
46	Лидија СМИЉАНОСКА	Партизански Одреди 17-4/2	3223 518
47	Невенка ЗОЈЧЕВСКА ВУЧИДОЛОВА	Даме Груев 3-5/4	3115 008 075 271 751

БИТОЛА

#	ИМЕ И ПРЕЗИМЕ	АДРЕСА	ТЕЛ./ФАКС
01	Виолета АНГЕЛОВСКА	Иван Милутиновиќ 21/1	047 228 880 070 269 061 notarvioleta@yahoo.com
02	Билјана ДАМЈАНОВСКА ЈАНЧЕВСКА	Иван Милутиновиќ 66, лок. 9	047 231 780 070 339 929 notar.damjanovska@yahoo.com
03	Веселинка ДЕРЕБАНОВА КРСТЕВСКА	Јосиф Христовски Зграда Грозд, 5 ламела	047 222 947 070 312 324 notarvdk@mt.net.mk
04	Веселинка ЗДРАВКОВА	Иван Милутиновиќ 13/1	047 226 080 070 269 117 notar_zdravkova@yahoo.com
05	Вера КАРАМАНДИ	Јорго Османо 10/6	047 228 926 070 312 206 notar_karamandi@yahoo.com
06	Горан ДИМАНОВСКИ	Браќа Мингови 5	047 228 250 070 837 906
07	Луиза ХРИСТОВА	Комплекс Безистен, лок. 14	047 225 839

БЕРОВО

#	ИМЕ И ПРЕЗИМЕ	АДРЕСА	ТЕЛ./ФАКС
01	Јован ЃОРЃОВСКИ	23 -ти Август 47	033 471 365 070 272 253
02	Татјана МИОВСКА	Димитар Влахов 7	033 470 060 070 542 288

ВЕЛЕС

#	ИМЕ И ПРЕЗИМЕ	АДРЕСА	ТЕЛ./ФАКС
01	Славјанка АНДРЕЕВА	Борис Карпузов 2	043 230 598 222 974, 212 599 043 212 598 070 216 601 notaras@mt.net.mk slavjanka_andreeva@yahoo.com
02	Елена МАРТИНОВА	Маршал Тито 66	043 239 378 070 216 617 notar_martinova@yahoo.com
03	Миодраг СТОЈАНОВСКИ	Гоце Делчев 4	043 223 023
04	Магдалена ОРДЕВА	Владимир Назор 2	043 222 154 070 375 154
05	Марија ХАЦИ-ПЕТРУШЕВА	Маршал Тито 62	043 222 369 075 573 163 043 225 211

ВИНИЦА

#	ИМЕ И ПРЕЗИМЕ	АДРЕСА	ТЕЛ./ФАКС
01	Стојмир НИКОЛОВ	Браќа Миладиновци 37	033 360 648 071 211 133

ВАЛАНДОВО

#	ИМЕ И ПРЕЗИМЕ	АДРЕСА	ТЕЛ./ФАКС
01	Соња СТОЈЧЕВА	Маршал Тито 66	034 381 555 071 207 407 notarsonja@mt.net.mk

ГЕВГЕЛИЈА

#	ИМЕ И ПРЕЗИМЕ	АДРЕСА	ТЕЛ./ФАКС
01	Нада ПРОЧКОВА	Скопска 6	034 211 250 034 217 250 070 235 352 nadapro@freemail.com.mk nadapro@mt.net.mk
02	Ѓорѓи НИКОЛОВ	Димитар Влахов 3	034 215 230 034 211 865 070 320 570 nikolov@feliks.net.mk nikolovnotar@yahoo.com

ГОСТИВАР

#	ИМЕ И ПРЕЗИМЕ	АДРЕСА	ТЕЛ./ФАКС
01	Весна ВАСИЛЕСКА	Живко Брајкоски 66	042 271 481 070 462 298
02	Зулфиќар СЕЈФУЛАИ	Кеј Братство Единство 5А	042 217 661 070 271 313 notar.zuko@yahoo.com
03	Филип ТРИФУНОВСКИ	Браќа Гиноски 73	042 216 475 042 217 787 070 252 901
04	Марин ЧЕДЕВСКИ	Гоце Делчев 84	042 217 300 075 222 807

ДЕБАР

#	ИМЕ И ПРЕЗИМЕ	АДРЕСА	ТЕЛ./ФАКС
01	Агрон ЧУТРА	Атанас Илиќ 66	046 833 949, 070 241 870
02	Мухамет ПРАПАНИКУ	Атанас Илиќ 66	046 832 535 070 595 457
03	Сами ЛЕТМИ	8-ми Септември 66	046 835 175, 075 562 235

ДЕЛЧЕВО

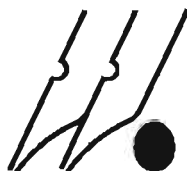
#	ИМЕ И ПРЕЗИМЕ	АДРЕСА	ТЕЛ/ФАКС
01	Борис МУЦУНСКИ	М. М. Брицо 66	033 413 245 070 213 120
02	Богданка ДИМИТРОВСКА	М. М. Брицо 17	033 413 130 071 675 088

КИЧЕВО

#	ИМЕ И ПРЕЗИМЕ	АДРЕСА	ТЕЛ/ФАКС
01	Иса АЈДИНИ	Гоце Делчев 66	045 220 392 070 223 357
02	Лила КОРУНОСКА	Бул. Ослободување, објект Стопанска Банка	045 220 391 075 529 194

КОЧАНИ

#	ИМЕ И ПРЕЗИМЕ	АДРЕСА	ТЕЛ/ФАКС
01	Менче ЗЛАТКОВСКА	29-ти Ноември 4	033/ 271-995 070/272-280
02	Чедо ИВАНОВ	29-ти Ноември 25	033/272-080 033/279-520 070/272-079 notarivanov@gmail.com
03	Стоимен ТРАЈЧЕВ	Никола Карев 66	033/276-080

КУМАНОВО

#	ИМЕ И ПРЕЗИМЕ	АДРЕСА	ТЕЛ./ФАКС
01	Драган ГЕОРГИЕВ	11-ти Октомври 1А	031 414 673 075 366 045
02	Севим ДЕСТАНИ		070 313 398
03	Мице ИЛИЈЕВСКИ	Доне Божинов 11/3	031 415 505 070 334 075
04	Марјан КОЦЕВСКИ	11-ти Октомври 4-1/1	031 416 349 070 211 911 notarmarjan@yahoo.co.uk koco13@mail.com.mk
05	Јорданка МИТЕВСКА	Доне Божинов 18	031 415 110
06	Томислав МЛАДЕНОВСКИ	Ленинова бб	031 414 216 070 236 437 ivonotar1@yahoo.com

КРАТОВО

#	ИМЕ И ПРЕЗИМЕ	АДРЕСА	ТЕЛ./ФАКС
01	Миле АНДОНОВСКИ	Цветко Тонев 5	031 481 447 070 778 041

КАВАДАРЦИ

#	ИМЕ И ПРЕЗИМЕ	АДРЕСА	ТЕЛ./ФАКС
01	Ристо САМАРЦИЕВ	Блажо Алексов бб	043 414 782, 043 415 786 070 605 300
02	Нушка СТОЈАНОВСКА	Илинденска 34/1	043 415 421, 070 324 353
03	Кирил ГРКОВ	7-ми Септември 41	043 415 476, 071 250 360
04	Блага ИВАНОВА	Мито Хаџи Василев 38	043 415 607, 070 523 379

КРИВА ПАЛАНКА

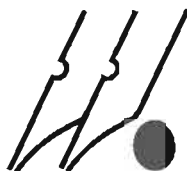
#	ИМЕ И ПРЕЗИМЕ	АДРЕСА	ТЕЛ./ФАКС
01	Богданка ДЕЈАНОВСКА	Маршал Тито 155	031 371 900 070 313 995
02	Весна МИТРОВСКА	Маршал Тито 162-2	031 372 610

КРУШЕВО

#	ИМЕ И ПРЕЗИМЕ	АДРЕСА	ТЕЛ./ФАКС
01	Милан ХРИСТОСКИ	Илинденска бб	048 476 561

НЕГОТИНО

#	ИМЕ И ПРЕЗИМЕ	АДРЕСА	ТЕЛ./ФАКС
01	Ванчо ТРЕНЕВ	Маршал Тито 148	043 371 010 075 656 105
02	Зарија АПОСТОЛОВА	Јане Сандански 3	043 371 770 075 394 001

ОХРИД

#	ИМЕ И ПРЕЗИМЕ	АДРЕСА	ТЕЛ/ФАКС
01	Гордана ДЕСКОСКА	Македонски Просветители 8/II	046/260-001 046/230-008 070/261-229
02	Васил КУЗМАНОВСКИ	Бул. Македонски Просветители 5	046/260-104 070/212-475 vasilnot@mt.net.mk
03	Момана ИВАНОВСКА	Македонски Просветители 8	046/263-705
04	Тана ТОПАЛОСКА	Димитар Влахов 9А	046/260-868 046/250-550 070 232-562 t_topaloska@mt.net.mk
05	Станка ГОРИЧАН	Македонски просветители 8	046/ 265-618 075/777-415 gorican@mt.net.mk

ПРИЛЕП

#	ИМЕ И ПРЕЗИМЕ	АДРЕСА	ТЕЛ/ФАКС
01	Боге ДАМЕСКИ	Кузман Јосифоски 8	048 415 870
02	Марија ЃОРЃИОВСКА	Димо Наредникот 66	048 414 160 071 710 530
03	Трајко МАРКОСКИ	Сотка Ѓорѓиоски 66	048 413 967 070 532 302
04	Елизабета СТОЈАНОВСКА	Јоска Јорданоски 2	048 418 188 070 308 293
05	Дано РОШКОСКИ	Бул. Гоце Делчев зграда "Македонија" приземје, лок. 14	048 416 061

РАДОВИШ

#	ИМЕ И ПРЕЗИМЕ	АДРЕСА	ТЕЛ./ФАКС
01	Јован СТОЈЧЕВ	Ацо Караманов 4	075 470 697 032 631 221
02	Душко ЧЕРКЕЗОВ		

РЕСЕН

#	ИМЕ И ПРЕЗИМЕ	АДРЕСА	ТЕЛ./ФАКС
01	Мексуд МАКСУД	Мите Богоевски бб	047 453 132 070 261 883
02	Николче ПАВЛОВСКИ	Гоце Делчев 3	047 453 837 070 232 963 notarnikolce@yahoo.com

СТРУГА

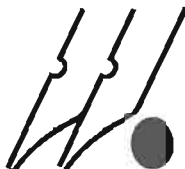
#	ИМЕ И ПРЕЗИМЕ	АДРЕСА	ТЕЛ./ФАКС
01	Вирџинија БАУТА	Струшки Ќепенци 1	046 780 700 070 212 963 notarbauta@yahoo.com
02	Сашо ЃУРЧИНОСКИ	Маршал Тито 52	046 782 050 070 249 798 notarsaso@mt.net.mk
03	Афрдита БИТАЛИ	Братство Единство бб	046 781 556 070 578 438

СТРУМИЦА

#	ИМЕ И ПРЕЗИМЕ	АДРЕСА	ТЕЛ./ФАКС
01	Соња БОЖИНКОЧЕВА	Ленинова бб	034 346 500 034 330 526 070 306 111 notar_sonja@yahoo.com
02	Аница МАЏУНКОВА	Љуба Брашнарска 5	034 345 533
03	Јанко МИЛУШЕВ	ГТЦ Ленинова 14-2/6	034 345 850 070 214 050 jancom@mt.net.mk
04	Верица ПАНОВА	Ленинова бб	034 347 700 034 348 700 070 253 434
05	Данче ШЕРИМОВА	Бул. Маршал Тито 2	034 320 400 034 321 000 070 309 400

СВЕТИ НИКОЛЕ

#	ИМЕ И ПРЕЗИМЕ	АДРЕСА	ТЕЛ./ФАКС
01	Благој НАСКОВ	Плоштад Илинден бб	032 440 953 070 891 298

ТЕТОВО

#	ИМЕ И ПРЕЗИМЕ	АДРЕСА	ТЕЛ./ФАКС
01	Тодор БОШКОВСКИ	ЈНА 61	044 332 077 070 329 127
02	Наџи ЗЕЌИРИ	ЈНА 41	044 331 956, 044 351 956 070 256 114 naxhi_zeqiri@yahoo.com
03	Ариф ИБРАИМИ	ЈНА 41/А	044 331 689
04	Иво СЕРАФИМОСКИ	ЈНА 2	044 333 370, 070 263 663 notar.IVO@mt.net.mk
05	Ирфан АСАНИ	ЈНА 28, лок. 5	044 333 451, 070 600 630
06	Енвер МУСТАФИ	ЈНА 28, лок. 1	044 333 208, 070 224 045
07	Љиљана ТРПОВСКА	Илинденска бб	044 341 400 070 240 608
08	Снежана ЃОРЃЕСКА ВИДОЕСКА	ЈНА 10	044 331 848 070 568 488

ШТИП

#	ИМЕ И ПРЕЗИМЕ	АДРЕСА	ТЕЛ./ФАКС
01	Соња КАТРАНЦИСКА КИМОВА	Кузман Јосифовски 2	032 382 165, 075 433 266 071 796 806 Sonja.katrandziskakimova@yahoo.com
02	Искра КИРОВСКА	Кузман Јосифовски Питу 2	032 380 474, 381 474 070 368 962, 070 210 962 n_kirovska@yahoo.com
03	Мијалчо ЦОНЕВСКИ	Страшо Пинџур 2	032 380 690, 032 380 630 070 264 310
04	Ленче КАРАНФИЛОВСКА	Генерал Михајло Апостолски 5	032 385 341
05	Лидија ИЛИЕВСКА	Ленинов Плоштад 2, Пробиштип	032 482 567, 032 481 999 070 264 167

